

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF INDIA

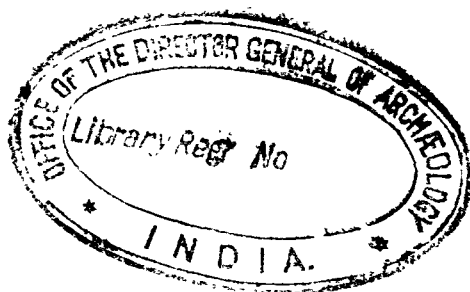
ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 13/38

CALL No. 915.4/Twi

D.G.A. 79.

26
181
1941

Generale Beschrijvinge

Van

NOT TO BE ISSUED

I N D I E N.

Ende in t'besonder

Kort verhael van de Regering, Ceremonien, Handel, Vruchten en Geleghentheydt van t' Koninckrijk van Gufuratten, staende onder de beheer van de van den Groot-Machtighen Koninck
CAJAHAN: anders genaemt den grooten

M O G O R.

Dyt Verscheyden Auteurs ende eyghen onder-bindinge vergadert
ende by een ghestelt:

13138

Door

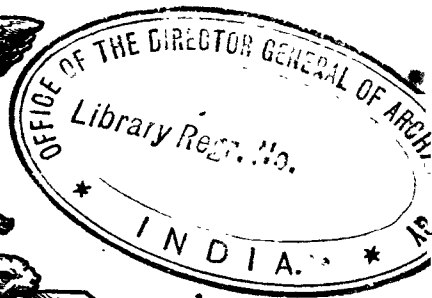
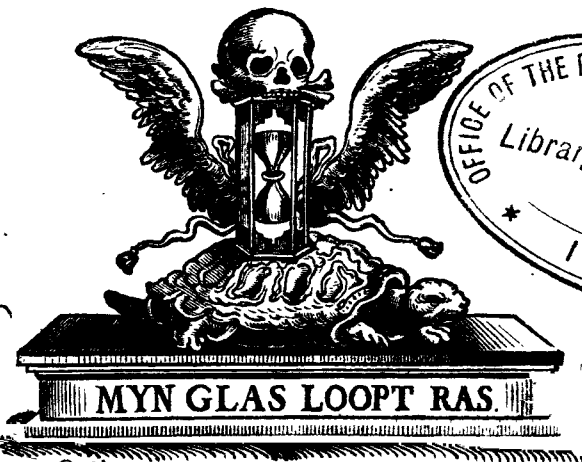
JOHAN van TWIST, Gewes. Overhoofd van de Nederlantche Comtooren, Amadabat, Cambaya, Brodera, ende Brochia.

Hier achter is by-gehoeyt de antwoydinge van meest alle Rusten/ Opooghten ende Reeden/ om door gantsch Indien te zeelen.

915.4
Tw

D6380

1313835

D6380

AMSTELREDAM,

* Door: Jooft Hartgerts, Boeck-verkooper in de Gasthuys-Steegh/ bezijden het Stadt-Huys / in de Boeck-winkel. 1648.

1648

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 13138

Date 22.5.1960

Call No. 9154

720

Generale Beschrijvinge

Van

I N D I E N.

Vyt de Oude Schryfvers, ende de huydendaeghsche benaminge.

Het eerste Capittel.

Ndien binnen ende bukten de Riebiere Ganges is oock beschry-
 byden ouden bekent geweest / insonderhepdt in den tij- bing-
 den van Alexander de groote / ghelijck ons de Historien van An-
 verscekeren / die van treffelijcke mannen / aengaende dien opt
 dese materie geschreben zijn ; Plinius die het meeste ge- de O-
 sien heeft dat nu vergaen is / schryft in 't 6. Boeck in dem.
 het 17. Capittel / dat het volck van Indien begint van
 den Zuygh van Emod, ende dat sy niet alleen leggen by
 de Zee die naer 't naeste siet / maer oock naer de Zuydt/
 welcke Zee sy de Indische noemt ; de welcke alle bep-
 den noch hedendaeghs soo van ons ghenaemt worden :

Den meesten hoop rekenen dat de lenghte van Indien in 40 daghen ende nachten
 met een bezept daertuygh kan afghedaen worden ; maer onse doozemeninghe is
 niet de beschryvinghe van de Ouden byder hant te nemen / dewijle de Oude na-
 men van Lantschappen / Steden ende volckeren / behalven eenighe wepni-
 ghe schier 't eenmael zijn vergaen / ende tegenwoozdigh in een heel ande-
 ren staet : Maer alleen in 't hoft te beschryben het gebiet van den grooten Mogor
 ende de gelegentheyt van 't Koninck van Gauratte ghelijck het hedendaeghs is/
 naer het schryben / 't welck die van Europa, als Portugesen, Hollanders ende En-
 gelschen hebben naer-gelaten / ende dooz eygen bebindinge selver aengetekent.

India dat noemen de Persianen ende Arabiers tegenwoozdigh Indostan; het neemt
 sijn beginsel naer het wesen / van de Riebiere Indus, aen wiens Oever het Ko-
 ninckrijcke van Sindo leyt / diens inwoonders Abint genaemt worden ; ofte van
 de palen van het Koninckrijck van Maecon, 't welcke van anderen Getiche Mac-
 queron aengeheten wort / wiens inwoonders zijn Baloches ofte Baluches, ober wiens
 in 't jaer 1613 regeerden Meleck Myra, de welcke hoe-wel sy te booren de Per-
 sianen erkentnisse dede / hadde nu het jock van den hals ghesmeten. Dit is het
 Lantschap dat de Ouden Carmania noemden / haer haben siet Guader, leggende
 op 25 graden benoorden de Linte ; Sindo wort nu teghenwoozdigh ghenaemt
 het Koninckrijck van Diul, soo wel van de Persianen als Arabiers ; de Riebiere van
 de Ouden Indus, wort van de Persianen ende Magollen gheheten Paug-ab, dat
 is vijf waters / om dat hem tessens met ; Riebiere in de Zee loft / van de welt-
 ke een (ghelijck Texira, wilt) Bagal is / die haren oorsprongh nemen ontrent
 Kabul ; de tweede is Chanab, de welcke van Quermier (dat andere Gallamier
 noemen) afloopt / zijnde een Lantschap 15 daghen reysens van Labor naer het
 Noorden ; de derde is Ravy anders genaemt Ravee, die tessens Labor loopt / en-
 de wort vertelt ver boven de Stadt haren oorsprongh te hebben ; de andere
 twee

twee Via ende Ofvid ofte Sind, komen upt de Lantschappen byz wat verder gelegen/ welcke laetste den anderen/ als in haer bloept/ den naem beneemt; alle dese Kiebiten boegen haer te samen by Bakar, ontrent soo verre van Lahor, als bande Indische zee. It behinde dat van onse Hollanders is waer-genomen/ dat Ravee, Begat ende Sind spzupen upt het geberghte van Cassime, ende woorden ontrent Multan te samen geboeght: Multan is een Stadt/ die ontrent 40. Cos van Lahor leyt/ welcke twee Cos soo veel als een Hollantsche mijl is: het is wonder dat de Lant-schijbers altemael/ die booz eenige jaren haerten hebben laten upt-gaen/ in het stellen bande Kiebit Indus soo ghemist hebben/ gelijk het nu ghenoech blycht dewijle die meest gestelt woort op 24. graden benoorden Equinoctiael, aen welcke mont de Stadt Diul (niet Divee, op dat niemant en mist) gelegen is/ ontrent 9. duptsche mijlen om hoogh van de Zee; maer wat aengaet de mont ende legentheyt van de Kiebiere/ daer van sullen wy achter/ inde Beschrijvinghe van Gufuratten meer seggen.

Woortz het rijk van den grooten Mogor streckt hem seer wijt/ alsoo dat het (gelijk sommige seggen) in geen 2 Jaren met een Cerravaen ofte Cassel van booz reys werden. Mr. Eduart Terrijs schrijft/ dat dit Lantschap op deser maniere bepaelt is; naer het Oosten is het Koninkrijk Mavy, naer het Westen heeft het eenf-deels Persien, eenf-deels de Zuyd-Zee naer het Noorden heeft het den bergh Caucasus, ende Tartarien; naer het Zupden Decan, ende den bocht van Bengalen; hy vertelt dat het ghedeelt wert in 17. groote probintien/ de welcken in booz tijden altemael Koninkrijken zijn geweest, wiens namen/ steden/ ende Kiebiten dese nabolgende zijn/ ons begin genomen hebbende van het Westen.

1 Candabar. Candabar, wiens Hoofst-stadt oock de selve naem boert/ leyt tegens 't westen ende deelt haer paelen met het Persiaensche Rijk; wiens deel het eertijts ende noch tegenwoordigh is; naer dat het Xa-bas den grooten Mogor wederomme ontnomen heeft.

2 Cabul. Cabul, so genaemt van sijn Principaelste Hoofst-stad/ is de beste probintie van dit Rijk/ naer het Noorden boeght het sijn paelen aen Tartarien; hier komt de Kiebit Nibab van daen/ de welcke naer het zupden toe loopt/ tot dat sy haer verboecht by de Kiebit Indus; ich twijftele of dit de eegense is/ die slus Begat ghe-noemt hebben/ welcke naer het segghen van Texeira ontrent Kabiël van daen komt/ ende dat is een bande bybe die inde Kiebiten Indus loopt/ ende booz secker of Loa ofte Sufasus, naer het seggen van Ptolomeus.

3 Candabar. Multan heeft de naem van haer Hoofst-stadt/ leyt naer het Westen van Persien ofte Candabar; teghens 't Zupden aen Buckar, ende streckt hem langhens de Kiebit Indus.

4 Haca-Chan. Haca-Chan ofte Hagi-Chan, streckt sich nae 't Oosten/ ende de Kiebit Indus naer 't Westen aen een Probintie van Persien, heeft gheen steden van namen; het woort mede ghenoemt het Koninkrijk Balochy; van wiens inwoonders/ ende Nation wy op een ander plaetse sullen spzeken Buckor ofte Buckar, wiens Hoofst-stadt genaemt woort Buckar-Suckor, leggende aen de Kiebit Indus, van welcke dit Lantschap gedeelt wert/ ende wonder byachtbaer maecht; het leyt van Tatta Noort-Noort-Oost/ naer 't Westen paeltet aen de Bolaches, een woert ende frichtbaer volck.

5 Tatta. Tatta van sijn Principaelste stad soo gheheeten/ woort booz-loopen van de Kiebit Indus, begrippe in sich wel Eplandekens/ die vermaeckelijcken ende seer byachtbaer zijn/ tot dat sy wederom upt komt by Sindo, eeli

2 Cos
doen een
Hollant-
sen mijl.
Wisslagh
van de
Lant-
schijbers
in 't stel-
len van
de Kiebit
Indus.

1 Can-
dar.

2 Cabul.

3 Mul-
tan.

4 Haca-
Chan.

5 Buc-
kor.

6 Tatta.

een stad seer vermaert dooz de verscheppenheyt van vrabe werck-luyden.

Soret, wiens Hoofd-stadt is ghenaemt Janagaer, is wel een klepne Provintie / 7 Soret, maer rijk van volck; naer het Oosten paelt het aen Gufuratte, ende naer 't Westen aen de Zee.

Helmere, alsoo is de stad gheheeten/paelt aen de Soret, Buckor ende Tatta, van de 10 Helmere, welken het leyt naer het Oosten.

Attach, is soo ghenaemt van weghen haeren Hoofd-stadt / leyt aen de Riebies 9 Attach, Nibab, de welcke van 't Westen af-loopende/komt inde Riebies Indus, die dit Lantschap scheidt van Haca-Chan.

Pang-ab wiens boornaemste Stadt Lahor, is een treffelijke ende vruchtbaare 10 Pang-ab, Provintie / van het woert van de vijf Riebies daer wy vooren af gheseydt hebben/bebochticht; van welken het Landt oock sijnen naem boert; Ptolomeus beschrijft ons oock den loop van de Riebies Coa-oste Suastus, want dese twee Riebies lopen een weynigh dit Lantschap in malhanderen/Indus, Bidaspe, Ruadus ende Taradius.

Chikmeer, Quexmeer ofte/dat met onse tael best ober een stemt/Cassemeer, wiens 11 Chikmeer, Hoofd-stad genaemt wert Syranakar, is een Provintie waer dooz dat loopt de Riebies Bafar ofte Padt, ende streckt hem met wonderlijke krollen om de Eplanden tot sp inde Riebies Indus komt / ofte soo anderen waer-ghenomen hebben inde Ganges, 't welck ich minst waerschyjnlijck achte; het is een verghachtigh Landt / paelende aen Kabul, ende is seer houdt/hoe-wel ten aensien van 't Koninkrijk Tibet, dat naer 't Oosten daer aen-paelt/het gemaeticht mach geseyt werden; acht Cos bande boornaemste stad leyt een Poel/bij Cos groot/in wiens midden een Eplandt is / daer een Koninkr paleys ofte Lust-hof op staet / bequaem om Ganzen (die daer in groote oberbloedt zijn) te bangen; ontrent de Riebies / die midden dooz dese poel loopt/naer het Westen/woerden boomen ghesien / van upnemende groote / wiens lof schier is / ghelijck bande Castanie Boomen / maer de materie is de selfde niet: want als de Boomen aen plancken gesaeght zijn / soo zijn met baerren gemarmelt / ende is treffelijk om kasteelen / huysen ende kercken af te bouwen.

Bankisch, wiens Hoofd-stadt ghenoemt wort Beihar ofte Beishur, leyt van 12 Bankisch, Cassemeer naer het Oosten.

Jengapar ofte Jemipar, soo genaemt van weghen sijnen Hoofd-stadt / leyt lan- 13 Jengapar, gens de Riebies Kaliul, tusschen Lahor ende Agra.

Jenba ofte Janba, wiens boornaemste Hoofd-stadt de epgenste naem heeft / leyt 14 Jenba van Pang-ab naer het Oosten/ende is seer verghachtigh.

Delly, boerende de epgenste naem met sijnen Hoofd-stadt / leyt tusschen Jenba 15 Delly, ende Agra: hier neemt de Riebies Jemeni of ghelijck anderen willen Semena haer oorspronck / de welcke dooz Agra af-loopende haer in den Ganges begeeft: Delly is een seer oude stad / eertijds gheweest het hof bande Koningen van Indien, wiens gedenck-teekenen daer noch veel ghesien worden.

Bando heeft de epgenste naem van sijn Hoofd-stadt / leyt van Agra naer het O. 16 Bando

Malway ofte Malva, is een seer vruchtbaare Provintie / wiens Hoofd-stadt Rati- 17 Malwa, pore genaemt wert/andere noemen haer principaelste stad Ugen; de welcke Thomas Rous Engelsche Ridder/de Hoofd-stadt van Malva hiet; een Cos bande Stad loopt de Riebies Cepra, waer nevens dat leyt Calleada, eertijds het hof gheweest zijnde bande Koninghen van Mandoa; dese Riebies werdt gheseyt in den Anham van Cambayen te loopen.

- 3 Chitor, wiens Hooft-stad oock so hiet, is een groot ende seer out Koninkrijk : maer haer Hooft-stadt/diens besten ontrent 20. engelsche Mijlen om-grijpen/is t' eenemael verballen/ soo datter nu alleen de puppen van treffelijke kercken ende huyzen overich zijn: dese Stadt heeft den Koninck Achabar de nacomelingen van Rana ontnomen ende verdestrueert/ haer prins bluchtende naer het scherpsie gebergte/heeft synen sit plaets in Odipore genomen; ende is eerst in 't Jaer 1614. gedwongen geweest / het rijk van den grooten Mogol onderdanig te wesen; dit rijk is gelegen aen het lantschap Chandus, naer het Westen/ van Gufuratten naer het Noorden.
- 19 Gufur ratter. Gufuratte, dat de Portugezen van wegen haere Coop-stadt daer sy dickmaels op handelen komen/Cambaya heeten; is een schoon ende rijk machtig Koninkrijk / haer Hooft-stadt leyt in 't midden van 't lant ende wert genaemt Hamed-Ewar; dat is de Stadt van den Koninck Hamed, diese gebout heeft; hyndendaegs woztse geheeten Amadavar, ofte Amadabat, dit seer treffelijk Koninkrijk / heeft seer schoone Rebieren ende den gantschen Inham van Cambaya, in welcke de oude Lantschijbers te vergeefs gemeent hebben/ dat de Indus haren oorspronck nam.
- 20 Candisch. Candisch, wiens Hooft-stadt is genaemt Brampour ofte Bursampour, pleech eers tijts het Hof te wesen bande Koningen van Decan, al eer het haer banden Mogor was ontnomen/het is een groot ende Volck-rijk Lantschap; t welcke geschept den wozt door de Rebierre Tabet ofte Tapte, loopende naer den Inham van Cambayen, aen dit Koninkrijk paelt Partapha, een matelijcken Prins/ ende onderdaen van den grooten Mogor; dit gebiet strecht hem meest naer 't zuiden.
- 21 Berar. Berar, wiens Hooft-stadt Shapore ofte Shaspour geheeten wozt/is oock een Provintie hem naer 't Zuiden streckende / paelt aen 't Gufuratsche ende het ghebergte van Rana,
- 22 Narvar. Narvar, wiens Hooft-stadt is Gehud, het wozt van een treffelijke Rebier bebochtigt/ die inde Ganges loopt.
- 23 Gualor. Gualor ofte Gualiar, wiens Hooft-stad met de epgenste naem beteeckent wozt/ heeft een seer sterck kasteel waer op de gebangenen ende edelen van den Koninck bewaert werden / nebens de meesten hoop van des Koninck schatten / ende een groot hoop Gout ende silber/ so gemaecht als ongemeacht.
- 24 Agra. Agra, is een Lantschap so genaemt van haer principaelste Hooft-stadt/die niet seer out is; sy schijnt van anderen Purrop ofte Purber genaemt te wesen / is seer groot ende leyt in 't midden van dit lantschap tusschen Agra ende Lahor, t welcke de voornaemste Steden zijn van het Mogolsche ghebiet/ dat men rehent te zijn 400. Engelsche Mijlen.
- 25 Sambel. Sambel ofte Sanbel, is oock de naem bande Hooft-stadt / het Lantschap wozt gedeelt by de Narvar bande Rebier Jemeni, de welcke by de Stadt Haleballe inde Rebier Ganges haer verbergt/ alwaer dese t' samen-loopende/dese Provintie haer na 't Westen strecht/ dit Lantschap schijnt van anderen Do-ab, (dat is tusschen Rebierich) genaemt te worden.
- 26 Bakor. Bakor, wiens Hooft-stadt ghenaemt is Bikameer, leyt aen de West-zijde banden oever/ bande Rebier Ganges.
- 27 Nagrakut. Nagrakut ofte Nakarkut, is een Bergachtig Lant/ ende 't uytterste van dit ghebiet/ sich streckende naer het Noorden/ haer Hooft-stadt heeft de epgenste naem/ alwaer een kostelijke hapel gesien wozt/wiens bloer ende solder met goude platen ingelept zijn; hier inne wozt een beest gesien/dat sy Matta heeten/ om het welcke

he te eeren / veel duysenden Indianen alle Jaren komen / ende Offeren aen dit beest sturkens/ die van haer tonge gesneden hebben: In dit lant leyt oock Kalamaka, naer welcke oock vele loopen/ van wegen eenig Gods-dienst/ alwaer upt de houde Fonteynen ende harde klippen/ alle daegs blammen dyers schijnen te komen ; door het welck dit Barbarische volck haer neder-werpen om aen te bidden.

Siba, wiens Hooft-stadt is Hardwari, waer van daen dat geloofd wort / de Ganges haer oorspronck te hebben upt een Rots / die dit Superstitieus Volck haer in-beelden een hoepen Hooft te hebben; welcke dier sp boven alle groote Eere gen doen/ ende daerom wassen sp alle dagen hare lichamen inde baeren van dese Riebiere het is Berghachtigh Landt / van Nakarkut legghende naer het Zuiden.

Kakares , wiens Prinsipaelste Steden zijn Dankaler ende Binsola, is een groot ende Berghachtigh Lantschap van Tartarien , met den Bergh Cucalus af-gescheiden/ het meestendeel van dit Rijk leyt naer het Noorden / gelijk als oock doen Casimeere.

Gord, van sijn Hooft-stad soo genaemt / is oock een Berghachtigh lant/ in het welcke de Riebiere Perseleij's groept/ ende inde Ganges loopt.

Pitan ofte Partan, wiens Hooft-stadt de eegen naem heeft/ wert van de Riebiere Kanda bedout/ die in 't eynde hem met de Riebiere Ganges vermenght / het is een berghachtigh Lantschap/ van Jamba hem streckende naer 't Oosten.

Kandwana, deses Hooft-stads is Krach, Katene, het wert van Pitane verdeelt door de Riebiere Iderclij's , dit Lantschap ende Jor slupten de paelen van dit rijk naer het Noorden.

Potena, soo genaemt van haer Hooft-stad/ is een seer vruchtbaer rijk/ tusschen 4. Riebiere legghende / van de welcken de Ganges die slupt naer 't Westen/ ende Perclij's naer het Oosten/ de andere 2. zijn Jemenij ende Candach.

Jewal, wiens Hooft-stadt is Rajapore ofte Reyapor.

Mevat, diens Hooft-stad Narnol genaemt wort/ is een scherp bergachtig Lant. bande Ganges heereende naer 't Oosten.

Udessa ofte Udeza, wiens Hooft-stad gesept wort Jakanat te zijn/ is 't laetste lant van dit gebiet naer 't Oosten, palende aen het Koninckrijk Mavy, dies Inwoonders seer wyet ende Babaris zijn.

Bengale is een seer groot ende vruchtbaer rijk / van de bocht Bengale naer het Zuiden geslooten/ in het welcken de Riebiere Ganges met 4. monden ofte spruyten haer loft ; de Prinsipaelste Steden zijn Raymehel ende Kaka ofte Daeck; Choramandel leyt daer aen naer het Z. Westen / hebbende habens die bande Portugezen ende Nederlanders worden bebaren ; Philipatan ende Satigan, &c. Heeft veel Probintien / onder welcken upt-munten Puncx ende Patan, van wien de machtigste Koningen haer Paem geboert hebben.

P. Texera in sijn beschrijvinge van 't Koninckrijk van Perlien, tellende eenige Probintien van Indien al hoe wel veel wepniger/ als wy nu genoemt hebben; verhaelt van een Probintie Utrat, wiens Hooft-stadt oock de eegenste naem boert/ maer seyt niet waer 't leyt; deselve schrijft oock dat in 't Koninckrijk Chaeche de beste Paerden vallen; die van wegens de plaetse Chaechis genaemt zijn; dit landtschap seyt hy gelegen te zijn ontrent Cambaja, naer het Noorden/ ofte most het selve zijn dat wy boven Candisch gheheeten hebben ; ghelyck ich sulcx hebbe onder-vonden.

Generale Beschrijvinge

Een andere bekennt/ dat upt de Boecken van de Koninghen/ de naemen van de Landschappen ghenomen heeft/ telt oock soo veel Provintien / ende geeft haer schier de eyghen naemen; behalven dat geen gewach en doet van Ielmeere; maer op dat hy het ghehal van 37 soude vol-maken/ so doet hy de Provintie Roch daer by/ leggende ontrent Bengale; de welcke niet een Stadt van naem heeft.

De lengte
ende bree-
te van
des Mo-
goys
Rijck.

Wat aengaet de lenghte van dese rijcken/ van het Oosten tot het Westen/ is ten minsten 1000 Cos, welcker byp soo groot zijn / als 2. ofte 2½ Engelsche Mijlen; van onse Partie wert twee Cos booz een Hollandtsche Mijl gherekent: tusschen 't Zupden ende Noorden begriipt het 400 Engelsche Mijlen; want dat deel dat meest Zupdelijchs is / lept op 20 graden; ende dat meest Noordelijchs is op 43 graden; de breeete tusschen 't Noorden ende Zupden 1500 mijlen.

De Jesuysche Patres segghen dat het Rijck van den Inham van Cambaya naer 't Noorden begriipt 400 leuten; ende van 't Oosten tot het Westen/ van Bengale tot Sindins (dat is Indus) 600 Mijlen ofte leutens.

Dit is so veel als aengaet de groote van Indien in 't gemeen; nu sullen wy ons bereyden tot onse booz ghesefde materie/ namentlijche de beschrijvinghe van Gufuratte in 't gemeen/ ons begin nemende met de Generale opmerkinghe van dit treffelijch Koninckrijck/ ende daer naer van peder plaetse in 't bysonder.

Het II. Capittel.

Van 't Koninckrijcke ende 't Landt Gufuratte in 't ghemeen.

Stre-
kinge
van Gu-
furatten.

Gufuratte, dat de Portugezen verkeerdelijck noemen 't Koninckrijck van Cambayen, is een Provintie van Indien leggende aen de Zee/ wiens deel ten naesten by als een Eplandt in de Indische Zee upstreckt / hebbende aen beyde zijde eenen grooten Inham/ van de welcke d' eene/ die naer 't Zupden lept in de eerste aen-komste 18 mijlen breeidt is/ ende wort allengshens nauwer/ hem streckende op de cours van N. O. en N. O. ten Noorden/ de distantie van ontrent 40 Mijlen; het eynde van dit Land strecht naer het Westen aen de Indische Zee/ na 't Noorde heeft het een breede kant/ ende ober die/ de Provintien van Soret ende Ielmeere ofte Bando; naer 't Oosten Chitor, ende Candisch, ende naer 't Zupden 't Koninckrijcke van Decan: Certijds hebben haer de paelen van dit Rijck wat wijder uptgebezt/ want sy streckten haer van de Indische Zee/ tot Gualer, acht dagen reysen van Amadabat, ende naer het Zupden tot Daman.

Dit Rijck is seer groot/ nebens de Zee-kant 120. Mijlen lanck; Vol steden/ Dorpen/ Blerken/ ende Inwoonderen/ waer in 20 dupsent bewoonde plaetsen getelt werden; behalven beelen/ dooz ghesefene calamiteyten t' eenemael ver-gaen/ ende tegenwoozdigh in een anderen staet.

De booznaemste Zee-steden aen beyde Inhammen zijn Suratte, Brochia, Gan-deer, Goga, Cambaya, Diu, Patepatane, Mangalor, Gondore, Naufary, Gandivi, ende Balsara ofte Bellaca; In 't midden van 't landt wordet gebonden Hamet-Ewat; dat is de Stadt van den Koninck Hamet diese gebouwt heeft; hupden-daeghs wort-se geheeten Amadavar ofte Amadabat, zijnde de Hoofst-stadt van dese Provintie.

Dit seer treffelijch Koninckrijck heeft seer veel schoone Rebieren/ gelijk Nar-dabat, die booz-by Brochia loopt Tapta, Waller ende anderen; als mede twee booz-naemste Zee-habenen/ namentlijch de Com van Suhaly, ende den grooten Inham van Cambaya, van welcken in 't vervolgende particulierlijch sal ghespoochen worden.

De booz-
naemste
Steden.

Rebieren
ende Zee-
habenen.

Het landt van Gufuratta is het bruchtbaerſte in geheel Indien, ende van daer plechtmen te probideren ende verſien alle de omlegghende plaetſen van alle noodzuſt ende liſtſochten; waeromme daer een grooten handel ghezeben wort/ ſoo wel van de Inwoondersen als andere Indianen ende naebuieren/ als oock van de Portugeſen, Engeliſchen, Nederlanders, Perſianen, Arabieren, Arminers ende meeft alle Natien van Aſien, uytgheſeuen Chineſen ende Japanen, die daer niet ghebonden worden; Edoch gelijck de erbarentheyt van allen tijden heeft gheleert/ dat gheen Koninkrijck ofte Monarchie ſoo baſt gefondeert is geweest/ ofte ſp heeft ghehadt haere veranderinghe; nu van het eene gheſlachte op het andere de ſelve komende/ nu groote verwoeſtinghe/ Peſte/ Oorloghen/ dieren-tijdt/ &c. Daer inne ontftaande/ ende eyndelijcke van allen wech-gheſeuen worden/ gantsch verballende ende ondergaende: Alſoo heeft men wepnigh Jaeren verleden gheſien/ hoe dat Godt de Heere ontfeken in ſijnen ſceſtbaerdighen Coorn/ weghens de ſonden ende grouwelen van deſe verſchepdene Natien ende Volckeren/ heeft ghelieft ſijne plaghen ende ſtraffende-handt deſes Guldattijcke landen merckelijcken te doen gheboelen; d' ſelve inden eerſten/ Anno 1630. toe-ſendende een ober-groote drooghte/ waer dooz het gezaepde verdozden/ ende de beeffen op de Weiden verſmachten; daer naer/ Anno 1631. Soo een obermaten harden ende buyten gewoonte continuerende Reghen/ dat de ſiebieren van't opper-water ober-liepen/ de landen bedeckten/ heele landen/ Steden/ende menighe van Dozpen ter neber-ſtozten/ende het gezaepde/dat hem ſeer ſchoon vertoonde/inde aerde bergingh; 't welcke cauſeerden een grooten dieren tijdt ende Abominable ſterfte/ beyde onder menſchen ende Bee/ 't welck top noodelijck achten/hier koztelijcke te verhalen/ om dat het tot onſe Hiſtorie dient.

Het III. Capittel.

Befchrijvinge van den dieren tijdt in't Lant van Gufuratten.

O van tot de Particuliere beſchrijvinge/ ende den oorzpronck van deſen dieren tijdt in de Landen van Gufuratten te komen/ ſoo dient aangemerckt dat deſe Landen hebben haren ſcekeren Regen-tijt/ te weten 4. maanden in 't Jaer/ die beginnen met de Maent van Junius/ wanneer de Son naer de Tropinis Cancri gaet/ ende eyndende met de Maent September; ende ſoo't buyten dien tijt Regent/ is 't extraordinaris/ ende wort dooz een aenſtaende bruchtbare Jaer ghehouden; want in de andere 8. Maenden is het hier ſoo ſraepen ende helderen weder/ dat daer qualijcken een Volck gheſien wordt; inden boorzcheben Regen-tijt wort het lant bearept ende 't Coorn gezaept/ 't welcke dooz den Reghen bebrochticht wordende/ ſoodanighen oberbloedt van granen placht doozt te bzingen/ dat alle omlegghende Landen daer van gheſpijft werden; deſen grooten ſeggen van Godt/ hebben vele van de Inwoonders miſbzuſcht/ ende zijn daer dooz in ſoodanighe bermepende ſcekerhept gheballen/ dat ſp des daeghs ſoo veel ghewonnen hebbende/ daer op konden leven/ niet meer ſouden ghearept hebben/ om pedts ober te winnen/ om in boozraedt te vergaderen tegheſt den Guden dagh eenighe ſieckte/ ofte dieren tijdt haer oberballende/ ende ſchoon eenighe pedts overgegaert hadden/ ſoo verteeden ende verſlempen ſp dat op haer dubbelſche Feſt-daghen oock veeldes anderen dagh: Welcke oberdaet ende alberhande ſoozen van grouwelen die konnen bedacht worden/ welcken onder die verſchepde Natien ende

Wacht-
baerheyt.

Particuliere be-
ſchrijvinge van de
dieren tijt
ende ca-
lamitey-
t in Gu-
furatten.
ontſtan.

bolckeren van dese landen in swangh gaet / Godt den Alderhooghsten Rechter in sijnen rechtbaerdighen Toorn ontfceercken / dese Landen seer jammerlijcke besocht ende ghestrafft heeft ; sendende in den Jare Christi 1630. Een alsulcken drooghre / dat inden tijdt van 12. Maenden niet en regenden / ofte immers soo wepnigh dat het koozn 't welcke alreede ghezaept was / tot perfectie ofte volkomen wasdom konde geraecken / ofte eenigh gras op-ghekomen is ; waer upt sulcken grooten ende lastighen dieren tijdt spzoot / dat niet alle de Beesten als Ossen / Koeppen ende Buffels (die hier in groote menigte waren) zyn ghestorben / maer oock de menschen in Steden / Dooppen / velden ende wegen / in groot getal doot bleven leggen / 't welck sulcke stanch verwechte / dat het schizckelijcken was de passagien te gebzupcken.

De Koeppen sacht men dooz gebzeck van Gras doode Lichamen eten / de menschen namen gedroogde Hupden van Beesten / sommige gingen op de misshoopen soeckende de beenderen die lange tijdt te boren bande Honden geknaecht waeren / bzadende de selve op koolen ende hebben die ghegeten ; in somma de menighe hange honger die daer ghemaect wierde / soude te lanch zyn te verhalen.

Dese honger is dagelijck soo vermeerdert / dat veel haer Steden ende Dooppen verlaeten hebben / haetende hun eygen Hupfen / als of den dieren tijdt alleenlijck by haer geregneert hadde ; ober al sacht men de mensch machteloos loopen ende rennen / haer ghedaente was breeflijck om aensien / de oogen stonden diep in 't hooft het aengesichte dick gestollen / de lippen ende mondt bleek / de tanden van sijn / loeterende / de huyt seer hardt / dooz welcken men de beenderen sagh legghen / boozts den bupck niet anders als een pdelen sacht hangende / den grooten hongers-noot hadde de kneuckels ende schijven van de knipen doen bloot leggen / d' een kreet ende janchte van honger / ende den andze lagh ter aerde ghestrecht gebende deerlijcke sijnen Beest ; werwaerts men sich wonden ofte keerden sagh men niet anders als doode lichamen legghen.

Hoe jammerlijck sachtmen de mannen haer Vrouwen ende Kinderen verlaeten / de Vrouwen verhochten haer selben tot slabinnen ende lijf-eyghenen / de Moeders hare kinders / de kinderen (van haer Ouders verlaeten zijnde) haer selben om den hongher te ontgaen : Sommige huyfgesinnen hebben upt desperaetheyt Feijn inghenomen / ende zyn soo ghelijcker-handt ghestorben ; andere willende de dootd verrassen hebben haer selve in de Rebieren ghestort ; Eenighe Moeders om de onlijdelijcke pijn van hongers-noot booz te komen / zyn met haer kinderen op de kant van de Rebier gaen sitten / ende malkanderen handt aen handt ghevat hebbende / ghelijcken in 't water gheballen ende haer selben berdzoncken / soo dat de Rebieren vol doode luyden dzeben. Sommighe hebben doode krenghen ende Beesten gegheten ; andere de lichamen bande doode menschen op snydende / hebben 't ingewant daer upt-ghehaelt / ende 't selbighe mede ghenomen om haer hungerige bupck te bullen ; ja veel op de straten verfmacht legghende ende noch niet dootd zijnde / wierden van anderen de bupck op-ghesneden ende de Leber daer upt ghehaelt / den eenen mensch heeft den anderen lebendigh gegheten ; soo dat men qualijck vermachte alleen langhs de straten te gaen / veel min de wegen te berepsen / sonder groot ghevaer banden keel afgesneden ende ghegheten te werden ; want heris gheschiet dat in Brodera, dat een Jonghen van 7 ofte 8. Jaren op den Belar ofte mercht / van een Bedelaer by den hals ghenomen / ende den strot is af-ghesneden / meenende sijn hongher daer mede te stoppen.

Diergelijcke schrikelijcke Tragedien sacht men dagelijks gheschieden / ende een Hebdens herte ontfettede en ontfarmde hem / wanneer men verstone / dat een Moeder haer eenighe Zoon gheslacht ende ghehzaden hadt ; veel meer sal een Christen ghemoet sich ontfetten wanneer als men hoorz dat verschepte mannen haer vrouwen / de vrouwen haer mannen / de kinderen hunne Ouders ghegeten hebben ; in somma de miserien ende dzoebighe spectaculen in 't bysonder te beschrijven soude te langh vallen / om alles naer de waerhepdt upt te drucken ; menich hondert duysent menschen zijnder van hongher vergaen / soo dat de aerde ober al met doode lichamen was bedeckt / die also onbegraven bleben legghen / 't welck soodanighe stanch veroorzaecken / dat de gantsche lucht daer van verbult ende gheinfecteert wiert : Eenighe van onse Nederlanders / komende van Amadabat, hebben sommighe luyden vinden sitten met een wepnigh byer booz haer / daer menschen handen ende boeren op lagen om te hzaden / een schrikelijck dinct om sien ; maer noch schrikelijcker / dat bebonden in een Doyp (Sulutra genaemt) alwaer 't menschen vleesch openbaerlijcke op de mercht verhocht wiert.

Maencken de
vrouwen /
de vrouwen
haer
kinderen /
en de kin-
ders hun
Ouders.

Mensche
vleesch
penbaer-
lijck ver-
hocht.

Werghe-
lijckighe
ban prijs
in't hoozn
by de goe-
den tijt.

De sware straffe ende plage Godes is meest ober armen ende ghemeene luyden / die niet in boozraet hadden / gegaen / want booz de rijcken ende die gelt hadden wasser noch hoozn te koop / doch seer dier ; daer men te vooren placht 45 Ceer Cerwe / 't welck 33¹/₂ pont Hollands is / booz een Mamoe dy (doende naer onse munte / 10¹/₂ stupbers) te krijghen / konde men doen booz de selvighe prijs maer 2. a 3. Ceer ofte 2¹/₂ neerlandische ponden bekomen / dat een groote verschil van prijs ende ghewichte is ; Edoch Godt de Heere / heeft de vermoghenen mede wel weten te binden.

Den Regen-tijdt in 't volghende Jaer Anno 1631. liet hem in 't beginsel aensien of 't een goet hoozn jaer wesen soude / het gewas stont seer schoon / waer dooz de granen wat beter koop begonnen te werden / maer (eplaes) 't en duerde niet lange / ende 't scheen de straffe noch niet ten eynde gekomen was ; want Godt de Heere sondt van den Hemel een groote menichte Spijnckhanen / Ratten / Muisen ende andere ongedierten / die veel schaden in 't nieuwe ghewas deden ; doen het nu begoft te rijpen / ende insonderhepdt dzoogh weder van noode hadde / vielder sulck een overbloedighen ende gheduerende Reghen / dat veel hoozn op 't helt vergingh ; de Rebieren met het opper-water overladen wesende / waesten soo hoogh / dat veel Steden / Doypen ende landen overbloeypden / 't welck de meeste ende grootste schade aen-bracht ; ende het hoozn wederom dierder als opt te hooren dede werden ; doen sacht men die genen die men rijck schatte / ende 't heele Jaer den hongers-noot ontgaen hadden / ghebreck liyden / ende sommighe van hunger vergaen : Woden dit sondt den Almogende sulcke sware siechten ende heete hoozfen / dat qualijck een mensche was te binden / die met de selve niet beladen ware / dat op nieuws Milioenen van Volck wech nam ; doen sacht men de ghestorvenen wederom hier ende daer op de straten legghen ; sommighe moesten haer dooden 3 a 4 daghen in hups houden / om datse geen geldt hadden te geven den luyden / die ghewoon zijn de oberledene wech te draghen ; anderen welcker Wet is haer af-ghestorven tot affche te verhzanden / konden gheen hout ghensegh keken / maer waren ghenootsaecht de Lichamen onghesbandt in de Rebie te werpen ofte in de aerde te begraven ; Ende alsoo dese Calamiteyten de naervolgende Jaeren hebben beginnen op te houden / ende alffer eerbare waren tot berledene prijs begonnen te wasschen / soo en zijn de tegenwoozdighe tijden ende overbloedighe lijfsochten / by de hoozledene niet.

God sent
van den
Hemel
menichte
van
Spijnck-
haenen /
Ratten /
ende on-
gedierte
met groo-
ten regen.

Ende pe-
nential-
te hooz-
fen / die
miljoen-
menschen
wech
neemt.

niet te gelijken; Godt Almachtig bewaere alle Christenen landen booz dierghelijcke plagen/ daer van de baste gewisse/ ende seerhere oorzaken zijn de sonden/ ende wil dooz syn ghenade ende miltijcke seggen alles redresseren / en dese Gufurattische Landen/ in voortigen fleur brengen : Ende dus beel als aengaet de particuliere beschrijvinge bande gewesene calamiteyten ende gelegentheyt in 't Koninkrijk van Gufuratte in 't gemeen; Nu sullen wy ons bereyden / tot de beschrijvinge van peder plaetse in 't besonder / ons begin nemende met de steden aen de Zee gelegen.

Het IV. Capittel.

Van de Koop-Stadt Suratte.

Suratte is een Koop-stadt die van de Nederlanders en Engelschen wordt beharen/ gelegen op de Noorder breette van 21½ graden/ gebout aen de Riebiere Tarte, (de welcken andere noemen Tijnde) nemende haer begin van Barampour/ ende loopt 4. mijlen beneden de Stat in Zee/ beguaem om met middelbare schepen te gebuycken; die de Riebiere op-komen/ sien aen de rechter-hant het Kasteel met mueren van harden steen omringt/ versien met schoon Metalen Geschut/ waer van eenigen bande Nederlantse gestrandde Schepen Middelburg ende 't Jacht de Duyf gekomen zijn; aen de sincker-hant wat beneden de Stat/ leyt Remel een vermaerde plaetse / wiens Inwoonders Naites genaemt worden/ zijnde de meesten hoop varent-volck/ verschepe manieren van spraek bande Mooren gebuyckende, daer zijn naeuwe straten / ende hooghe huysen / van de welcken men de meesten met trappen op-gaet.

Suratte is een machtige Stat/ in haer hebbende beel schoone huysen/ van koop-luyden gebout/ naer de wijse van Asia, de Stadt leyt langens de water-hant open/ ende aen de Lant-spde omgraben met een aerde Wal; heeft 3. principale Pooztren/ van welcken een streckt naer Briou (een kleyn Doorp / daer die naer Brotcha, Cambaya ende Amadabat reysen/ ober-schepen); de andere streckt naer Barampour; ende de derde naer Nallary; 't Kasteel van Suratte, heeft maer een Poozt/ streckende op een groot pleyn/ 't welck sy Medan noemen; buyten 't Kasteel leyt 't Huys van den Gouverneur/ ende naest daer aen het Col-huys/ daer alle uptgaende ende inkomende goederen/ booz gerechtigheyt betalen 3. ten hondert/ behalven Goudt ende Silber/ dat maer 2 percento geeft; dicht by het Col-huys is de mercht van alle koopmanschappen/ die van alle omleggende plaetsen te koop gebuycht worden: Buyten de Stadt werden/ behalven beele vermaeckelijcke Lust-hoven ende fraeye Begraffenissen gesien/ een staende Water ofte Tanck, van hart-steen ghemetselt / hebbende ober de 100. hoecken / peder breet 28. ellen / met steenen trappen neder-gaende; in 't midden staet een sepulture van den sichter / het is een wonder-werck / soo wel dooz syn grootte als kostelijck ghewout.

Omrent 1½. mijl benooyden de mont bande Riebiere van Suratte leyt een Haven bezyt tusschen sant-platen ende 't baste Landt / daer de groote Schepen habenen/ ende hare goederen lossen / die met Karren ober Lant naer Suratte geboert werden/ zijnde de distantie ongebaer 4. Hollantse mijlen; dese Reede wert soo wel by de Nederlanders als Engelse genaemt de Chom van Suhaly, leyt op de noorder breette van 21. graden 50. minuten/ op de Cours van N. O. ten Oosten/ en Z. W. ten

ten Zupden/het inkommen is niet wijt/ ende op hooch water 7. ende met laeg wa-
ter 5. baden dien/ den grout hart fant/ black afgaende/ op de fteede booz het dozz
Suhaly, daer de Schepen leggen is 't ontrent een Musquet-schoot wijt; de Zup-
wefte winden maken de fteede onbeglig/ booz alle andere winden leght men daer
befhut/ 't meeste deel van dese banchen ballen met laeg waer dzoog / ende zijn
gheheel fterp/ soo dat op 't foot niet diende aen te gaen; een R. R. Ofen/ ende Z.
Z. Wefte Maen/ maech aldaer 't hoogste water.

Naffary ofte Naulary, Gaudui, ende Ballar, zijn dzz Stedekeus / staende onder de
jurisdictie van Suratte; te weten Naffary 6; Gaudui 9; ende Ballara 14. mijlen naer
't zupden; hier plegen groote quantitepten van groote doechen gemaecht te wer-
den; oock balt hier veel hout/ bequaem om Schepen ende huysen te bouwen; het
welcke daeromme booz geheel Gufuratte verboert wert; dese plaetsen zijn gelegen
langens de zee kant/ ontrent twee mijlen in 't land; Gaudui heeft een kleyn Kibier-
ken/ daer men met Fuffen in Zee komt.

Het V. Capittel.

Befchrijvinge van de Stadt Broichia.

B Roichia is een Stat 12. mijlen benoorden Suratte, ontrent 8. mijlen van de zee/ Broichia
situatie
ende
breette.
gelegen op de Boozder breette van 21. graden 56. minuten; dicht aen de kant
van een fchoone Kibiere/ die van boven Decan ende Mandou af komt/ ende fich
in de Zee lost : de Stadt is van nature fterck / gheboubt op een hooghen
bergh/ omringht met mueren van hart-steen/ soo dat van buyten de Stadt
de ghebaente van een Poort bertoont; de Stadt heeft dzz Boorten/ met haer Por-
tael ende binnen-deuren/ naer 's Lants wijfe redelijck fterck gebout; behalven
twee langhens de Kibier ofte water- kant; daer daghelijcks 't water / dat inde
Stadt ghebruycht wert met Wuffels wert uptghehaelt : oock lossen aen dese
Boorten (met verlof van den Tol- meester) veel Bootz met houdt gheladen/
sonder wiens kennisse in groote boeten verballen fouden; inde Landt- poort wort
ghemeenlijcke wacht ghehouden / sonder wtens consent niemant mach paffe-
ren; daer legghen eenighe losse Falcoenen/ doch niet bequaem om te gebruyt-
ken; de Stadt is Kibielijcke ghepeupleert/ meest met Benjanen, die met limmen
maecken groote reeringhe aenbryngden; om de Stadt legghen 2. groote booz-
steden die se Poera noemen; in haer hebbende diversche natten ende volkeren/
welcken haer met weben ende Cattoen kroopen meest behelpen; alhier wort
ghemaecht de beste en fynste luytwaeren an geheel Gufuratte; de kroopmanschap-
pen die hier booz paffieren/ ende naer andere plaetsen verboert werden betae-
len booz Tol twee ten hondert; het landt is fter bruytbaer van Rijs/ Carde/
Geerte ende alderhande luytucht; oock balt hier ontrent veel Katroen; van
niet in sulcken Abondantie als in Nederbaer, ende om- legghende con-
treen.

Broichia, heeft onder sijn gebiet 84 Dozpen/ daer van de inkomsten geniet eer-
tijts heeft haer gebiet tweder upt- gebruyt/ want het strecken noch ober dzz ande-
re steden/ die nu haer befondere obersten hebben; ontrent 4. mijlen vande Stat by
het Dozz Hanoott, naer het zupden/ deelt de Kibier haer in twee armen / maec-
kende also een Eplant / op sommighe plaetsen; en oock; van een mijl breet/ dooz-
steden met verschepe waterkens/ so dat men aen beyde yde in zee komen kan;
hare

gebout
langens
de Kibier
op een
bergh.

Is bot
gepen-
pels.

Tollen
van upt
ende in-
komende
goederen.

heeft ge-
biet ober
84 Doz-
pen.
Kibiere
van
dan oock
hare

Hare strekkinge is **O. N. Oost** ende **W. Z. W.** de gront is meest kley / met woeynigh sant vermenght / behalven dooz de Stadt / daer heeft het meest sant-gront ; de reede van Schepen dooz de Riviere op 7. Vadern / in een open Zee / sonder beschutsel booz eenighe winden ofte hoeken van 't Lant.

Het Lant ontrent Broichia is seer laegh sonder gheberghte / behalven ontrent 5 ofte 6 mijlen / in 't **Z. Oosten** / daer de bergen (Hindaertse genaemt) leggen / strek-kende een groote stuck dooz by Barampour, zijnde seer bruchthaer van Hoorn ende andere granen ; de gront is kleyachtigh met swarte aerde vermenght / seer bequame tot jaep-Landt (daer toe het meest gebuyck wort.)

• Opt de berghen worden steenen gedolben / genaemt Achates, van welcken in Cambaya Kare kappen / Signetten / hechten van messen / merck-steenen / ende andere srape wercken gemaecht worden: het Landschap rontomme Broichia gelegen is seer vermaeckelijcke / vol Dopen ende hoben / geplant met palmiten boomen / upt welcken een sap ghetapt wort geheeten Terry, dat veel hare ghe-meene dranch is. In een plaetse bupten Broichia naer Amadabat ; leyt begraven secker hepligh Mahometist / genaemt Pollemedonij, tot de welcke de moeyen upt alle quartieren loopen ; sommighe om datse rijckdom ; eenighe datse kinderen ende andere waer se meest begeeren verkrigghen souden ; men vint inde wegh / die waere ketenen aen haer beenen hebben / ende een slot aen haer mont / dat se nimmermeer los doen / dan wanneer se willen eten / andere gaen op verscheide maniere gebonden ; ende als eerbiedelijck desen hepligh ghegroet hebben / dan hrechen de ketenen / ende de slooten springen op ; 't welcke se alsoo vals lieghen / als supersticieuselijcke gelooven.

Ianbuyar ofte lambouler is een groot Dooz / gelegen 8 mijlen van Broichia, op den wegh naer Cambaya, hier wort oock Indigo gemaecht / maer niet seer goet.

Het VI. Capittel.

Vande Vermaerde Zee-stadt Cambaya.

Cambaya is ontrent 16. mijlen noortwaerts van Broichia, gelegen aen de zee / in een grooten Inham / alwaer de Rivier May (de Stadt langhens gebout is) haeren oorsprongh nemet. Tegghens ober de Rivier ontrent 3. mijlen van Cambaya leydt het Dooz Sarode, wiens inwoonders dat zijn Kalbouden (een heydens geslacht / alsoo ghenaemt) die met rooben de Rivieren ende weghen seer onbevliggh maeken ; de Rivier loopt met laegh-water gheheel dooz / uptgenomen 3. ofte 4 kullen die altydt water hebben / alwaer men tot aen de middel ende onder de armen dooz gaet / niet sonder perijckel ende goede Doof-man / hermits de harde stroomen ; de Rivier bloept met een dagelijcks tye 7 badern op ende neder / op de maniere van de Riviere van Rowaen ; met hoogh-water komen de Schepen / dicht booz de Stadt ten anchor / daet met laegh-water gheheel doozgh vallen / de gront is sandtachtigh / met kley vermenght / soo dat de Vaertuyghen (aen de gront vast sitende) soo veel last niet lijdten / dan of de gront hart sant waer.

De Stadt is eens soo groot als Suratte ; met zenderley dubbele steenen muer omringt / heeft schoone hooge hupfen / en rechte Straten / die 's nachts met Dooz-ten werden af-gefloten / in 't midden zijn dyp merkten / seer groot ende trefselijcke ghebout ; daer alderhande koopmanschappen te bekoemen zijn ; heeft 12. Doozten daer

stede-
nthept
in Cam
12/11/16
de ste-
er
Nap.

daer men in ende upt-gaet / behalven haer binne Doozen / die menigste in gherale zijn ; de Stadt heeft in sijn ommegeen de distantie van 2. urens gaens ; versien met 4. schoone Tancken ofte water-backen ; daer de Burgherpe 't ghe-heele Jaer water upt bekomen ; 15. tierlijcke groote ende wel gemaekte Hoden / waerinne hem een peder mach gaen vermaecken beplant met menichte van schoone Mangs , die om haer groote ende oberbloedighheyt / naer alle omleggende plaetsen verboerd werden : Onder 't resort van de Stadt legghen eenige Doozen / daer van inkomsten ghenieten ; alles alleenlijcke bande goederen / die te water in-komen 2½ / ende die landwaerts verboert werden 3½ ten hondert ; de Inwoonderen zijn meest Benjanen ende Heydenen / seer erbaren ende be-handicht in Koopmanschap / doende grooten handel op Atchin, Diu, Goa, Mecha, Persia, &c. met allerley van Aleeden brenghende in retour goude Ducaten / Venetiaense Realen van achten / Rupias / Dabels / ende allerhande Koopmanschappen / inde doozhaelde quartierren ballende.

Het VII. Capittel.

Van de Steden *Goga*, *Pattepatane*, *Mangerol*, ende de Fortressen op't Eylant *Diu*.

Goga is een stedeken ofte groot Dooz / gheleghen ontrent 30. mijlen van Cambaya, aen de kant bande Zee ; alwaer den Inham van Cambaya nauwer werdt ende de ghedaente van een Rivier vertoont ; 't is een tamelijck Biech / wel gepeupuleert / met Heydenen ende Benjanen, die met de zee-baert / ende linten reeden haer geneeren ; heeft geen Doozen ofte wallen / van aen de Zee kant een muur van harde steen op getrocken ; hier is de reede ende stendeboeg-plaets van de Portugesen Fregatten / komende tot geleyde bande Cassilas, ofte Koopbaertschepen / (vermits de periculouse sanden ende drooghte) alhier habenen ende bertrouwen / tot dat de Waertuggen geladen zijn / ende in haer Compagnie naet Goa ende andere Portugeseesche plaetsen weder vertreschen.

Pattepatane ende Mangerol, zijn 2. Biecken ontrent 9. mijl by Westen Goga gheleggen daer valt veel katoen ende lijnwater.

Men het uiterste van dit rijk / ofte aen de uytsteeckende hoek naer het Zuiden leyd de Stadt Diu, alwaer de Portugesen dyp stercke Kasteelen hebben ; dese Stadt wordt soo wel van de Portugesen als Indianen Dive gheheeten (de laetste E, een meynigh soet gepronunceert zijnde) welke naem een Eplant betekent ; ende alsoo seggen sy Agredive bys Eplanden ; Naledive vier Eplanden / het welke de Portugesen Maldiva heeten / wordt om haer obertresselijckheyt alsoo ghenaemt / om het onberschept van Dive-Noulaka ofte epland van negentig dupsent ; men vertelt dat een Dochter van den Heer van dese Eplanden / van haer Vader een gabe eyschten / 't welke als sy haer toeliet / soo begerden sy den Tol bande plaetse dooz enen dagh ; die inegentigh dupsent sturckens gelt (als vier tijdt daer gangbaer waeren) bedroegh.

De groote
te van
Gogas.

Patapa-
tane ende
Mange-
rol.
De Stad
Diu ende
haer
stercken.

De vermaerde Koop-stadt Amadabat, Hooft-stadt van Gufuratte.

Amada-
bat ge-
boudt
langhens
een stree-
cken.

A Madabat, is de Hooft-stadt van de Probieintie ende 't Koninkrijk van Gufuratten, gheleghen op 23 en een half graet Noorder breeke; het is 18 Nederlantsche Mylen van Cambaya, ende 45 van Suratta, gheboudt op een Blachte aen den oever van een kleyn Rivierken; is een geweldighe grootte ende neeringhachtige Stadt/ wel 6. a. 7. Mylen in 't begrip/ met haer wooseden ende aengelegene Doopen/ die veel in 't getal zijn/ ende aen de Stadt gerekent worden; de Stadt is omringht met een stercken muur/ beset met 12 schoone Poorten ende veel ronde Toorens tot sterck-woeringe; heeft breede straten/ ende menich- te van treffelijke huysen; schoone Edistien van Moorsche ende Benjaensche Tempels/ geboudt naer de wijse van dese landen/ in 't midden van de Stadt. pt een tamelijck sterck Kasteel/ met hooge mueren versien; daer den Gouverneur Generael sijn Hof ende woon-plaetse hout; de Poorten van de Stadt werden steeds met wachten beset/ sonder wiens oozlof niemant upgaen mach; dese machten werden ghehouden omme die van Baduren, legghende hier van daen 50 Cos naer het Oosten/ het rooven van de Reysende-man te verhinderen/ zijnde van natueren soo sterck/ dat den grooten Mogor haer niet kan overwinnen.

De Stadt is seer volck-rijck/ ende met alderlep natien gepuleert/ die machti- ge taesique drijven/ hier vallen alderlep soetereijnghe van kleeven/ soo van Syde als van Catoen/ mede eenighe goude lakenen/ Sulbanden/ ende Goudes van Goudt ende Syde/ seer konstelijck ende kostelijck gheworcht/ veel Syde stoffen/ als satijnen/ contengs/ attelap/ aegste/ penollen/ ornys van Goudt ende Syde/ die de Vrouwen draghen/ Goude alacatijben/ abdulchanis/ ende dieperse soetereijnghe van lijnwater/ als roode ende swarte Chelas/ Berams/ Chanderkins/ swarte ende witte smalle Bafas/ Chittes van alderlep soetereijnghe; woonders is alhier in grooten quantiteit te bekomen/ Supcher van Candy/ Popet- Supcher/ Comijn/ Gommelack/ Kingh/ Amphion/ Borar/ ghedrooghde ende Geconssijte Gember/ alderlep soorten van Conssijen ende Mirabolanen: Item/ Salpeter/ Saller-montag ende goede quantiteit Anil/ die naer de plaetse (daerse meest ghewonnen wordt) ghenaemt is Indigo Chirchees; mede wort wel in dese Hooft-stadt/ eenighe Diamanten ghelof/ die van Vilapour komen/ daer men wel giffinge maerken kan beter koop te bekomen zijn; Alle dese Koopmanschappen werden verdoert/ naer Europa, Persia en de omlegghende quartieren van Indien; waer doo dese Stadt in neeringhe seer floreert. Van ghelijcken worden hier machtighe wijselen doo 't gheheele Landt ghedreven van de Benjanen; die haer alleenliche daer mede ernieren; dat een groot gerijf den Koopluden aen-brenghet/ om dat men 't gelt niet sonder gebaer van d' een plaetse naer d' andere kan ober-boeren/ bernijts de meenichte van roovers ende die- ven/ die by troepen op de weghen onthouden/ ende de reysende luden menigh- mael af-setten.

De goederen doo upt ende in-gaen betalen geen Tol/ dan alleenlijcke aen de Coutewael ofte Schout/ doo peder Karre een Mamoedy, doende in onse munte onghedaer 10. supber; de Inwoonders ende bzeemdelinghen woonen heel bze/ moghen koopen ende verkoopen wat haer ghelieft/ sonder

sonder eenighe ſchattinghe ofte chynſen te betalen ; behalven eenighe verbo-
den waeren / als Doſcript / Toot / ende Salpeter / 't welck met conſent van de
Gouverneur moet geſchieden / dat met eenighe ſchenckagien lichtelijcken ver-
kreeghen wort.

Onder de Jurisdicctie van Amadabat ſtaen 25 principale Hoofst-Dozpen / ende
onder deſen 2998 klepne Dozpen ofte blecken / die aen de groote Dozpen / reke-
ninghe doen / ende hare inkomſten betalen / ende de anderen wederomme aen de
Stadt ; de geheele inkomſte van deſe Stadt ende onder-hebbende plaetſen / placht
dooz deſen te woſen 6. milioenen Kroonen ende daer-en-boven / dan zijn dooz ge-
woſene calamiteyten / verloop ende ſterfte van ontallicke ghetal der ghemeene
peupel ſeer vermindert / deſe inkomſten ghenieten de Gouverneurs van de Ko-
nink / om haer Soldaten te betalen / ende de landen van dieben ende onghewooz-
ſamen te ſubderen ; al-hoe-wel menighmael aen de dupt ſelfs participeren / ofte
om de roovers ende rebellen van haer Maजेſtey contrebucie ghenieten.

De Regeeringe van de Stadt ende omleggende Dozpen / beſtaet by den Gon-
verneur Coutwael, ende rechtet (die ſp Caſy noemen) hoe-wel nochtans veel
meer oberſten toegens den Konink zijn / als Monſter-heeren, ende de Opſien-
ders oft ontſangers van haer Maजेſteyts in-komen ende Dominien.

Sirkafa, ofte Sircchees is een groot Dozpp / legghende van Amadabat 3 Cos, ofte 1;
duytsche Mijl / hier wort gheſien een ſchoone treſſelijcke ſepulture / in den wel-
ken ſeerkeren Caſis begraven lept / zijnde gheweſt de Pedagog ofte Leer-meester
van een Konink van Gufuratte, die dit heele werck heeft laten maken ; by ſelfs /
met noch dyp andere Koninghen / met hare ghemalen ende kinderen / legghen in
een andere Kapelle ; het geheele gebouwe is van marmel-ſteen (inſgelijck de vloer)
daer zijn dyp plaetſen van welcken een heeft 440 Calommen van marmel-ſteen /
30 Palmen hoogh / ſeer fraep ghemaecht ende waerdigh om ſien ; aen d' een zij-
de ſtaeten groot ende wel-ghedoude Tancq ofte Opher / daer men met veel Wen-
ſters kan upt ſien.

Den meeste hoop van de Maſumetiſten / upt alle quartieren / komen jaer-
lijcks / op deſe begraffentſe hare gebeden doen / waer mede (verkeerdelijcke) ge-
looben / af-laet van haer ſonden bekomen.

Hier van daen een Cos, ofte halve Nederlantsche mijl lept een fraepen chynp /
met een hups / 't welcke Chou-Chimauw, een van de treſſelijckſte Magollen, heeft
laten maken ; die op deſe plaetſ den laetſten Konink van Gufuratte in eenen
ſtrijdt heeft oberwonnen ; ende alſoo 't Koninkrijck van Gufuratte, den grooten
Mogol onderdanigh ghemaecht.

In 't Dozpp Circhees, wort veel Indigo ghemaecht / die naer de plaetſe alſoo ge-
heeten is ; mede, wonen daer om de goede gelegentheyt van de plaetſe veel ar-
beyders die haer met betwen van lijnwaten genereren.

Ontrent een leuca van Amadabat, wert geſien een andere begraffentſe / van een
machtigh Hoosz Koozman genaemt Hajom Mojom, die een Dochter hadde van
upnemende ſchoonheyt / ſoo dat tegen de ſelbe met onbehoorlijcke liefde ontſteet-
ken wort ; ende om ſijn horribel booznemen met eenigh ſchijn te bedecken / ginch
by den Caſie, die alle trouw / ende hoop-bieden van hupsen ende landen &c. on-
derteeckent / als van den Konink dooz ſijne geleertheyt daer toe volmachticht /
bzagende by gelijkeniſſe ; daer was een acker die ſchoone bzuchten boozt-bzacht
ſoude den eygenaer de bzuchten niet vermoogen bzpelijcke te nuttigen / ende booz
hem ſelven houden / den Caſie antwoozden ja ; waer op den gemelde Koozman

Heeft
onder
jaer 25
Hoofst
dozpen /
ende 2998
mindere
Dozpen.

Zijnde
een Ma-
homet-
ſche be-
graft.

Begra-
feniſſe
Betpe-
huit / ende
waerom
alſo ge-
naemt.

repliecerden/ *ich hebbe een schoonen Acher/ geeft mijn een schrift/ dat si de brucht alleenlijck gebzupchen mach / 't welck hem den Casie sonder achterdencken toestont; hy daer mede ten vollen menende verseekert te wesen/ heeft sijnen Dochter genoechsaem tegen haren danch (als wel komende bebroeden/ dat sulcke abominable fonden van Godt ende de menschen verbloecht was) beslapen ende bleefschelijcke bekent / die 't selve haer moeder en andere vrouwen heeft geopenbaert sulcx dat het epndelijck ter ooren van den Koninck Soltan Mahomet Begeram (die in die tijt Gufuratte beheerster) gekomen is/ die hem/ niet tegenstaende met des hoorz; Rechters schrift te beweeren/ openbaerlijcke dede onthalsen/ ende leyt in Sepulture met sijn vrouwe ende dochter (die naer hem zijn overleden) begraven; waer van de begraeffnisse tot gedachtenisse van een soo schrikelijcken daet/ woort gheheeten Bety-Chuit; dat is (onder eerbiedinge gesproocken) in onse tale te seggen/ U Dochters schaemelheyt.*

Bergen van Marba. Niet verre van Amadabat beginnen de Bergen Marva, welcken een hoop land begripen/want sy strecken haer wel 150. Cos langens den wegh van Agra, ende naer Ouyen ontrent 200. Cos, die men niet kan passeeren van 't hooch gheberchte; op wiens tot een onwijnbaer kasteel gebout is Gurchitto genaemt/ zijnde de sit-plaets van Rana, een van de treffelijckste Radiaes ofte Koninckens / die eertijts de Koningen van Pettan, nochte den grooten Mogel, niet en heeft konnen dwingen; dewijle de Indianen 't welcke al te samen heydenen zijn / eertijts (ende noch tegenwoordigh) dese Prinzen so veel eere bewijzen/ als die van Romen haren Kais / sijn heerschappye is ober al geslooten door het gebergte/ daer men qualijck op-komen kan/ ofte so daer noch eenigen toegangh was/ dat is door de konst-sterck/ ende genoechsaem onwijnbaer gemaect; desen Radia seght men in hozen tijt 120 duysent paerden te belde hengen kan.

Radia van Crapp. Tusschen de Stad Amadabat ende Trappen woont oock een Radia in 't gebergte/ wiens ondersaten/ Coeljs gegeten worden/ woonen inde wildernissen/ welke haer bezyden van het gebiet van den grooten Mogor; aen de rechte sijde van dit land is gelegen 't Lantschap van Ider, staende onder Gufuratte, ende al hoe veel dat desen Radia ofte Koninck is een vassael van den grooten Mogor, soo wep-gert hy hem dickmael schattinge te geben.

Het IX. Capittel.

Van de steden *Bysantagra, Pettan, Cheyte-pour* ende *Messana,*

Bysantaggers groote en welckheyt. **B**Ysantagan is een groote Stadt/ gelegen in 't midden van Gufuratte, behoont van Heydensche Sette, Bamans, de welcken wy ende de Portugesen Bramenes noemen/ de stad is wel 20000. huysen groot/ seer tierlijcke met stape Toorens ende Kercken gebout; in 't midden staet een grooten Tancq ofte Cisterne/ daer de Inwoonders/ so wel mannen als vrouwen / haer dagelijck baden; het was eertijts een arm Doorp/ maer is door Lantbouwinghe ende veel vee aen te doeden soo rijck ende machtygh geworden; de waren die daer vallen/ sijn Cattoene garenen ende lijnwaeten oock alderhande lijstrochten / als Carw / Boter / Rijs/ &c.

Pettans gelegenheyt/ kasteel ende kerck. Pettan is een groote stat/ wel 12. Cos, ofte 6. duysche mijlen in 't ronde gebout/ met huysen van harde steen/ leggende rontomme in sijn muren; die tot 3 berfchep-

de tijden zijn ingezocht / wanneer de stad door Calamiteiten in neeringhe ende populatie heeft beginnen te declineeren; aen de Oost-Zijde van de Stadt / leyd een groot kasteel / omringht met hooghe mueren / ende sterke ghemetselde Coorens; daer den Gouverneur zijn residentie houdt; de Inwoonders zijn meest Benjaenen, haer gheneerende met het maechen van alderley spde stoffen / in dese Landen ghezuypchelycke; mede vallen hier schoone Pettolen of te spde Chindes / misgaders eenighe groote lijnwaaten / als Westmaels ofte neuzendoeken van dieverle sorteringhen / Culbanden / Sgaderberael / Longis / Allegiens / &c. In 't midden van de Stadt leyd een Nachumetaensche Kercke / eer-tijds van de heydenen gemaecht / zijnde een schoon ende kostelijck werck gesticht op 1050. ppilaren van marber ende andere steenen heeft noch diversche andere gebouwen ende edisities; als meer buyten de Stadt veel schoone ende vermaeckelijcke Hoven; waer van 't meerendeel zijn verballen / ende de puppen daer alleen oer eynde staende; dese stad wert seer gequelt van de Coules) zijnde secker Roovers / upt een Lantschap daer ontrent gheleeghen) die de inwoonders menichmael beroben ende swaren Col af-nemen; waer door de stad in neeringe ende prosperiteyt dagelicks seer af-neemt.

Chetepour, is een stedeken ofte blecke ghelegen 12. Cos van Pettan ende 45. van Amadabat, ghebout aen de kant van een loopende Kiebiere; hier valt veel Katoene gaeren / ende eetbaere waeren / waer by de stad booznamelijck bestaet; de Inwoonders zijn meest Benjanen ende Heydenen; daer is een Gouverneur met ontrent 150. Soldaten / om de wegen ende de Cassillas, die hier door na Agra ofte Amadabat repsen / door de roovers te beschermen.

Messana, is een open blecke / ofte groot Dozp / 15 Cos van Chyepour, versien met een out verballen kasteel / daer de Gouverneur met 200. Ruyters haer woninghe hebben; dese plaetse bestaet meest in Lantbouwwerpe / mede valt hier veel Katoen / ende eenige sorteringe van Lijnwaaten.

Het X. Capittel.

Wegh van Amadabat naer Suratte.

Kerende wederom van Amadabat naer Suratte sullen in 't volgende de booznaemste Steden ende Dozpen aenroeren.

Van Amadabat tot Issempour, een schoon Dozp / met een groote Sarij of hupsinge booz de repfende luyden 1½ Cos: Batova een groot Dozp / met een schoone Tancq 3. Cos, Canis gelegen ontrent een Kiebiere / mede alsoo genaemt / 2½ Cos; ende van daer tot Mamadabat 3. Cos.

Mamadabat, is een fraep ende seer vermaeckelijck Stedeken / ghebout langens den Oever van een tamelijcke groote ende seer Wis-rijke Kiebiere / ghesticht door 2 Gebroeders / die aen 't Noort eynde van de Stadt een troffelijck ende Koninklijck Valleys gebout hebben, de Inwoonders zijn meest Benjanen; daer vallen eenighe Lijnwaaten ende veel gaeren / daer by de plaetse meestendeel bestaet.

Nariaedt ofte so anderen schryben Nariaud; is een tamelijck Stedeken / met fraepe Hupsen en Heydensche Tempelen gebout / leggende van Amadabat 28. en van Brodra 18 Cos, ofte 14 ende 18. Hollantsche mylen; hier valt veel Lijnwaet / als mede eenige Indigo / doch niet in quantiteyt.

Van Nariet tot Waffet, zijn 15. Cos, onderwegen passeert men de Dozpen

Sciuntra ende Amennoygij, leggende 7 ende 5 Cos van den anderen verscheppen.

Wasset is een out ende verballen Kasteel/ gebout op een hoogen Bergh; aen de hoek van de Kiebt die in de Inham van Cambayaapt komt; de plaetse is ordinaris beset met ontrent 100. Rupters die macht houden; ende de Cassilas die hier dooz passeren dooz Tol van den Koninck bestelt 1² Ropia de Kasse afbozderen.

Het XI. Capittel.

Vande Stadt Brodera en de omleggende Dorpen.

Brodera is gelegen tusschen Amadabat ende Brotcha, te weten 42 Cos aen de Oost zijde van Amadabat, ende 30. Cos beweesten Brotcha, dese stad is ghebout van een heyden/ ghenaemt Rafia c'ghie, Sone van Sultan Mamoe Begeran, den laetsten Koninck van Gufuratte. Is gelegghen ontrent 1² mijl van out Brodera, doen der tijt genaemt Radiapora, wiens stad dooz haer stichtinge heeft niet gemaecht/ ende de Inwoonders allenghsens aen hem getrocken.

Brodera is een Lant-stadt/ gelegen op een blache ende sandige plaetse/ dicht by een kleyn Kiebtchen Wasset genaemt; behalven dit Kiebtchen heeft het aen de Oost Zijde/ recht dooz de poozt/ die naer Brdchia leyt/ noch een grooten Tancq, ofte staende waeter/ rebelijch diep/ ende ontrent een Pistool-schoot wijt/ aen d' eene Zijde met een muur van steen op ghemesselt/ daer d' Inwoonders waeter upt haelen: De Stadt leyt rontom in sijn mueren/ ende Solwercken/ ofte rondeelen/ van halck ende steen op-gemaecht: heeft 5. Poozten waer van een is toe-gemesselt/ alsoo daer geen wegh aen leyt/ heeft een groote Dooz-stadt aen de West Zijde/ meest bewoont van Werwers/ ende arbeys-lupden/ die het Linen bereyden/ daer mede de Inwoonders (zijnde meest Banianen, Ketterijs, ende wepnigh Mooren) haer meest geneeren; t Lant rontom de stad/ en de omleggende Dorpen is seer vruchtbaer van Koozn/ Beerst/ Rijs/ &c. mede wasst hier veel Catoen; dat dooz de beste van dese quartieren ghehouden wozt. Onder t gebiet bande Stadt staen 210. Dorpen/ waer van den Gouverneur de incomsten van 75. geniet/ tot onderhout van sijne Rupteren/ ende Soldaten; de andere 145. Dorpen/ worden van den Koninck aen verschepte Capiteynen dooz eenige gedane diensten/ ende tot onderhout van haer holk in vergeldinge gegeven.

Heeft 210 Dorpen onder haer gebiedt.

Ook frappe Hobben ende begraefnissen.

In t Cicrupt/ ofte ronde van dese stad/ legghen 10 schoone Rypfen/ Cupnen/ ende begraffenissen waerdigh om sien; waer van een seer strap ende kostelijcke gemaecht/ gelegen is in t midden van een Boomgaert/ daer een machtigh Heer met sijn Familie begraven leyt; behalven dese begraffenissen zijnder noch 5 schoone lust-hoeden/ beplant met diversche frupt-boomen ende moeskruyden/ daer een peder in mach gaen sijn vermaeck nemen.

In ende bukten de stad Brodera, en de omleggende Dorpen woonen (gelijck boeten gheseyt is) veel Weebers/ die jaerlijck groote quantiteyt van alderley Lijwaren maechen/ t welcke om sijn deught ende sijne naer alle quatteren van Indien verhoert wozt; dit Lijwaer half beet dichter/ ende vaster/ dan dat van Brotchia, doch hojter/ ende een wepnigh smadter/ waer aen het wel te kennen is: de sozteeringe die hier gemaecht worden/ zijn smallen/ ende breezen Bastas/ Picuamas/ Madasoens/ Kannehijns/ swarte Chetas/ blauwe Assamanis/ Derams/ Circandia &c.

Aen de Oost-Zijde ontrent 16. Cos, van Brodera leyt een Hoofst Dooz/ genaemt

Sindickera, alwaer up't het gheberghte jaerlijck 20. a 25. Dupsent ponden Gommelaqua te haelen is.

Westwaerts van Brodera, ontrent 10. a. 15. Cos, leggen 8. ofte 10. Dorpen/ die onder des selfs ghebiet staen hier woxt jaerlijck een partij Indigo gezaept / die gebuyckst woxt tot berwen van lijnwaeten.

Van Brodera, tot Brochia, zijn 30. Cos, onderweeghen passeertmen Carawaen, Cabol, ende andere Dorpen/ daer de Wachters tol van de reysende Luyden/ ende haere goederen af bozderen.

Van Brochia tot Suratten, zijn 24. Cos, ofte 12. Nederlaatsche mijlen; Brochia
van Sur
ratten 24
Cos. ober de Revier geseheep't zijnde/ reysmen door Eckliffen, een tamelijck Dorp / Cos bande Revier: Cattodera, een verballen plaets / leggende aen een Revier / die de selve naem boert / 10. Cos, tot Briauw, 8. Cos, van daer tot Suratte 2. Cos, ofte een Hollant sche mijl. Ende dus veel kortelijcke bande situatie ende gheleygheden / bande boornaemste steden ende plaetsen van Gufuratta.

Het XI. Capittel.

Afcomste vande groote Mogoren, ende haere waerdigheden.

De groote Mogollen, ofte de tegenwoordighe monarchen van Indien, beroemen haer afkomstigh te wesen van den vermaerden Tartarischen Keeser Tamirlaen, (welcke wy geboorcken Tamberlaen noemen) sommige heeten hem Tamirlancque, 't welck beter is / om dat Tamir sijn eegen naem geweest is / ende Lanque betreekt kreupel (gelijck hy noch was) die geboortigh was up't het gheslachte van Chinguykan, Koninck van Tartarien, niet van een ghetinghe afkomst (gelijck sommige onwaerachtigh beschrijven; sijn daden/ die hy ghedaen heeft / sijn ghenoeghsaem bekenet; en wat graet Tamirlaen van Chuguiskan, ende den grooten Mogol van hem afkomstigh zijn / dat beschrijft Petrus Texera, in sijn beschrijvinge van Persia, daer toe wy den curieuken leser wijsen.

Den Koninck is een absoluut Heer / niemant onder woopen ofte subjeet; hier zijn geen geschieden werten/ als alleenlijcke den wil van den Prins/ die ontwoeder/ spreekelijcke wert aenghenomen / eens inde weech sit den Koninck inde Wierschael/ hoorende met lanchmoedigheden alle burgerlijcke vercessillen/ ende halsfaecten/ spreekende daer over sijn Oordeel/ op welcke geen Appel/ ofte revisie en valt; de straffe die den hals verdient hebben/ geschiet beestijds in sijn teghenwoordighheyt / met groote woerdheyt.

Den Koninck laet hem dickmael van 't Volck sien / eens naer het op-gaen bande Son in een Venster / 't welcke sy Jarneo heeten / streckende naer het Oosten / boven de principale Doorten alwaer hy van het volck met dese woorden Pathia salammiet (dat is lang lebet den Koninck) gegroet wert; ten tweeden des middaghs / dan komt hy aen het selve venster / om het ghebecht van de Olypphaenten ende andere wilde Beesten te sien; ten derden / een wepnigh booz Sornen onder-gangh / aen een venster dat naer het Westen strecht / 't welck sy Durbar heeten/ als de Son onder is/ gaet hy wech met groot geraes van Trommelen ende andere Instrumenten / nebens een Generale acclamatie van het volck/ op alle dese tijden soo pement een Request ober-lebert/ die krijght ghehoorzabonts van seben tot negen uren/ caetslaeght hy heymelijcke met sijn grooten in een sael/ die sy Gaselean heeten; de boornaemste dienaers van het Hofen-

de Rijck/sien den Tresorier ende oberste bande Besnedenen (die oock Hof-meester is) den opperste schrijver, den Obersten van de Olpphanten; ende de bewaerders bande Centen/kleederen ende Juweelen, hy heeft oock een oberste ober de wacht/ de welcke Coetwael genaemt is; sodanigen zijn in alle steden/ die het ampt van Schout upt voeren; Cadee, zijn wachters en opsenders van het gebangen-huys/ welcke alle schuldigen/ die niet komen betalen vast-sluften/ ende verkoopen haer goederen/ wijsf ende kinderen/ ofte maken die tot Slaven van den schult-epscher.

Andere Princen handelen alle saecken van het rijck in 't secrete/ maer hier worden alle Konings geheymenissen in 't openbaer gebacht/ ende blijft niet ver-
 Zoogen/ dooz de geen die Curieus is in 't ondersoeken/ gebende maer een schent-
 kagie aen de schrijvers.

Niemant wozt tot den Koninck toe-ghelaeten/ om wat van hem te begeren/ sonder gheschencken die dickmaels (wanneer de gifte hem mishaegt) te rugghe souben senden/ om haer pers grooter ofte beters upt te persen.

Erp-
 npe in 't
 Rijck.

Woorts is sijn Rijck vol Erpanne/ want dewijle den Koninck alleen Heer is/ so neemt ende geeft hy naer sijn belieben 't Lant aen sijn Onderdanen, hy dwingt oock de grooten dickmaels van plaetsen ende Landen/ die haer tot in-komsten ghegeven heeft te veranderen/ want of de Koning neemtse naer hem / ende stelt haer-stimmer in haer plaets/ ofte dat hy den eenen ontnomen heeft/ geeft hy den anderen; waer dooz komt dat het Lant naer sijn epsch niet bebout wozt.

Alle den Adel van dit Rijck waft ende groept dooz gonste van den Koninck: haer macht ende inkomste wozt dooz de Paerden onderscheyden; zijnde de groot-
 ste Heere ober 12. dupsent Paerden / sommighe zijnder 4. behalben des Koninck
 Sonen en sijn Hupszouw/ die ober 12. ofte 15. dupsent gebiet hebben; niet datse
 so veel Paerden gestadig behoeven te onderhouden / maer de Koninck geeftse so
 veel Lants tot haer inkomsten/ om soo den noot bereyschte/ soo veel paerden en-
 de Rupteren/ daer op konnen te beide bzingen/ rekenende dooz peder paert ende
 Rupter jaerlijchs twee hondert Ropias, 't welcke ober de 7378. Hertogen/ ende
 1967. Dupsent paer/ die de gewesene Coninghen ordinaris in haeren dienst on-
 derhouden hebben/ een ongelooflijke somme bedzaegt: Maer wanneer dese E-
 delen sterben/ soo komt alle het geene/ so wel dat van den Koninck gehat/ als dat
 sy selfs gewonnen hebben/ wederomme aen sijn Majesteit/ eben ghelijck de Re-
 bieren haer inde Zee lossen/ meesten tijt laet den Koninck aen de naergelaten we-
 duwen de Paerden ende Hupsaet/ ende geeft de kinderen eenige waerdighepdt/
 want soo de Vader een Heer geweest is/ ober 5. dupsent Paerden / soo sal hy den
 Soon 1000. ofte 1500. geven / doende naerderhandt daer meer ofte minder by/
 naer sy het verdienen: sy en winnen niet geen dinck meerder gunste van den Ko-
 ninck/ als met kostelijke geschencken/ 't welck peder op het meeste geeft/ om in
 synen behagen te komen.

Groot
 gental van
 Rijghs-
 Obersten
 en Hups-
 zeren,

Het XIII. Capittel.

Krijghs-macht van den tegenwoordigen Koninck.

De Krijghs-macht van den Koninck was inden jare 1630. Wanneer hy met 't leger in persoon selver te beide was/ om den gebluchten hartoch Chaan-ghaan te verholven/ bestont in 144500. Paerden/ behalben noch groote menichte van Olpphanten/ Kameelen/ Hups-Ofels ende last dragende beesten; ghelijck by de naerbolgende verclaringhe van peder regement/ de namen van de hoofden/ ende gental van de Paerden te sien is.

Koninckrijcke Gufuratte

21

Het eerste regiment/ onder de vlagge van Schaast- chan, zijnde de Soon van Affaph- chan.	Paerd.	5000
Sijn Vaders Raspoeten		5000
Sadoch-Chan		3000
Mierfayedt Madaffer		3000
Giafer Chan		2500
Godia Saber		2000
Saydt Jaffer		2100
Jaffer- chan		1000
Matemet- chan		1000
Alabirdie- chan		2000
Saldel- chan Badary		700
Mirfasseer Zayedt		500
Baecker- chan		500
Noch 4600 Ruyters, waer onder veele van 400. 300. 200. ende 100. Paerden, Maniebdaren genaemt		4600
Somma bedragen Paerden		32000
t Tweede Regiment / onder de vlagge van Eradet- Chan,		
Sijn Troupe was Paerden		4000
Rau-douda		1000
Dorcadas		1200
Kerous		1200
Ramtcheud Harrau		1200
Moffaffa chan		1000
Jakout chan		2000
Somma Paerden		11600

Transport Paerden	11600
Killofy	3000
Sidi Fackier	1000
Ecka Berckendas	2000
Jogi Rage, Soon van Lalaberting	7000
Teluck t' Chaud	400
Jakoet Beeck	400
Noch dry Heeren yeder 200	600
Aganour, Chabonechan, Babou- chan, Zaydtcameel, Sidiali ende Sadaed- chan, yeder van 500 Paerd.	3000
Komt t' samen Paerden	28000

Het derde Regiment / onder Raja-gedding, sijne troepe was	3000
Raja Bidel-das	3000
Oderam	3000
Raja Biemfoor	2000
Madofing foon van Ram Rattung	1000
Raja roos afs-fou	1000
Badouria, Raja Bhoozo	1000
Raja Kristenfingh	1000
Raja Sour	1000
Raja t' Chetterfingh	500
Wauroup	500
Raja Odafing	500
Diversche andere kleyne Rajas]	4500
Somma Paerden	22000

**Noch bleben in Barampour tot berseeheringh van den Koninck/ de naer-
volgende Heeren ende Ruyteren/ namentlijck:**

Haddis en Bercken-Dasse	Paerd.	15000	Serieff Chan	Paerd.	1000
Asap Chan		5000	Sayedt Allem		1000
Rauratti		4000	Amirae		1000
Wafier Chan		3000	Raja Ramdas		1000
Mabot Chans Soon		3000	Torck taes Chan		1000
Godia Abdul Heffen		3000	Mier Jemla		1000
Aftel Chan		2000	Mirfa Abdulhack		500
Seerdaer Chan		2000	Mootmet Chan		500
Raja Jeffingh		2000	Mirfa Maant cheer		500
Feddey Chan		2000	Ghawaes Chan		1000
Jeffer		1000	Moried Chan		1000
Mocklies Chans Soon		1000	Diversche kleyne Ommerauwen		10000
Somma Paerden		4300	Somma Paerden		19500

Bedraecht t getal van de hoofz troupen Paerden

144500.

Het XIV. Capittel.

Van het Konings hof, ende 't Kasteel Agra.

Beschry-
vinghe
van het
Kasteel
Agra.

Het Kasteel van Agra, daer de Koninck sijn hof/ ofte Paleys hout/ is een
 booztreffelijck werck/ ende onder alle gebouten van Oosten wel het Prin-
 cipaelste/ het leyt aen den oever van de Rivier Jemeni 3. ofte 4. mijlen in 't
 rondt ghebout/ met stercke mueren / van roode ghehouden steen/ ende wijde
 Grachten/ met stercke bal-bruggen; heeft 4. Poozen daer men in-gaet/ van de
 welcken den eene siet naer 't Poozen / die met groote wercken is sterck ghe-
 maecht: de andere siet naer 't Westen / alwaer de Marcht is/ die sp Bazaer noe-
 men; dese Poozt wozt genaemt Cidery, ende staet hier binnen des Koninckx bier-
 schaer / alwaer hy alle verschillen plegt te hooren; hier achter is een Koninckx
 Saal / alwaer de Principaelste Visier sit / die alle schattinge/ ende Placcaten
 uyt geeft/ ende de exemplaren bewaert / alsinen dese Poozt in-gaet/ so komt men
 op een straet/ rontomme met hupsen / ende sterckten beset/ ontrant een quattier
 van een mijl lanc; ende hier dan daen komt men aen de derde Poozt / die welcke
 naer des Koninckx Dierbaer hof/ ofte Paleys toe-loopt; dese is altyt met ketenen
 geslooten/ ende hier mach niemant te paerde in komen / behalven de Koninck/
 ende sijne kinderen; die poozt strecht naer het Zupden/ ende wozt genaemt Acha-
 baerke-deriwagie; dat is de poozte van den Koninck Achabaer; hier binnen is het
 hups van de hoeren; daer van eenige honderden / die van den Koninck onder-
 houden werden/ woonen; dese zijn met seckere beurten vaerdigh (ofte soo dick-
 wilts sp van den Koninck/ ofte sijnen vrouwen gheroepen werden) op dat sp met
 danffen / ende singhen des Koninckx Puspghesin vermaecken souden : de vierde
 poozt strecht na de Rivier/ ende wozt Erasme genaemt/ die leyt u op een treffelij-
 ke plaetse langens een oever van de Rivier; hier siet den Koninck alle dagen upt/
 om de Son te groeten als sp eerst op-gaet : hier komen de booznaemsten van dit
 Rijk; op dat sp den Koninck groeten / ende staen op een plaets eenichsints ver-
 heben; de andere Hadijs (dat zijn de obersten van de Rupteren) met den gemeene-
 man/ blijft op de plaets/ sonder verder te mogen komen/ ten ware sp gheroe-
 wierden; hier siet hy oock des middaegs upt / naer het gebedt vande Oliphan-
 ten / Leruden / Buffels / ende andere wilde beesten ; dit gheschiedt alle da-
 ghen / behalven op den Sondag : de derde poozt strecht naer een groote plaet-
 se van alle hanten met opene Saelen verciert ; in welcken de Capiteynen ende
 andere obersten van de Soldaten met beurten weechelijcke wacht houden/ dese
 salen heeten sp Attelanna, ende de beurten om te waerken Siocks ; een weynigh
 doozder gaetmen naer een silver heck / op een binne plaetse / alwaer niemant
 mach binnen komen/ van den Adel van de Prins/ ende eenige mannen van staet;
 heeghemene volck wozen van de poztier met stocken van daer gedreven ; bin-
 nen dit heck zijnde/ soo komt men daetelijcke aen des Koninckx Derbare; ofte Ko-
 nincklijke Thoon/ booz de welcke een klippe plaetse is / rontomme met
 Goude tralien omringet/ ende boven met Capitten oberbercht/ op dat het de stra-
 ten van de Sonne soude weeren ; boven dit isser een Galerpe / alwaer des Ko-
 ninckx Jacht; ofte sit-plaetse is/ al te samen verciert met Gour/ Diamanten/ Peer-
 ken/ en alderley Gesceenten; kostelijcken / en boven maten rijckelijcken gewocht;
 tot dese plaetse wozt niemant toegelaten / dan geroeven zijnde/ behalven 's Ko-
 ninckx Soonen/ die hem met wapen vercriffen (dat sp Panck hama noemen) ende de
 vliegen

bliegen wech jagen / ende den oppersten Visier binnen dese trallen komen alleenlijcken Ommarauden, ende groote Heeren ; tegen over dese plaats hangen Goude Kilochjens / de welcke geenem luden / die eenigh ongelijck geleden hebben / ende worden so toegelaten den Koninck te spreken / ende haer klachten upt te roepen / doch en gheschiede niet sonder groot pyntel / by aldien haer saecken niet rechtvaardig zijn : Tot dese plaats komt den Koninck alle daegs 's achtermiddaegs / tusschen 3. ende 4. uren / ende veel duffenden komen op dese plaats / ende nemen haer seede naer haere bedieninge ofte waerdigheyt ; hier blijft hy tot savonds toe ende hoort alle verschillen / ende brieven van andere provincien gekomen / die sijn Visier ofte opperste Secretaris leest ; de Daerden ende Sipphanden worden hier vooz hem ghebracht / ende van seckere dienaers beproeft ; in 't binnenste van 't Kasteel / sijn twee hooge Toorens / die men van verre sien kan / met lower Gout bedeckt / een staer op het vrouwen huys / ende de andere op de plaats daer sijn schatten bewaert worden.

Ende binnen Salern van het Konincklijcke hof / en komen geen menschen / van de besnedenen Kameringen / die sy Godia noemen / hier hebben sijn vrouwen haer kamers / ende alderleij vermaeckelijchheyt ; desen doen onder malhanderen oock recht wanneer sy verbeuren.

Het XV. Capittel.

Van de voornaemste Feesten van 't Hof.

Twee hoortreffelijcke Feesten worden alle Jaeren met groote pompe in 't Hof gehouden ; het Nieuwe Jaer / en den Geboort dag van den Prins. Het eerste Feest gheschiede op de eerste Nieuwe Maen / die in het oetmoetige Jaer komt / de welcke in Meert begint ; sy noemen het Nourous , ofte Norous , op de manier van de Persianen / welck woort neghen daghen bericht / hoe wel het tegenwoordig wel 18. duert ; in 't middel van de plaats / vooz des Konincks Eerbaer ofte Thoon / wert een stellagie gemaect 14. voeten hoog boven de aerde / die van alle kanten met kostelijcke Capijten wort toegheslooten / soo dat het begrijpt 56. voeten inde langte / ende dry-en-beertigh voeten inde breedte / ende daer-en-hoben met Kanaeken ofte schutsels omcingelt / de vloer is oock met gelijcke Persiaense Capijten bedeckt / hier binnen komen 7. van de groote Mannen van Staet / de andere voornaemste Dienaers van 't Hof in enen anderen Thoon beslooten zijnde ; ese Thoonen zijn vierkant / wel gemaect van hout / ende met fraey Parlemoen-werck in-geleide / haer behangsel zijn seer rijckelijcken / aen de eynden met schoone fransjen becliert / alhoer kostelijcke Peerlen zijn in-gevoecht / ende Appelen en Peerlen van goud aenhangen ; Den Koninck sit op kussens met Peerlen ende kostelijcke Gesteenten bezet / rondom de plaats staen de Tenten van de grooten / de welken onder haer als om ghyt schijnen te verchten met rijckdom en magnificentie ; want brengen in desen Feest alles vooz den dag / dat sy kostelijcks ende trefelijcks hebben ; den Koninck plecht oepeder van dese Tenten te komen / ende te nemen wat hem best aen sijn / nu blijft hy sitten verwachtende van peder sijne gifte / dat een groote schat beloopt.

Daer zijn oock gemaecte stellagien vooz de Kameringen / van de welken sy sien waer omme gaet / sonder van permans horen beooght te worden : Op desen dag komt den Koninck oock vooz het gemeene volck upt sijn Thoon / ende

neemt van peder geschencken; ten laetsten op't eynde van de Feest/soo deelt hy stadelijcke gheschencken upt / aen sijn Hobelingen die haer wel gebzagghen hebben; ende vermeerdert oock sommigghen haer inkomsten ende waerdigheden.

Dieringe
des Ghe-
boort-
daeghs
van den
Prince.

Sijn Gheboort-dagh viert de Prince op dese maniere; Naer dat in 't Paleys een groot stuck van den dagh met speelen en alderhande vermaeckelijckheyt is dooz gebracht; soo gaet hy naer sijn Moeders Paleys (soo die noch leeft) ende de grooten bzinghen peder geschencken aen de Moeder / naer haer qualiteyt; daer naer weder-keerende ende de maeltijdt ghedaen zijnde / soo gaet den Prins sitten in een kostelijcke Kamer / en daer weeghet sy hem in een goude Schael / tegghen Goudt / Silber / Ghesteenten / en alderley Kroon ende diergelycke dinghen meer / ende het ghewicht wozt naerselijck op-gheteekent / om te sien hoe veel met de boozgaende Jaren verscheelen / daerse groote superstittien hebben; 's anderen daeghs soo wozt alle dit goet den Armen ghegeven / maer hy krijght veel grooter gheschencken van de sijnen.

Thomas Rous Ridder van den Koninck van Groot Britannië, Ambassadeur aen desen Prins / beschijft de maniere van dat wegen op dese wijsse. Ich ben (seyt hy) gelept in een frapen ende grooten Hof / in wiens midden een Tente stont / in de welcken goude Schalen hingen / ende groote goude Ketenen / waer mede sy baet gemaeckt waren / aen de kant beset met kostelijcke Diamanten; in't ront saten de Edelluyden op kostelijcke Tapijten den Koninck verwachende; Hy komt met veel Gesteenten en Juweelen (meer oberlaeden dan vertiert) ende sedt hem in een bande Schalen / sittende met de voeten van malkanderen / ende hier waren eerst in een anderen Schael eenighe sacken met geldt ghesedt / sijn ghewichte was 9000. Ropien, 't welck schier 1000. ponden sterclinc bedragen; daer naer met eenighe sacken Gout ende Ghesteenten (soo sy seiden;) ende ten derden met verscheide goude Laechenen / Spden / Catonen / Linen / Speerpen ende andere koopmanschappen in packen ghedaen; daer naer met Kroon / Botter en alderley groente; ende alle dit voetsel / gelyck oock het Linen wozt de Benjanen gegeven / al-hoe-wel ich (seyt den Schrijver) sulcx niet gesien hebbe; het gelt wozt altemael bewaert / tot behoef van de Armen / 'twelcke van den Prins / insonderheyt 's abonds wozt uptghedeelt; den Koninck dus behangen zijnde / gaet op sijn Thoon / ende stroyt onder sijn grooten / Moeten / Amandels / ende andere bzuichten van Goudt / soo subtyl en konstigh gewoacht / datter 1000 van desen geen 60 Ropias en kosten; secker het gewichte van 20 Ropias ('t welck ich selver waer genomen hebbe) volde een heele schotel van dese goude Fruytagen / soo dat ich vastelijcke geloofde / dat hy geen 100. pond sterclinghs onder sijne grooten ghewozen heeft / daer naer bzinght hy den heelen nacht met sijn Adel met suppen dooz; dus herre Thomas Rous.

Mooren
Feest
Janze en
Jauwzee
en waer
om alsoo
genaemt.

Behalven dese twee Triumphen van 't Hof / wozen noch eenighe andere Feesten by de Mooren jaarlijck gecelebreert als het Feest van Janze ende Jauwzee, ter gedachtenisse van twee Gheboeders alsoo ghenaemt / Dienaers van Mahomet Haly; die naer de Kust van Choromandel, om bebaert te doen / ende aflaeten te verdienen gherepft zijnde / van meenichte Heydenen / Gentiven ende Brame-nes zijn om-ringelt / ende in een sterckte (daer sy op gebuicht waren) beleegert / ende hun water dooz een Aggedisse (dat de Mooren booz een seer onreyn Dier achten) besmet wierdt / hebben sy haer met een mannelycke couragie onder de Heydenen vermenght / om bzingghende veel met de scherpte des swaerts / tot dat se eyndelijcke van de meenichte zijn oberballen / ende doodt-geslagen / wiens doodt

doot desen dagh (beginnende 10. dagen naer de Nieuwen/die inde Maent Julio komt) beschreyen/ dragghende langens de straten doot-baeren/ in ghedachte van Lijcken/met Pijlen/Boogen/Swaerden/Tullebanden/ende veel kostelijcke spede Kleederen cieraelijcken behangen/ die van veel Mooren te voet gaende/woorden vergeselschap/ met Kilaeg-liederen te singhen/ danssen ende scherpen met bloote Degens groote rumoer maeckende/ sommighe doot-sijden met messen ofte Swaerden haer lichamen op diuersche plaetsen/ datter het bloedt upt vloeyt/ welck bloet sp ober haer Kleederen strijcken/ dat een byzant spectakel is om aen te sien: s abonts werden op de Medan ofte Merckt op een verheben plaetse/ gepresenteert sommighe mannen van strop ghemaect/ daer mede noterende de doot-boozz moozdenaren/ die sp naer veel ceremonien ende batament-speelen/ met meenichte van Pijlen doot-schieten/ ende ten laetsten tot affche verbranden/ wilende daer mede betoonen/ de straffe die de Heydenen/ met het ombzyngen van dese twee Heylige Mannen ende Gebroeders lanze ende lauwee verdient hebben; jae dat meer is/ werden op desen Feest sodanigh tot medogenheyt/ ofte wraeckgierigheyt opgheweckt/ dat de Jentiven, Benjanen ende andere Heydenen/ niet booz een quaert op den dag/ derden op straet komen/ maer met opgheslooten deuren in haer hupfen sitten/ ofte loopen groot perijckel/ van de Mooren/ tot een weder-wraeckie bande overledenen/ al t' samen gemassacreert ofte doot gheslagen te werden.

Noch een Feest onderhouden de Mooren/ ter ghedachtenisse van de willige offerhande van Abrahams aen synen Soon Isaac/ slachtende ten deser tijt (die omden aereelijcke komt inde maent Junij/ naer de conjuncture vande Maen) veel Boeken/ die sp (naer dat sp haer gebeden in de Tempels upt-gestort hebben) met malkanderen op eten/ de crosse van den dagh met speelen ende banquetteren dootzyngende.

Het XVI. Capittel.

Rijckdommen vande *Indostaense* Koningen.

De Rijckdommen van dese Indostaense Koningen/ kommen geschat werdelupt de heerlijckheden ende schatten die sp besitten/ de welcken soo men daer op wil acht slaen/ soo sal men bebinden/ dat sp grooter zijn/ dan vande Perlianen, ende booz den Turck, ofte Chinees niet behoefte te wijcken.

Ten tweeden/ oock daer upt/ dat niemant in 't Rijck (bestaende in 37. Provincien/ ende Koninkrijcken) yets besit/ dan doot haere mildigheyt/ ende dat soo lange als het haer gelieft: mede dat sp niet alleen bande grooten/ maer oock bande laegste van staet erfgenaem zijn/ ende nemen bande overgeblevene/ ofte naerghelaten goederen soo veel als 't haer selfs goet dunckt.

Ten derden/ upt de groote geschenken/ die hem niet alleen van sijn onderfaaten gegeven worden/ maer oock van upt-heemsche Princen; waer van Thomas Rous, den booz-noemde Engelschen Ridder/ een frap exempel vertelt; want doen hy in Ambassaetschap was/ aen desen Prins/ van weghen den Koninck van Groot Brittannien soo wiert desen Mogor van den Koninck van Bissampour ofte Villampour doot synen Ambassadeur toegesonden 30. Ollyphanten/ van de welcken twee met Goude ketenen/ swaer wesen 400. pont: twee met Silbere ketenen/ ende de reste met koperen behanghen waren; 50 Paerden schoon verciert; ten laetsten groote partje van Diamanten/ Perlen ende Robijnen/ in

Gheschenken van den Koninck van Bissampour aen den Mogor.

Somma

Somma daer en mach niemandt sonder schenckagie by hem komen.

De schatten/ naet gelaeten by den Koninck Achabaer, Groot-bader van den tegenwoordigen regeerende Koninck Chia Ziaban, soo aen contante gelben / als Goude Feraften ofte mooren / Silbere Ropien, ende koper munt; als mede gewercht Gout/ Silber/ ende koper/ gesteenten / Porceleynen / Boecken/ Centen ende sijn toebehooren/ Ammonitie van Oorlogen/ met 't ghebolgh van dien; Goude/ ende Silbere Laeckens/ Linnen van alle Landen / Sabels van Gout/ Silber/ ende andere soorten / beloopten / als in des Konincks Boecken seer dinstellicke was gespecificeert / de Somma van 34. Carroras, 82 Lacq. 26. dup-

Gemunt
Gout.

Boor eerst aen Goud had den Konink laten slaen eenige munt van 100 Tolen, of 1150 Massa, eenige van 50 en 25 Tolen, t' samē in Massa gerekent/ bedragē 6970000 Massa; doende peder Massa 14 Ropias, bedragen in alles

Ropias 97580000
100000000

Ropias
ofstijl Sil-
ber gelt.

Men Ropias Achabar genaemt
Het ghesat van Peylen was 230000000. gherekent
30 Peys boor een Ropia, soo komt het effen te bedra-

766666½

Men Diamanten/ Robijnen/ Esmeralden/ Saffieren/
Peerlen / ende andere ghesteenten

60520521

Ghe-
maecht
Gout-
werck.

Men ghemaecht Goudt/ te weten alderhande Beelden/
van Olypstanten/ Kameelen/ Paerden/ ende andere
rariteiten / seer konstigh / ende van vermaerde
werck-meesters ghebozocht

19006785

Men Gouden hupfraedt/ soo van Schootels/ Daten/
Lampetten / Coppen/ &c.

11733790½

Men koper-werck/ soo aen baten als hupfraet

51225

Men Porceleyn ende aerde-werck

2507747

Men Goude Laecken/ soo upr Persien, Turkeyen, Euro-
pa, als Gufuratta, oock van spide ende Catoenen

15509979

Men wolle Lakenen so van Europa, Persia als Tertarien

503252

Men Centen/ Capijten/ Caraetsaen/ ende al wat meer
van nooden is tot curagie ende behoeftighheyt van
het hups ende de kesse

9925545

Men Boecken van treffelijke mannen geschreben/ ende
in kostelijke ommevlagen ghebonden / waren in ge-
tal 24000 waerdigh

6463731

Men geschut/ Ammonitie van oorloge/ knogels en krupt

8575971

Men Schilden/ Swaerden/ Boogen/ Pijlen/ Piecken
ende alderley handt-gheweer

7555525

Men Zabelen / Gouden ende Silberen Cloomen/ ende
wat tot Paerden verciersel behoort

2525648

Men Paerden kleden/ met Goudt / ende Silber ghe-
bozduert/ als oock alderley Siagels

5000000

Bedraecht te samen dese schat Ropias. 348226386

I Adien men alle dese Rijckdom soudē willen reeckenen naer onse wijsse/
reducerende de Ropie tot vier-en-twintigh stuivers Hollants; soude bedragen

417. Mil-

Bedru-
gect in
Holl-
lands
gelt.

417. Millioenen 871. dupfent ende 663. Carolus Guldens ofte 417871663 :-:-

Het moet niemandt wonder geben / dat dese Koninghen fultche fchatten be-
fitten / om dat alle de Rijckdommen van de Princen / die ober langhen tijdt
in Indien gheregeert hebben/ van haere booz-ouderen zijn ghekomen/ ende heb-
ben die haere nacomelingen naergelaeten/ welcke fchatten / noch dagelijcx feer
vermeerderen; want al hoe-wel hier noch Gout/ nochte Silber mijnen te binden
zijn/ soo woxt het met groote menichte/ bande upt-lander s haer toegevoert/ die
het niet weder mogen upt-boeren.

Op bevinden hy des Konincks boecken/ dat de Landen/ ende de Rijcken van Generael
van des
Koninck
Landen
en Rijck-
ken.
k'Handary, k'Habovc, Caffamier, Ghafame ende Bannazaed, Goulerat, 'tSinde ofte
'tHatta, Ganday ende Barampour, Bengale, Orix-no, Odillo, Maloveagra, met fijn om-
leggende plaetsen/ Dilley ende fijn omftrechinge / jaerlijcx plegen op te bzingen/
6. Areb ende 98. Carroras; de welcke naer dese Lants Calculatie bedraegt 174.
Caroor 45. Lacq, Ropias, ofte 174. millioenen ende 500. dupfent Ropias: komt de
Ropias gereekent tot 24. flupbers Hollants/ 209. negen millioenen / ende 400.
dupfent Guldens/ ofte 209400000 :-:-

Ende dus veel kortelijcken/ wat aengaet de regeeringe/ macht/ ende rijckdom-
men deser Koningen; nu fullen weder heeren / tot de befchrijvinge van 't Ko-
ninckrijck Gufuratte, in 't befonder.

Het XVII. Capittel.

Verhael hoe 't Koninckrijck van Gufuratten aen den grooten Mogor gekomen is.

Het Koninckrijck van Gufuratte, heeft noch ober 62. Jaeren verleden/ ghe-
hadt haer eyghen Koningen; waer van de laefte was geheeten Sultan Ma-
moet, dese ftervendeliet achter een Soon genaemt Madofher, maer 11. ofte
12. Jaeren out/ stellende ober hem als Namber/ eeren Ehamet Chan; de welcke
als hy fach dat de grooten hem wepnich onderdantich waren; breefde booz fijn
vertrouden vriendt / (sonder Vader) ende fijn eyghen leven; soo heeft hy
heymelijcke aen den Koninck van India (die doen binnen Agra was) ghefchre-
ven / in wat prijkel hy / ende den jonghen Koninck ftont / bidvende dat
hem wilde te hulpe komen/ belovende Amadabat die Dooft-ftadt is van het Ko-
ninckrijcke/ hem tot een reekken van getrouwfcheyt ober te leveren: Achabaer so
een onder waachte gelegentheyt ghekregen hebbende / quam haeftelijcke met een
groot leger in Gufuratte. ende de Dooft-ftat/ met andere Steden bekomen / ende
met fijn welck befet hebbende, leide de jonghen Koninck Madofher / met fijnen
Dooght gebangeljcken naer Agra: Madofchar nu 30. jaeren oudt geboorden zijnde
kreegh tegenheyt inde gebangeniffe/ ende blidende van de gheenen die hem be-
waerden / quam tot eeren Razia, die meest paelden aen fijn Vaderlijck Rijcke/
dooz fijn hulp/ verkrijghende veel Steden ende Doorpen die achter aen laghen;
maer eer hy hem in 't Rijck konde dast fteflen / was des Koninck Achabars bel-
overften Chan Channa, met fijn legheer op fijn hielcn; die met wepnich moeyten/
in korten tijdt wederom upt het Rijck (waer in hy naulijcx een jaer gewoest had-
de) gejaeght heeft; ende belettende fijn blucht/ heeft hem weder gebangen gefelt:
Madofher ober fiende den Toon des Koninck/ ober fijnen misdact/ oock ten laet-
ften niet langer konnende lijden de fchande/ die hem aengedaen wiert/ heeft hem
gelaeten op 't fcreet te gaen/ daer hy hem felven met een fchaer-mes de keel afge-
fleden heeft / ende heeft also het Rijck van Gufuratte gheruffelijcke den grooten
Mogor gelaten. Het

Door wien't Koninckrijck van Gufuratte beſliert wert.

Koninckrijck Gufuratte wort beheerst van eenen Gouverneur Generael/ onder wien alle andere Gouverneurs staen/ ende de selbige moeten reetſieninghe gheben/ houdende sijne residentie binnen Amadabar, welke de Hoofst-stadt is van dit Rijk; de Gouverneuren worden dickmaels verandert/ ende en dueren niet langer/ dan 't den Koninck gheleest/ ofte naer dat hy de personen ghesint heeft; sulchs dat dese Gouverneurs geen seckerre blijf-plaets en hebben/ meer soeckende haere saken te vullen/ als het gemeene Lands welbaeren te bebozderen; want soo waerneer sy verstaen/ dat een ander op de komste is/ soo sullen veel van de boornaemste Kooplsuden/ met valsche beschuldiginghe/ in groote Somme van gelden condemnneeren/ naer dat sy weten die van macht/ ende vermogen te zijn/ waer tegens de aengeklaegdens niet hebben te seggen/ dan de opgeleide Somme op te brengen/ ofte worden in de gebangenisse geworpen/ ende soo lange geslagen/ ende gepijnicht/ tot dat sy de ge-epste Somme voldoen.

De Gouverneurs
heerlijcke
staet ende
hof-houdinghe.

In dese staet hout hem den Gouverneur Generael seer magnifich; wanneer hy upt-rijdt wert bergheselschapt/ met alle den Adel/ ende groote meenichte van Ruyteren/ booz hem gaen sijn Olpphanten/ met kostelijke kleeden/ blaggen/ ende de alderley Trompetten/ Schalmapen/ ende Trommels versien; binnen sijn Paleys woert Konincklijcken ghedient/ ende wordet niemant toeghelaeten met hem te spzecken sonder consent; eens ter wecke sit hy ter openbaere Audientie/ op des Konincks sit-plaets/ om recht te doen/ daer een peder toeghelaten wort/ sijn klachten upt te storren; heeft geen staetsuden ofte rechteren van den Koninck gheozdomeert; dan in sware saeken roept eenighe van de grooten hy hem/ nochtans soo/ dat hy alles naer sijn sin bestiert/ sonder datter pemant Appel berleent wordet; waer booz de anderen/ die als staetsuden ghebzupcht/ ofte gheroepen werden/ wepnigh hebben te seggen: alle boeten/ schattinghen/ ende chijsen komen ten proffite van de Gouverneurs/ dat jaerlijchs een ongheloofijcke Somme gelts op-brenghet: dese Gouverneurs Generaels/ ofte Vice-Koninghen sijn ghemeenlijcken Hartoghen ofte Omme-rauwen/ ende Heeren van 3 tot 5 dupsent Paerden/ daer van 't inkommen van den Koninck treken; al-hoe wel sy ordenaerlijcken maer 1. a. dupsent onderhouden/ de reſte ghenieten tot hare staet/ ende Mooschen oberdadighen pracht; dese inkomsten komen meest van de Landen/ want van het ghezaepde ghentet den Koninck een derde/ ende het resterende blijft booz den Bezaepder.

Jaerlijckse
inkomsten
van
Gufuratte.

De inkomsten van Gufuratten plachten booz desen te wesen 150 tonnen Goudts/ dan sijn booz de ghewesene sterften/ ende meserien alhandts by wat vermindert; de Tollen van Brochia bezoeghen te dier tijden 126 dupsent Mamoedy, dat is naer onse wijſe te rekenen 10¹ stupber booz een Mamoedy, 67200 Carolus Guldens; ende de Tollen van Brodera, bzachten op 400000 Mamoedy, makende 2133333:6:10¹ Carolus Guldens.

Het XIX. Capittel.

Wat Vyanden Gufuratten heeft.

Indt van Gufuratta heeft geene openbaeren / ofte woettighe Vyanden / daer booz hem behoefte te Wapenen; alleenlijcken woonen in 't gebergte eenige Raydas ofte Koninckhens / die op den roof leven / ende de Dozpen / beiden / ende repfende Caffilas dickmaels berooven / sonder dat die van den grooten Mogor kommen overheert worden / alsoo dooz den banck beter Soldaten zijn / dan de Mogollen; daer zijn sommighe van dese Raydas ofte Koninckhens / die 3. a. 4. duysent Mannen soo te Vaert / als te voet / onder haer ghebiedt hebben; ende wanneer met ghewelt van de eene plaetse worden verzeven / bluchten naer een andere schuyl-plaetse / daer van de weghen de partpen onbekent zijn: behalven dese vyanden / so zijnder menighe van supp-dieben ofte haesaert loopers / die de repfende lypden in de weghen menighmael af-setten / ende doodt-slaen / 't en ware dat sy hoop hadden eenigh rantsoen te krijghen / wanneer sy de Persoonen gebangen met haer voeren; sy houden met troupen op de booznaemste passagien / somtijds 20. 40. 50. 100. jaer oock wel 4. ofte 500. soo te Vaert als te voet sterck / sulckx dat men niet / van wel gewapent / ende met Soldaten wel versien / dese Landen bereysen mach.

Het XX. Capittel.

Hoe, ende by wien de Justitie in Civile, en Criminele saecken wort bedient.

Alle klepne / ende civile saecken worden by den Coutewael ofte Schout afgedaen / ende gebeurt ghemeenlijcke / dat die eerst komt klaghen boben leyt / schoon in sijn saecken ongelijck bevonden wert; want by haer is een spreek-woort / Eerst slaen, daer naer reden verstaen; soo dat een Persoon die met pemandt in verschijl gekomen is / ende sijn klachten eerst doet / het meeste gelijck heeft / alwaert hy sijn weder-partye grootelijcks te kort gedaen hadde / dat soo by haer wert geobserveert; sonder naer eenige politie / oft gheschreven rechten haer te schikken.

Den Schout doet alle klepne saeken af.

De Criminele delicten / ofte half-saecten / werden by de Gouverneurs bande Steden / ende eenighe van de aensienlijcksten onder haer (die den boozs Gouverneur daer toe begeert te roepen) afghebaen / ende by de Coutewael, ofte Schouten ter executie gestelt: Van so de deliquanten van vermeugen sijn / worden met geldt-boeten by ghelaten; welcke boeten (als mede alle confiscatien van goederen / komen ten proffyte van de gemelde Gouverneurs / waer dooz selden gebeurt / dat pemandt van vermogen / hoe groof hare misdaden mochten wesen) aen de lijbe / ofte metter doodt gestraft werden; de armen / ende klepne dieben / worden met een grooten sweep (Siamback genaemt) ettelijcke daghen naer den anderen gheslaghen; hups-braecke / ende groote Dief-stal / wordt met handen / ende boeten af te kappen / ghehanghen / ofte onthalt te worden / ghestraft / ten ware met gelt haer konde by maecten: Soo eenighe Roovers gekregghen worden / die geen rantsoen konden op-bzingen / worden het hooft af-gheslaghen / ende met het lijff op saecken langes de weghen ghestelt; Doot-slagh houden wel booz de swarste dilect / daer de strengste straffe ober doen; daer naer ober spel (insonderhejdt soo by pemandts Vrouke van staet ghebeurt waer) om welck.

De Gouverneurs alle Criminele half-saecten.

welck te vermijden / in alle steden openbare hoeren geleden worden; de welcken aen de Schout hare contributie op-bringen; dese machinen byzelycken ontbieden/ ofte in haer wooningen gaen; 't welcke eer boozt/ Eer/ dan schande onder haer gerekent wort; Wanneer eenige feesten houden/ meenen niet byzelyck geweest te zijn/ by aldien soodanige hoeren (om te dansen/ ende singen) by haer niet gehabt hebben.

Het XX. Capittel.

Hare voornaemste Wapenen ten Oorloge.

Hare
Wape-
nen.

Here voornaemste Wapenen ten Oorloghe zijn beelderhande soorten van Kont-roers/(van byer-slooten/ ofte Snaphanen weten niet) die hier te lande ghemaecht / ende op Persia ghebracht worden; boozts pijlen/ ende Booghen / daer mede sy meesterlyck omgaen / ende daerdich schieten: de Ruyters voeren gemeentlyck een Boogh/ ende een Koocher met 40. ofte 50. Pijlen/ boozder een Schilt om de hals/ ende een Piechjen in de hant/ die sy naer haer partye werpen/ boozt hebben op haer spde een Sabel ende op haer ander spde / een Ponjaert/ die sy Ginder ofte Cattary noemen: de Ruyters die van vermogen zijn/ voeren ring-tolders/ ofte malie-rocken/ tot haer knieden streckende; seer wepntich hebben stozm-hoeden / also vermits de hette van de landen/ te swaer om dragen ballen: De Soldaten te voet/ die geen roers hebben, voeren een Boog ende Pijlen/ met een Spies van 10. ofte 12. voeten in haer hant/ die sy aldooren na haer Wanden werpen / alsoo de Boogghen ghebruycken; want hebben de erbarentheyt niet/ de piecken tegens den inval vande ruyterpe te stellen / ghelyck in onse landen in gewoonte is; oock houden sy in 't hest geen vaste geleederen/ maer soopen met bollen toom overhoop/ op/ en doozt malkanderen/ hare troupen ofte regimenten verdelende in 3. ofte 4. partypen sonder de Booztocht/ Battalie ofte Achter-wacht te weten; in 't gevecht ghebruycken veel Olpphanten/ op haer ruggen hebbende biertante hupshens / daer inne leggen 2. ofte 3. Paacken/ ofte Wassen/ met pennen (gelijck de Steen-sucken op de Boots ende Chaloupen) in de boozt-noemde hupshens vast gemaecht/ met 3. ofte 4. Mannen daer by/ om de selve te lossen/ laden/ ende goubernerem: met dese Olpphanten gaen sy gemeenelycke in de Battalie/ om haer te dienen tot Bozstweeringen; dan gebeurt dickmaels dat de boozschreben Olpphanten / doozt byer-wercken (diese gelijck in Nederlandt/ van beslderhanden slach ghebruycken) van partypen/ soodanigh werden beschadicht/ dat se op de loop komen / ende groote schade onder haer eygen volck veroorzaken; doozt dien haer opfitters die niet moghelycken zijn te bestieren: sy ghebruycken veel Gheschuts / ende eenighe van upnemende grootte / welcken de Olpphanten boozt-trekken/ ende schijnen ober langhen jaeren ghemaecte te zijn; mascken oock goet Bosse-krupdt / doch niet soo krachtigh / als van onse landen; sy hebben oock koopere Trommels en Trompetten / waer mede sy de Soldaten tot den strijdt verwecken: wanneer de Koninck ofte eenige Krijgs-Obersten te Velde legghen / beslaet het Leegher een groote plaetse / ende dat wonder is / reysen niet meer als 4. ofte 5. van dese landts mijlen op een dagh wanneer sy het Legher op-slaen / soo stellen sy haer Tenten / dat het de manier van een Stadt ghelijckt / want 't wordt met Straten onderscheppen / in de welcken alle dinghen / die tot des menschen onderhoudt

Houden
geen slag-
opere in
't vech-
ten.

Olpp-
bruycken
Olpp-
phanten
inden
Oorloge.

nodig zijn / verhoft werden; ende wiert dit Leger met sodanige goede ordere opgeslagen/ dat ieder weet hoe verde / ende naer by/ by zijn Tente van des Koninck/ ofte opperste Welt-obersteus Tente setten mach/ also niemant op een musquet- schoot daer ontreng mach by komen.

Het XXII. Capittel.

Vande Inwoonderen van Gufuratten.

De Inwoonderen / ende ingeboornen van Gufuratta plegen eerstijts Heydenen te wesen/ met de ghemeene naem Hindoy genaemt; maer naer dat sy van Tammerlaen oberheert zijn gewoest/ soo zijnde ten deelen Mahometisten geworden; daer en boven zijn hier doozs Perlianen, Tarters, Arabiers ende Arminiers, ende schier van alle Natien upt Asia, ende Europa, behalven Chinesen, Japanders, ende Joden, die om veracksaemheyt daer wepnich ghebonden worden; de rechte inwoonderen van t Koninckrijck van Gufuratte, worden met de ghemeene naem van Benjanen genaemt; de welcke de Portugesen (geboochten) Bandan heeten van wiens gedaente/ Seeden / Kleedingen/ ende Manieren/ top hier onder een wepnich willen spreken.

Het XXIII. Capittel.

Vande Gedaente ende Kleedinge der Benjanen van Gufuratto.

De Benjanen ende Gufuratten, zijn van couleur geelachtig ende sommige wat witter/ men vint houbden onder haet/ die in wijsheyt/ ende schoonheyt de Portugesische houbden te boven gaen / en dooz de Nederlantische niet be-
hoeven te wijcken; zijn gesatfoneert van aengesichte/ lijf/ ende leeden in alles gelijk die van Europa/ uptghenomen de Couleur; haere kleedinge is een witte enkelde rock op t bloote lijf/ van den hals af slegt/ ende enkel oft t lijf/ tot beneden toe (t welcke sy Cabaya heeten) ende inde syde / onder den sincker arm/ met banden toe gheboonden; de Schoenen van root/ ofte swart leer / dooz scherp/ ende omghekront; de Daert afgheschooren als de Turcken / behoudende alleen de kneels; draghen op t hooft/ ghelijck de Mooren / ende alle Indische volckeren/ Culbanden van syn Lijnwaet/ ofte andere syde stoffen gemaakt/ die sy veelmaels om t hooft winde; recht onder t hooft/ aē de sterre van t dooz- hooft/ strijken alle morgen een wepnich Sandelhout met water gemalen/ ende daer 4. ofte 5. grepenhens Rijs op geklopt/ het welcke de Bramens, ofte Papen doen/ zijnde een seckerhe supersitie van haer wet/ ende betekent/ datse dien dag haer gewassen hebben; want zijn van nature so reyn ende puntig/ datse/ wanneer haer ghevoeght doen/ ofte water maechen/ aler sy eten/ haer altyt wassen; hebben ghemeeinliche het naechte lijf besmeert met Sandale ende ander wel-riechende krupden/ daerse wondere goede vrienden van zijn / gelijk alle de Indianen; haer Vrouwen gaen met ongedekte aensichten langhens de straten / ten waere vermooghen-
de luyden / die haer Vrouwen in Karren ofte Pallancys ghebraghen worden; sy eten ghelijck de Mahometisten / ende andere Indiaensche Natien op der aerden neder; in haer Rupsen/ ende vergaderinghen sitten altoos op matten/ ofte Tap-
pijen op der aerden ghespreydt / naer peters vermooghen / ende laeten altoos
haer

Van 2.5.1984 tot 2.5.1984

Totaal aantal personen

Aantal

aan de hand van de hand

personen / aantal personen

aan de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

aan de hand van de hand

beufelingen/ ende grillen diers van haer Religie ende superstition / ende de ghe-
meene man gheloofst haer als Propheeten; het geene haer des morgens eerst in 't
gesichte komt/ dat aen-bidden sp den gheheelen dagh; dese Bramenes onderhou-
den oock seckere vastendaghen in 't jaer / ende dat met soo groote abstinentie/
dat somtijts 3 of 4 dagen zijn sonder eten; hebben oock Pagodes, ende Afgoden/
wiens dienaers sp zijn/ daer sp wonderse Historien / ende Miraculen van vertel-
len/ ende segghen dat dese Pagodes, ende Afgoden menschen by haer zijn geweest/
ende dooz haer hepligh leven / ende goede wercken in dese Werelt gedaen/ zijn
dooz haer verdiensten in 't ander leven heplighen gheworzen / alsoe met miraculen
dooz den Dupbel geopenbaert hebben; ende dooz haer bebel hare Figuren afge-
maecht/ in de seijckste/ en groutelijckste soome/ die men soude mogen versieren;
dese bidden sp aen/ en doen haer offerhanden met veel Dupbelsche superstition/ en
gelooben vastelijcken/ dat het haer Advocaten/ ende dooz spraken by God zijn/ ge-
looben oock datter een God is/ die 't alles regeert / ende dat de zielen onsterflich
datse van het eene lijf/ in 't ander loopen/ soo wel van beesten als van menschen/
zijn/ maer naer hare verdienste / na de wet van Pythagoras, wiens Discipulen sp
seggen te wesen: Als een Bramenes sterft/ so vergaderen alle de vrienden/ ende ma-
ken een Put in de aerde/ daer sp veel hout/ en goet in smijte/ ende weseende gemaect
van macht/ wel-riechende Sandalen-hout/ ende andere krupden/ Rijjs/ Koom/
ende andere spijse/ Meel/ veel Olje/ om dat het byer te beter byanden soude/ ende
alsoo smijtense den dooden Bramenes daer in/ ende dan komt sijn Vrouw/ ghelyc
met veel speel-lupden/ ende haer naeste vrienden/ al singende reitighe liebekens/
ofte lof-sangen van hare Mans leven/ ende de vrienden geven haer eenen moet/
ende verscherkinghe/ datse haren man getrouwelijcke wijs gaen volghen in de an-
dere Werelt soo neemt sp van hare Jubweelen af/ ende deeltse haer maeght-
schap/ ende sprincht al blijdelich/ ende lachende in het byer/ ende woort terstont
van de ommestanders met hout/ ende Olie berstopt ende versmoort/ ende alsoo
met hare Man tot asche verbrandt; ende soo 't saecke ware/ ghelijc nu da-
ghelijcks veel meer als in voorszeden tijden ghebeurt / datse haer niet met ha-
ren man willen laten verbranden/ soo sijnt men haer haer tot de gront af/ ende
mach haer leven-daghen geen klenodien / ende Jubweelen meer draghen; daer
veel Mooren zijn/ woort het verbranden van de Vrouwen met hare Mannen
niet toegelaten/ als strydende tegens hare Wet; niet teghenstaende hoopen dich-
maels de Gouverneurs met gelt om/ ghelijc ich ghesien hebbe in de Stadt
Brodera van een Jonge Vrouw / die haer selven lebendigh met haren dooden
Man verbrande/ naer dat den Gouverneur met 200 Ropias tot consent daer toe
bewillight hadde/ waer van de Historie aldus is.

Het XXVI. Capittel.

*Historie van een Benjaense Vrouwe, die haer met des selfs afge-
storvene Man, levendigh verbrande.*

Benjaen-
se vrouwe
verbrant
haer le-
vendigh
met haer
afgestor-
ven man,

En Benjanen, schrijver van den Gouverneur Fasol Chan, van sijn Heer upt-
ghesonden zijnde op de naest-gelegene Dorpen/ om de pachtinge in te vooz-
deren; woort op den wegh van sommige dieben/ ende scrupch-roovers over-
vallen ende vermoozt; waer ober sijn huys- vrouwe sodanighe doofsheyt maecht-
te / datse enckel met haren dooden Man begereden te sterben / niet teghen-
staen.

staende hare Vrienden sulchs sochten te verhinderen / ofte haer van ghedachten te doen veranderen ; dan siende dat onmogelijcke was / haer hoozmeinen om te setten/hebben consent van den Gouverneur versocht / ende met een schenckagie verkreghen ; maeckende bupten de Stadt ontrent de kant van de Rebie / een ront hupshen van dzooghe tacken van boomen / ende andere licht-bzandende materie ; in dit hupshen wiert den oberledenen gelept op een groote hoop hout ; alwaer de Vrouw vergeselschap wiert / met een bly/ende bzolijch gelaet / gaende aen de kant van de rebiere / om haer te wasschen / daer een kleedt aen trock / met Safferaen / ende andere krupden besmeert ; hare halfbant / Arm ende goude Oor-ringhen / hare Vrienden ondeelende / gaende naer het hupshen / alwaer sp eenmael contomme gingh / met een onbertsaeght aenghesichte / van haer Vrienden oozlof nemende / is in 't hupshen gaen sitten / steckende met haer eyghen handt den bzandt op diuersche plaetsen aen / die van de vrienden / met gieten van eenighe potten Olve soodanigh wiertt verandert / dat in wepnigh tijds tot asche verbzant was : Zoo haest als de bzandt verghief / namen de vrienden / ende ommeesters / soo Mannen / als Vrouwen / malkanderen in den arm / ende maectten soodanigh gheschrey / dat men geen hermen / ofte schzeuwen van de bzandende Vrouw hooren konden ; het was een vrouw-persoon / van aensien 22 of te 23 jaren oudt / ende liet een kindt van ongevaer 3 maenden achter.

Het XXVII. Capittel.

Verscheyde gheloof, ende Godts-diensten der Benjanen, ende van de eerste Secte Ceurawach.

De Benjanen hebben onder haer 83 groote / ende menighe van klepne Secten / soo dat schier peder gheslacht / ofte hupsgesin een besonderen Godts dienst heeft ; niet te min wordender nochtans hier de dooznaemste gheselt / als Ceurawach, Samaract, d' Goegy ende Bishou : Wy sullen van peder haer Religie / coustume / ende maniere / soo veel kostelijche beschrijven / als tot onser kennisse / ende erbaretheit ghekomen is.

Dan de hier booz naemste Secten der Benjanen.

De eerste Secte ghenaemt Ceurawach, sullen geen dinck ter Werelt dooden / dat leven ontfangen heeft ; ende op dat niet onbersiens eenigh ghedierten / als Wliengen / Woemen / Wuggen / Et. souden ombrzenghen ofte overtreden / soo dazghen hare Leeraers / ofte Papen een doech booz haer mont / ende een besempjen in haer hant / waer mede ober straet gaende / de weghen beeghen / al eerste daer ober goen sullen ; mede wanneer sp gaen sitten / maken de plaets eerst wel schoon / op datter geen gebierte onder haer lijf soude berplettert ofte gedoot werden ; dese Papen hare kleedinge / is een enkel kleetjen aen haer lijf gebonden / ende het bovenste lijf naecht / daer sp een stuck laecken / van een Schapen bacht geweeben / om-gheslaghen hebben ; haer eene arm is bloot daerse een houten gebzaepden pot aen dzagen / wantse koochen booz haer selben niet / nochte dzincken geen hout water / van dzese daer enige klepne gebierten in wesen mochten / die sp (als booren gemelt) om 't leven bzenghen souden ; om welck booz te komen / maecten haer dzinck-water ober 't byer eerst warm / dat in de andere Benjaensche hupsen van hare Setten gedaen wort / alsof geen byer / oft licht in hare hupsen moghen ghebupcken ; sp gaen oock by nachte niet upt hare hupsen / nochte mach niemandt van hare geloobe by nacht eten / en dit alles upt dzese

daer eenige gebierte dooden mochten: De papen gaen bloots- hoofts/ ende barre-
boets/ met een swart/ ofte wit stockken inde handt/ 't welck haer teercken is/
waer aen mensche kan kennem/ want daer is onderschept tusschen de swart/ en de
witte- stockken/ als mede inde kleedinge/ ende Ceremonien/ sulchs peder particu-
lierlijcke te beschrijven/ te langh/ ende verdzietigh ballen soude; in't gemeen
gheloooben niet/ datter een Godt is/ maer segghen/ dat alle dinghen dooz ghe-
luck/ ende ongeballen geregeert woorden/ ende dat die wel ontfanghen sal; wan-
neer men haer vzaeght/ wat wel- doen is/ soo segghen sy/ veel vasten/ ende Mel-
moessen te geben; sy bidden aen een Sanct/ ofte hepligh/ die sy Tiel Thencker
noemen/ die haer dese Wet gheleert heeft; als men haer vzaeght/ wie de goede
wercken als vasten/ ende Helmoessen te gheben/ wederom beloonen/ ende de on-
deughdige wercken straffen sal/ soo antwoorden sy/ dat het geluck/ ofte de For-
tupne/ die weder vergelden/ ofte naer verdiensten straffen sal/ in teghendeel/
dat die veel ramps op der Aerde ontmoet hebben/ doch beel onghelucks hier naer
weeder- baren sal; wyders gheloooben dat de Lucht/ Wolkken/ Aerde/ Sonne/
Maen/ Sterren/ Waeter/ Dee/ Boomen/ Metalen/ ende alles wat in Hemel
ende op der Aerde ban sich selben is/ sonder pemaents toe- doen/ ofte hulpe ghe-
maecht is/ mede datter twee Sonnen ende twee Maenen sijn/ die dagh ende
nacht malkanderen verhangen/ ende verpoosen; dat de Windt van sich selben
waepdt/ ende dat de Reghen/ Donner/ ende Blixem/ naer haer wel- gheballen/
hart ende sacht boort- komen; sy gheloooben oock niet datter een Hemel/ ofte
Hel is/ maer dat boven haer Hoofst/ Lucht/ Sterre/ Sonne ende Maen/ op de
maniere als een Hemel ober een bedt- steede ghehanghen is/ dat wanneer de
Mensche komt te sterben/ de ziele datelijcke in een ander Mensch/ ofte Beest
oberbaert/ naer sy met goede wercken/ ende devotighe ghebeden aen haer hepli-
ghen verdient hebben; wanneer nu dese zielen van de overleedenen in een ander
Mensch/ ofte Beest/ hoe verachtelijck het soude mogen wesen/ verhuys/ soo baert
de selbige altydt in een Wyfchen/ ofte dat van feminine geslachte sy/ ende wort
blande selbe wederomme gebooren/ ende ter Werelt gebzacht/ wanneer sich dan
van nieuws- op aen de Fortupn/ ofte noot- ghebal moet onderwerpen; in Somma
gheloooben dat alles dooz de Fortupn/ de ghenaeinde Tiel Thencker, om haer te
dienen gestelt is.

Wozden
han de
andere
Setten
beracht.

Dese Sette wort van alle de andere Benjaens- Casten seer veracht/ ende dooz
een verdoemde Sette gehouden/ hare gemeente dagelijcks vermanende/ dooz de
selbe haer te wachten; moghen in geener maniere met dese Ceura waetse eten/
dzincken/ nochte met haer voeten in hups treden/ jae altoer het om haer ey-
ghen lijf te berghen/ sy aldien een wilt- gebierte haer verflinden/ ofte pemaent
haer vermoorden wilde/ ende dat met in haer hupsen te gaen/ de doot ont-
komen mochten; wanneer eenighe bande dyp anderen Secten by ongeluck aen
haer lijf wamen/ soude sijn gantschelichaem/ ende alle kleederen moeten laten
waeschen/ ende eenige daghen penitentie met vasten/ ende bidden moeten doen/ al
eer sy wederomme inde menighe mochte werden aengenomen.

Hare Kercken/ en Tempels (die sy de Rale heeten) sijn in't vierkant geboutot/
sijn boven plat/ in het oost- eynde in het midden met een vierkant gat gemetselt/
waer onder haer autaren/ ende afgoden hupshens staen/ vertoonende de gedaente
van een Piramide/ met trappen ontrents ellen hoogh opgaende; op welcke trap-
pen deel beeldenisse van haerder verstorben Woorlaten hoogh boven den anderen
staen/ der naer dat sy goet gheluck binnen sijn leben gehad heeft; dese hepligen
sijn

't Fat-
som ha-
ret Com-
pelen.

zijn van hout/steen/papier/ &c. ghemaecht/ende op sit-plaetsen met veel lampen om-hanghen/ die sy op den about op-steken om te lichten; sy houden booz een bande booznaemse stucken haerder Wet/ 's mogghens booz datse haer ghewas-schen hebben / in dese Tempels te gaen; de maent Augusti is hare grootse/ ende besondere maent van heplighe feesten/ ende vasten daghen/ waer booz blinde-lijcke ghelooften van alle haer sonden ghesupbert te werden; daer zijnder onder haer die boden de nature 20. 30. ja 40. dagen naer den anderen kommen vasten/ sonder eenighe spijsse te nuttigen/ allenelijck dzincken weynigh/ met eenigh ge-bzeben hout dat bitter is/ vermenght/ 't welcke 't lichaem doetsel geeft/ ghelijck sommighe ghesien hebben/ die booz de waerheyt verklaerden in 15. 20. ende 30. daghen geen spijsse dan 't booz-sepde water ghenutticht te hebben; in 't midden van dese maent Augusti/ komen de gantsche menichte in haere Tempelen by den anderen/ discoureren van hare afgestorven hepligen/ ende hoe sy haer in 't leven hebben aengestellt; de Papen/ ende Priesters in 't midden onder den hoop sittende/ met doechen booz de mondt/ om dat (gelijck dooren gemelst is) gee-nige lebendige gebierten dooden souden; sy en gebzupchen geen boecken/ om de ghemeente pedrs booz lesen/ dan alleenelijcke de legende bande afghestorven heplighen teghens malkanderen te verhaelen; wie in dese kercken komt/ moet Almoessen gheben/ in een groote Koperen-becken/ dat daer booz de Godt staet/ ghegheben hebbende/ worden met ghedzeben Sandelhout/ ende andere weltrieckende kripden ober 't lijf/ ende kleederen bestreecken/ dat een grootc eer aen haer is; ondertusschen by den anderen sittende (dat gemeenelijcke 3. ofte 4. uren aen loopt) danffen/ende singen eenige Speelders/ die daer toe zijn ghemert ende upt de bekomen Almoessen betaelt worden: Hare dooden verbzanden sy/ behalven een kindt/ dat noch gheen dyp Jaren outd is/ datse inde Aerde begraven; de Vrouwen naer 't overlijden van de Maamen/ mogghen niet wederom trouwen/ maer moeten inde weduwlijchen staet haer leven eyndigen; wat haer trouwen/ bzuploften ende andere ceremonien aen-gaet/ komen met de andere geslachten meest ober een; peder een doende/ naer sijn staet/ ende vermo-gen kan lijden.

Dese secte/ mogghen alle die begeren Papen ende Priesters worden/ wanneer maer haere kleedinge aen trecken/ ende hun hepligh leven naer volgen; waer upt licht te bemercken staet/ dat de geleert heyd by haer niet seer groot moet wesen; de Vrouwen werden van het Priesters-ampt niet geslooten/ maer moeten ober de 20. jaren out wesen/ daer de Maans-persoonen van 7. 8. ende 9. jaren inge-laten worden; de Papen houden geen gemeenschap met Vrouwen/ alsoose rep-nighheyt aen de Goden van 't geluck beloofst hebben/ eben ghelijck de Bagijnen aen 't Klooster; Wanneer een ghetrouwt Man / ofte Vrouw-persoon gheefelijck worden wil/ soo mogghen hare gheselschap verlaten/ sonder dat de verlatene een ander se trouwen geoozloft wozt/ maer moeten haer leven alsoo in eenfaem-heyt eyndighen; mede zijnder getrouwen/ die himmen haer leven malkanderen repnighheyt loben/ende hun alsoo de plicht des Houwelijcx omhouden; maer dit siet men meer onder de Guden/ dan jonghen/ ende nieuwe ghetrouwen Lieden gheschieden/ en dat doornamentelijck van sodanighe Persoonen/ die booz hare hoogen ouderdom/ de wereltliche lusten meer afgestorven zijn/ dan dat sy upt haer selven/ daer van afkeer hebben souden: Ende dus veel aengaende de Religie/ Godts-dienst/ en gebzupch van de eerste Benjaense secten/ ghenagint Ceura-wach,

Hebet
tot het
Priesters
ampt
toe-gela-
ten.

Samaraeth en eten niet dat leven ontfaangen heeft.

Dese tweede Benjaense Sette is ghenaemt Samaraeth, desen sullen insghelyk geen ghedierten dooden/ dat leven op der Aerde/ oft in de Zee ontfangen heeft; behalven Smits/ Timmer-lupden/ Snijders/ Schoenmaeckers/ Swaert-begers/ en dierghelycke Ambachten/ soo zijn mede onder haer/ Soldaten/ Schrijvers/ en alle die onder dienst zijn; want alderlepe Officien onder dese Sette gebonden worden; hare Feest-daghen/ Wyplosten/ Trouwen/ ende andere Ceremonien/ komen meest met de boozgaende ober een; uptgesondert in de Religie/ want ghelooben datter een is/ die alle dinghen gemaecht/ ende dagelychs naer sijn onberanderlycke wille noch onderhout/ regeert/ ende gebiet/ die sy in hare Cale Permifeer noemen; nebens desen Permifeer hebben noch by anderen Afgoden/ die mede in groote aensien houden/ ende een bedieninghe in den Hemel toe-schrijven: dese eerste wordt gheheten Brama, heeft macht ober alle de zielen/ die sy in sijn hant heeft/ en deeltse upt aen sulcken/ als Permifeer hem beveelt/ t sy aen menschen ofte beesten: de andere Buffuna, leert ende onderwijst de werelt naer Godes ofte Permifeers geboden (die in vier Boeken beschreven sijn) te leven; versorgt het volck van daghelycke spijse/ en dranch/ geeft het koozn en andere Wychten haer ghewas/ wanneer den eersten Brama, het leven daer in geschapen heeft/ dat aen hem staet: de derde heeft macht ober de dooden/ en wort Mais genoemt; dese gedoot hebbende/ komen de Zielen by den Secretaris van Permifeer, om reekeninge te ontfangen/ van alle goede/ ende quade werken/ diesy op der Aerden gedaen hebben/ welcke werken obersten besende/ worden booz Permifeer ghebracht/ om gheoordeelt te werden; die dan aen sodanigs Ziel gebiedt/ in sulcke Mensch/ ofte Beest te baren/ naer dat sy heeft verdient/ om aldaer (gelijk in 't Paepsche Wagebyer) van haere sonden gerepnicht te worden; die in een koe baren houden haer geluckigh/ ende een teeken van wepnigh schults; waeromme de koe-beesten by naer als hare Goden in waerden houden; maer diens in Oliphanten/ Camelen/ Buffels/ Boeken/ Lupaerden/ Ezels/ Warchens/ Slangen/ ofte andere onrepe gedier te ghedoemt worden/ achten booz rampsaligh/ ende gantsch ongheluckigh; de Ziele gherepnicht zijnde/ worden weder booz Permifeer ghebracht/ ende in sijn geselschap/ als een dienaar aengenomen/ t en sy het beest/ daer de Ziel in gebaren was/ booz/ ende alleer volkomelijcke van alle misdaden gesupbert ware/ quame te sterben/ wanneer sodanige Zielen in een ander animael geschickt worden/ om tot de laetste quadzant penningh te betaelen: Desen hebben oock booz een ghebruyck/ haer dooden te verbranden/ behalven (ghelyck booren) de Jonghe kinderen/ van 2. ofte 3. Jaeren; welck branden ghemeenelyck gheschiet aen de kant van een Rivier/ ofte loopt water/ daer sy de Krancken binnen sijn leven byenghen/ wanneer se vernemen sijnns levens draet verlopen is: Onder dese Sette vint men veel Wyuwen/ die haer selben/ mer haer dooden Man levendigh verbranden/ springhen met groote lust/ ende couragie in 't byer/ t welck haer booz groote eere/ ende een teeken van sonderlinge liefde tot haren verleden Man gherekent wort/ want sy gelooben/ dat Permifeer in sijnen Wet/ booz Bissman gegeven) belooft heeft/ soo een Wyv to ter liefde van haren Man/ met den selven mede verbrant/ dat sodanige Wyv to met haren Man/ in de sel-

„ de maniere/ gelijck booz desen gheleest hebben/ hier naer sebtmael langer met „ den selfden leven ende omme gaen sal: t welcke een groote pzickelinge/ ende aen-
 lockinge de Vrouwen aenbringt/ dat booz een korten doot wederomme so lange
 leven te verwaachten hebben; het is seker (al hoe wel t onghelooftich schijnt) dat
 de Mannen so wel als de Vrouwen hier inne baselicken haer vertronwen stellen.

Wanneer de Vrouwen in de kraem leggen/ stellen sy by het nieuw-ghebo ren Ghes-
burch
aen haer
reest-ghes-
boren
kinders.
 kindt/ een Inet-pot/ Schryf-pennen/ Papier/ Boogh/ ende Pijlen booz/ waer
 mede te kinnen geven willen/ dat met het schryf gereetschap/ Bissina, haer hint de
 wetten/ ende gebuicken in't hooft schryben wil / op dat in de Werelt geluckigh
 wesen mach/ met de Boogh/ ende Oozloghs gereetschap gheben te verstaen/ dat
 het hint in den Oozlogh groot worden sal.

Onder dese Sette is mede een Gheslachte / die men Ralbouten noemt; welcke
 haer Vrouwen met de oberledene Mannen gelijckelijcken verbranden; dit ghe-
 schiet niet alleen aen de Vrouwen/ maer de groote Heeren oberlijdende / so moe-
 ten alle haer Kinderen/ ende Hupsgesin van selber in t byer spzingen/ ofte soo on-
 willigh waren/ worden met gewelt daer in gedreven; Doch gebeurt wel/ dat een
 Vrouw booz t Houwelijck bespzecht / datse met haren dooden Man niet en
 begeert te sterben/ t welcke dan wert achter- blocht: sy gheloooven dat die geene/
 welcke met hare Mannen/ ofte Heer verbranden/ naermaels sebt-mael langer/
 met den selben/ aen een ander Oort van de Werelt / onkenbaer (want gheloooven
 van nieus sullen gheboren werden) leven sullen; ende dat een Vrouw/ alsoo ses-
 mael naer den anderen herboren wesende/ de ziel/ als booz t byer ghesupbert/
 by Permiseer, om hem te dienen gaet: Wel-verstaende/ dat om het gheslachte niet
 t eenemael van der Werde te verbelligē/ hupden-daegs met de Kinderen/ en Vrien-
 den (gelijck in booz-tijden) maer alleen de Vrouw/ en dienaren verbrant worden.

Dese Ralbouten, worden gehouden booz de beste Soldaten van Gufuratta, want
 sijn soo moedig: datse lieber sterben/ dan datse booz pemant wijcken/ ofte onrecht
 lijden souden: Men vertelt booz waerachtigh/ dat bys van dese Ralbouten, ver- Historie
der Kasa
bouden
onver-
saeght
hepdt.
 moet zijnde van rijden/ in een Boeren hups gingen sitten / om haer te rusten;
 ende dat mid'ler-tijdt den brandt in t Oorp gekomen was/ sulcx dat peder haer
 waerschouden den brandt (die het dach van het strop-hupshen alreede onsteec-
 ken hadt) te ontgaen; waer op een van haer allen antwoozde/ wy hebben noyt
 booz pemandt gheweerken / die ons met ghewelt aengquam / sullen wy dan booz
 den brandt bluchten dat sy verbe/ wy mach booz ons wijcken/ met diergelijcke ver-
 metele pzoopoosten in substantie, de anderen van sijne Compagnions/ siende dat het
 byer vermeerderde / ende hart begost te naederen/ wilden uptgaen/ dan wierden
 met schoone woozden van den eene opgehouden/ tot dat den brandt haer lichaem
 raecte/ wanneer een van dese Ralbouten bukten sprongh/ nemende met ghewelt
 noch een van sijne Maets / die naemaels hem noch beklaeghde / ende leetschap
 toonde / dat sy met sijn andere Maets niet mede verbrant was.

Van gelijcken verhaelt men dat dyp Rupters / met den andere ober t Welt rij-
 dende; den eene by ongebal gemoete een ouden verballen Put / daer sijn Paert
 booz staen bleef/ waer ober verstoort woozdende/ sepden tegens t Paert/ breeft ghy
 daer ick niet en breefe/ oft sult ghy booz pet s inde Werelt wijcken/ gebende mis-
 dien sijn Paert den sweep/ dat naer langhe aenpozringhe mepnde ober de Put te
 spzingen/ sijn Meester/ ende hem selben daer inne versmoozde/ t welcke booz hem
 een groote eere was: dese / ende andere Historien bertelt men van de mannelijck-
 hepdt/ ende onbertsaeghthept van de Ralbouten gebeurt te zyn: doch soo veel isser
 van.

ban/ dat het een strijbaer / ende bequaem Volck is ten Oorloge gantsch onber-
tsaegt/ ende dooz geen partpen wijchende.

Ware
milde-
digheyt
aen de
Vogelen.

Op haer Feest-dagen geben beeltijts spijsse aen de Vogels/ die sp op haer daken
setten/ waer mede ver heerdelijche ghelooften / wercken van barmhertighheyt te
doen/ ende in vergeldinge van dien/ naer maels weder goede belooninge ghenie-
ten sullen; hebben mede 12. dagen/ naer 't oberlijden van haer Ouders / ende
Vrienden/ ofte Bloet-verwanden / dooz gebuyck het doozsz ghebogelte daghe-
lijck op haer hupfen eten/ ende soete-melck te drincken geben/ welcke gewoonte/
alle die van vermogen zijn / jaerlijck op de selve daghen seer onder-houden; waer
mede gelooften/ de zielen bande afgestooven / by haeren Godt des onghenamer
zijn/ende dat sp hier dooz op der Werde te meer sullen gesegent worden/ te meer sp
vastelijche vertrouwen/ in dit gebogelte eenige haer der vrienden zielen te leven/
diese niet spijsinge onderhouden/ ende boeden: onder haer zijnder beele / die niet
sullen eten/ dooz een al-eer van haer spijsse diese begeeren te eten een wepnich aen
't gebogelte gegeben hebben; ghelijck van dit gheboelen noch verschepte andere
secten zijn.

Het XXIX. Capittel.

vande derde Benjaense Sette Bijnouw.

Bijnous
Sette
haften
ende
maent
Augustij.

De derde Hooft Sette wort Bijnouw genaemt desen sullen als de boozgaen-
de/ geener dinck nuttigen/ ofte dooden/ dat leven ontfanghen heeft; basten
mede in de maent Augustij veertig dagen naer den anderen in haer Tem-
pelen ofte Agogen; hebben oock eenighe besonderen daghen in 't Jaer/ die sp die-
ren ende heyligen/ singende eenige liebekens ter eeren haere Afgodt / diese Ram-
ram noemen; hem biddende dat hy haer wil geben/ 't geene sp begeeren/ als Rijc-
dom/ kinderen / schoonheyt/ &c. ende gebuycken de Psalmen in gelijcken graet/
als by ons/ de Psalmen Davids; want seggen/ dat om haren booznoemde Af-
godts eere te verheypden/ alleen gemaecht zijn; op dese Feest-dagen hebben in ha-
re Tempels veel danssers ende speulers/ die dooz haere steene Afgoden / met
Trommelen / Fluyten / Koperen-beckens spelen/ ende de selven met veel rup-
kende bloemen vertieren/ syn Vrouwe mede van steen gehouden / is met Gou-
de ketenen/ Paerlen/ ende Tutvoelen kostelijche omhanghen/ rontsom hun han-
gen sp veel haerffens ende Lampjens; desen Afgodt heeft doozder geen dienaers
by hem/ gelijck de hoorige secten/ want dat strijt tegens de Wet ende geboden van
desen haren Ram-ram ofte Afgodt; wanneer dese eten/ moeten alle die secte van Sa-
maraet haer geheel lichaem waasschen; de spijsse diese nuttigen/ wort van Vrouwen
ofte Papen gehoocht / 't welcke ongekleet moet geschieden / behalven de Vrou-
wen ende jonghe kinderen van 6. Jaeren / die de kleederen aen te houden is
toe-gelaten; hare spijsse hoocken sp veel by Koe-misse/ 't welcke dooz repnder ende
beter achten als hout; alsoo in 't hout eenighe Wormen ofte gebierten mochten
wesen / die sp souden dooden; ende daer dooz schroomen sp hout te ghebuyck-
ken soo langhe sp Koe-mis bekomen konnen; tot dien eynde vintmen het
Koe-mis (dat aen kleyne korelhiens ghehapt / met stroo vermenghet / ende
van de Son hart ghebachten) by haer te koop / gelijck by ons de Turf in Hol-
landt: haer spijsse is veel groente / onghesoute Worter gesmolten ofte onghe-
smolten (daer toe seer genegen zijn) soete ende gestremde-melck/ gesouten aerst-
aerts (gemaecht van groene gember) Mangels/ Linsen/ &c. dooz haer dranch
gebuyck-

gehuypchen water/ende die van vermogen zijn/ gheharnde melck.

Dese secte geneert haer meest met koopmanschappen en Factorien/ook die-
nen de Mooren ende breeindelingsen door Maechelaers ende Tolcken / als
zijnde inden handel wel erbaren/ ende seer subtiel in hare Politien/ omme-ganck
ende Ceremonien/ zijnde de andere Benjaensche Casten meest gelijk/ behalven dat
de Vrouwen niet woort toe-gelaten/ met haer Mannen te verhzanden / schoon/su-
fulcx ernstelijcke begeerden: So vernant op de wegh ofte op Zee komt te oberlij-
den/daer geen gelegentheyt en hebben/om de dooden te verhzanden/vermogen de
sulcken in de aerde te begraven / ofte in de Zee te werpen; naer dat den Man o-
ber-leden is/ moghen de Vrouwen binnen haer leben / gheen anderen trouwen/
schoon dat van de eerste noyt waren beslaepen; dit geslachte placht in voortijden
een gebuyck te hebben/ dat de Broeders / wiens Vrouwen geen kinderen van
haer man behouden hadden/ des selfs huys-vrouwe/ naer sijns Broeders doot/
ten houwoelijcke nam/ om also haer Broeders zaet te verwoecken/ ende Sir naer
te laten/ dan is dese gewoonte in haer Wet naer maels afgeschast/ende geboden
dat de vrouwen naer der mannen af-sterben/ in de weduwelijcken staet hunne da-
gen eyndigen moeten.

Hebben (gelijk andere Benjaense setten) door een ghebuyck/ des mogens
hzoeg inde Hebiere haer te gaen wasschen/ soo wel de Vrouwen/ kinderen / als
Mans personen; in het water gebuycken veel Ceremonien/ met onder te duy-
ken/ haer te wenden/ende te dypben/ binnens-monts te mompelen/ ende dierge-
lijcke beuselingen: Haere Bramans ofte papen/sitten op 't frant met een kraemp-
jen van verschepte smeeringen/ende bidden door de Personen/ met hare handen
smijtende ende roepende/dat de geenen/ welcken in 't water staen met haer was-
schen door de Sou/ ende Maen so mogen gerepnt enden van haer misdaden ge-
supert worden; upt het water komende/ halen hunne kleeders by den Bramans,
diese soo lange in bewaringe hebben/ gekleet zijnde/worden van dese Papen met
root/ geel/ ofte andere Coleuren gesmeert (gemaecht van Sandel/ende wel riec-
kent hout) door het door-hoof/neus ende ooren/tot een teken datse dien dagh ge-
wasschen zijn / ende gaen alsoo weder naer huys / door welke salvinge sy die
Bramans geven een wepnich Carwe/ Rijs/ ofte andere granen: ende dit is so veel
de derde secte vande Benjanen; nu sullen een wepnich van de laefte hoof-sette
d' Gongy) sehzyben.

Het XXX. Capittel.

Vande vierde Benjaense secte, geheeten d' Goegy

Dese d' Goegy sullen van gelijcken geenes dincx dooden/beel min nuttigen/
dat leven ontfangen heeft doen mede geenige koopmanschappen/ nochte
hant-werken/maer leven in haer eenfaemheyt buyten de Steden/ in Dor-
pen/ ende verballen huysen/daer sy haeren Afgodt Brun, ende naest hem/ een heyl-
lich (Mecis ghenaeint) als hare Wet-ghebers eeren en/ aen-bidden: dese
d' Goegijs hebben gheen Tempels/ ofte Godts-huysen / maer gaen meest
in de Kercken van de Sette Samaraecht, niet soo seer om daer te bid-
den / maer om by nachte in dese Kercken te slapen / alsoo volghens haer
wet gheen eyghen huysen / ofte Tempels hebben mooghen: dese Casten
houden haer seer afkeerich van Menschen / ende alle menscheijcke omme-
gang/

Van d'
Goegijs
ende haer
eenfaem
leven.

gang/ ebens ghelijck in boozijden de Heremijten / ende slupfenaers; gaen veel naecht/ alleeneijck met een stuckjen Timen booz haer schaemelijck bedeckt; hare geheelen Lichamen bescrijcken met asche/ ende waer sp sitten/ hebben gemeenelijck asche om/ ende ontrent haer/ daer sp met de handen meest algt in doen: de zijn; 't hapt laten op 't hooft wasschen/ ende brijden 't so hol aschen dat het aen lange riemen booz malkanderen gebachen/ by het hooft neder- hangt; mede hebben sommigen aen beyde de zijden van 't hooft bleugels van 't booz; hooft- hapt/ aen den anderen vast- ghepapt/ ende achter met een platte strooch by haer rugge neder- hanghen; aldus sitten sp ter aerde neder / sonder wie booz- by gaet aen te spreken/ schoon van pement woorden aen- gesproochen/ sullen den ghemeene Man qualijche antwoozden/ want sp seggen datse zijn H. van haren Bruyn, ende te repen om den gemeene man aen te spreken: So wanneer se in de Steden komen/ sullen maer dwars daer booz passerren/ sonder (gelijck boren verhaelt) met pement te spreken/ ofte van hare gemeente pets te begeeren/ al waer 't schoon den noot haer daer toe drongh/ ende grooten honger leden/ maer geeft men haer pets upt goeder wille / dat nemen sp aen; anders behelpen haer met groente/ en Hert- bzychten/ die by de wegen wassen.

Van dit geslachte zijn sommige die 2. ofte 3. dienaers by haer hebben/ die upt goede ghenegeentheid/ ende een vast betrouwen op haer heplighetd/ de selve bywillig dienen; geloovende daer booz salighetd verkriggen sullen/ arme blint- heet: dese die dienaers hebben/ sullen haer geenigh dinc / dat tot onderhout van 't leven strecht bevelen/ maer doen 't upt haer selven/ ofte hongeren solange/ tot pement haer wat geeft: Sp repen meesten tijdt booz de Lantschappen/ ende onthouden haer in woeste/ en verballen plaetsen/ schouwende soo veel 't mogelijck is het geselschap van 't volck: de Benjaense Setten in 't gemeen/ houden veel van dese d' Goegijs, ende achten de selve booz H. Personen/ waeromme haer groote eere bewijzen/ uptgenomen/ welken van Suweraets geboelen houden/ die van haer geen werck maeken/ maer als onrepe menschen mijden.

Onder haer/ al hoe- wel den eenen geleerder ende heplijer als d' ander gescht booz / soo hebben sp nochtans ober den anderen geen jurisdicte / ofte Opper- macht/ maer woorden in een graet booz malkanderen gerekent; de slechten/ ofte Kecken so veel gebiet/ ende autoriteyt gebuychende/ als die van meerder aensien/ en geleertheyt: Sp en hebben geen Vrouwen/ nochte by- wijden die dat konnen vernemen/ jae sullen geen Vrouwen- personen aen- raken/ ofte gedogen/ dat van de selve aengestaft werden: wanneer de gemeene luyden haer komen begroeten; soo bidden sp/ datse him in de gebeden willen gedencken/ ende den Afgodt Bruyn booz haer bidden/ raeken als van hare voeten/ ende leggen de handen op 't hooft; waer mede brijfchen/ ende als van hare sonden ontslagen wese/ de/ verom naer hups betrekken.

Dese Goegijs gelooven datter een is/ die alle dingen geschapen heeft/ en in alle gebedten/ Menschen ende Dee regentwoozdigh is/ noch wanneer begeert/ alles wederom kan wech- nemen/ en verbryken; die noemen sp in haer tale Bruyn, seggende dat geen sozme heeft van een Mensch/ ofte Dee/ maer dat sijne tegenwoozdighetd te klaar is/ (soo dat gheen crature sijn oogen op hem houden/ ofte sijn heerlijckheyt bezoghen kan dat hy de Sonne/ de Maen / de Sterren het licht ghegheven heeft / ende ghelijck men de Sonne niet kan aenschouwen / veel minder hem (die het licht ghegheven heeft) met oogen aensien kan; wanneer pemandt van haer gheloope komt te sterben/ dat reghel- recht (als met Kon- sen

Het XXXI. Cappittel.

Vande Herkomste der *Perfen* in *Gisfuratta* woonende.

De Gufurattische Per-
sianen/
zijn ge-
bluchten
upt Per-
sien.

De herkomste bande *Perfianen* in *Gisfuratta* woonachtigh / is upt het rijk *Perfien*, als *Isphahan*, *Feram*, *Charazon*, en de omleggende landtschappen / want naer dat de *baesche Machumet* (inden Jaere Christi. 1624. naer op ghesaen) eerst dooz bedriegheleijchhejdt / ende daer naer met ghemeldt van *Maepenen* veel *Doctheren* bedroogghen / ende menighte van landen onder sijne ghehoorzaamhejdt ghebracht hadde ; soo heeft hy dooz sijn *Welt-obersten Abbobacker*, der *Persiaenscher Koninck* (hoe-wel ongetich / in gheral / ende menigste van *Krijghsvoelck stercker*) in diverse *Welt-slaghen* overwoonnen / ende 't rijk hem onderdanigh ghemaecht : Den *Koninck* siende gheen middel / om sijne landen wederomme upt de handen bande *Machumetisten* te bekomen / nam dooz / niet *Schepen* die in *Gamron* ende *Ormos* laghen / naer *Gisfuratta* te bluchten ; alwaer van den *Koninck* van *Cambaya* (dat een *Kindou* was) wel ontfanghen / ende bypdon om in sijn *Landt* breebelijche te leven / ghegheben wiert ; tot erkentnisse van sodanighe welbaet / ende een teecken van vertrouwen / bereerde hem den *Persiaensche* gebluchte *Koninck* de *Schepen* daer mede onghedaer sterck 18 bypfont / soo *Manen* / *Vrouwen* / als *Kinderen* upt *Perfien* ghekomen was ; sebert dien tijt hebben verscheppen *Perfianen* haer van langer hant / langhes de *Zee* hant beginnen te verspreyden / alwaer se ghelijch andere inwoonders / gherustelijche leven / doende sodanighe handel / anbaecht / ofte hanteeringhe / als haren staet / ofte hanteeringhe vermacht ; de meeste menichte gheneeren haer met landt-bouwerij / ende *Tawack* / ofte *Wijn* de *Palm* / upt de *Boomen* te tappen / die se verkoopen / alsoo 't in haer *Wet* verboden is / stercken dranch te drincken ; Dooz gheneeren haer eenighe met koopmanschappen / *Wisse* len te sluyten / *Winckel* te houden / ende alderleij hant-werck te doen / behalven *Smeeden* ; want moeghen geen *Oper* met water bluschen / nochte laten uytgaen / ghelijch als hier naer op sijn plaats is / het langhe verhaelt sal woonden.

Maer ge-
woelen
van God.

Deze *Perfianen* ghelooben datter een *Godt* is / die ober-al-teghenwoordigh is / ende alles naer sijn welgebalen regeert / sonder dat permaiden hulpe van woonden heeft ; maer dat benevens hem heeft seven *Wieners* / van hy naer gelijche maer-dighejt / die pedet en bedieninge in den *Hemel* hebben / tot hare laste / ende verantwoordinge : Den ersten *Hamala* ghenaemt / gouberneert den *Aemstghen* / dat se alles goets doen. Den tweeden *Bhaman*, regeert alle het *Wet* / ende ghedietie op der *Aerde* ; misgaders de *wateren* inde *Zee*. Den derden *Arck* besth, behaert het *Oper* / ende verhindert / dat het niet woort upt-geblust. *Sarywaer* de vierde / heeft in sijn ghewelt alle de *Metalen* / ende *mineralen* ; beklaeght oock die *greenen* / die de selven niet schoon maechen / ofte naer behooren onderhouden ; 't welcke hy haer dooz een doodt-sonde gheacht woort ; Den vyfde *Espander* heeft de oplichte op de *Aerde* / ende het landt / dat het niet dupl gehouden / geslagen / ofte eenighe oberlast gedaen woort. Auwardaech de sesse / behaert het water / datter geen duplighejt

duppligheit in ghewoonen / ofte onreynne dinghen in ghewassen worden. De laetste is Ammadacth, dese heeft het ghebiedt ober de Boomen/ Fruyten/ ende alle groepende krupden van der Aerden; dese alle te samen zijn meer opsienders ende regeerders / sonder in haer vermoghen staet pedts te dooden / veel min her lehen te gheben / maer zijn allenelijcke gheozdoneert / om aen den oppersten Godt / van haere bedieninghe / reekeninghe te gheben / ende die gheene te beklaghen / welck pers dat onder haer behooringhe staende veronghelijck heeft.

Behalven dese seiven / so zijnder noch ses-en-twintigh minder Dienaren/die elck haer bedieninghe in't besonder waer nemen; daer van de eerste Saroch ghe-naemt woort/ dese bringt de Zielen/wanneerse upt de Lichamen geschepten zijn/ by de geozdoneerde Rechteren/ als daer zijn Meer-Refas, ende Saros, om ghe-examineert te worden / van al het geene sy op der Aerden bedreben hebben / ende soo de goede wercken meerder weeghen als de misdaden / soo baren de Zielen in den Hemel/ ofte anderszins wozense bande Duphelen (die by de schale staen/daer der berispinghen misdaden / teghens de verdiensten ghewoogen worden) aengegrepen/ende inde Helle gebacht/om aldaer van veelderley geberften/ende tofide Beesten/ ofte in een ebenstadijgh brandende byer/ soo lange gepijnicht te worden/ tot dat de Werelt noch eenmael vergaet (dat gelooben/ ober dupsem Jaren te gescheeden staet) ende een nieuwe Werelt komen sal/ wanneer sodanige berdoemde zielen/ wederom berloft/ ende op Aerde sullen leuen: Die in den Hemel by Godt gaen sullen (so sy gelooben) niet weder in dese nieuwe Werelt komen/maer in een schoone plasante plaats/ alwaerse met Vrouwen/ Kinderen ende Vrienden/ naer haeren lust/ende volkomnen degeeren/ eeuwigelijcke leuen sullen.

De derde van dese / is regender bande Oozloghen / gebende oertwinting / wie't hem belieft / ende woort geheeten Beram: Carraleda de vijfde / is de Son: de sesse woort ghenaeint Aua, 't welcke is het water / dat sy gebiedt: Ader de sevendste / regeert het byer / ende degeert dat het goetd ghebaen woort: Moho is de achste / ende bekiert de Maene / is selber mede in hem: den neghende is Tiera, is den reghen: Cos regeert / ende bewaert het Dee / maer is niet inde Beesten/ ende dese is de tiende: Ferwardy de elfde / bewaert de Zielen die in den Hemel zijn: de twaelfste is ghenaeint Aram, welcke de Werelt gheeft vreughde/ ende berderf/ alle dzych / ende onghenuchte: Goada de dertiende/ Gouverneert de windt / maer is selve de windt niet: Dien is de veertihende / onderwijst haer de Wetten / ende geestse ghenegentheyt / om de selve te onderhouden/ ende naer te volghen: Apherlanich de vyfthiende/geest rijckdom in dese werelt: Den sefthiende Astaet geeft verstandt / ende memorie aen alle Menschen. De sevendhiende is gheheten Allaman, is gheseldt ober alle Koopmanschappen: d Gumingaet is de achthiende / ende regeert de Aerde: Den negenhiende is Maripan, de goetheyt/ die sy alle de gheene mede-deeldt/ welcken haer ooghen op hem staen: Amiera is de twintighste / is de oberste / die het gelde te ghebiehen heeft: de een-en-twintighste woort ghenaeint Hoem, welcke de Vrouwen / niet toedoen harer Mannen swanghert / ende de vuchten het leuen gheeft: Dimma ende Berse, zijnde de twee ende dyp-en-twintighsten/ staende ten dienste / van diese van nooden heeft: De andere dyp laetste als Dephader Dephemer ende Dephdijn, staen ten beeele van Godt / ende zijn dadelijcken gereedt te doen/ dat sy gebiedt: de Namen bande boozberhaelde 26. Dienaren / worden met den Tijtel van Gethoo bereert/ 't welcke soo veel als Heer te seggen is.

De Persianen gheloooven / dat die voorgemelde Dienaers macht hebben ober al 't gheene / daer sy als ghebieders / ende regeerders ober ghestelt zijn : waeromme sy de selvighe aenbidden / wanneer sy haer hulpe van nooden hebben / vastelijche vertrouwenwende / dat dese zijn booz spzaecke by Godt; die 't haer om dese booz bidders wille mildelijche sal toe staen.

Haere Leeraeren houden in waerden / doch niet in sodanighe aensien / als wel de Mahumatisten doen ; worden van de gemeente rijchelijcken / met Vrouwen/ ende kinderen onderhouden/ ende van kost/kleederen / ende wat tot de huys houdinge behoort versien; sy oeffenen haer niet School te houden/ ende de kinderen te leeren lesen / ende schryben ; daer zijnder oock eenige die koopmanschap/ ende andere hanteeringe doen / doch worden soo veel niet gheacht / als anderen / die in 't ondersoeken van hare Wet hun oeffenen / al hoe wel niet geheel perstelijche in hunne Wetten verboden is/ koopmanschappen te doen.

Sy en hebben geen publijcke Kercken/ ofte Godts-huysen/ gelijk als andere Secten doen/ maer hebben de Leeraers in hunne huysen / eenige besondere kermkens / om haeren Godts-dienst te plegen / die al sittende sonder stuypen / ende moghen / (ghelijck de Mooren, ende Benjanen) gheschiedt; sy houden gheen Sondaggen / maer hebben den eersten / ende twintichsten dagh van de maent Heiligen dagh/ die sy vieren; Haer jaer heeft 365. ende de maent 30. daggen / soo dat 't eynde van 't jaer / ofte de laetste Maent 5. daggen overschieten: In 't beginstfel van 't nieuwe Jaer/ komen al te samen by den anderen/ alwaer de Papen / wyt haer Wet boeck/ de ghemeente booz lesen dat ghemeene lijche : azen duert; 't welcke ghedaen zijnde / gaet eders sijn weghs : sy hebben gantsch gheen figueren ofte Beelden in hare Tempels/jae hebben daer van geen afkeer; der Priesters kleederen zijn als de gemeene luden/ sonder eenige uptmuntinge/ ofte cieraet.

Haere kleederen zijn meest ghelijck de inwoonderen van 't land / behalven datse om haer lijf draghen/ een gheblochten lint van Hemels-haer/ ofte Schapen wolle/ gaende twee-mael om 't lijf / ende achter op de rugghe niet twee knopen bast ghemaect; 't welcke sy dragen tot een sichtsbaer teeken van haer gheboode; eben gelijk by ons den H. Doop / ende by de Mahumatisten, ende Joden de bevestignisse; ende wanneer eenigen by ongebal dese banden / ofte knopen verlooren hebben/ mogen niet eten / drincken / werken / spreken/ nochte van hare plaetse gaen/booz/ ende aler weder een der selver banden bekomen hebben/ die sy by haer Papen te hoop binden; dese rochjens / ofte banden / moeten de Vrouwen soo wel/ als de Mans persoonen draghen / van dat sy 12. Jaren out zijn/ ende niet eerder/ gelijk haer wet vermelt.

Haere huysen zijn seer doncker / ende niet wepnigh huys-raet versien; woonen alle by den anderen in een quartier/ ofte gebeelte/ sonder datmen hare wooningen onder andere Patien onderschepden kan: sy hebben gheen Oberigheyt onder haer / ten sy haer bande Mooren eenigh bevoindt ghegeven word; dan hebben in ghehuysken / ofte twee bande aensienlijcksten onder haer niet ghemeene konsent / ende toestemminge van de geheele Gemeente / booz Hoofden/ ende ghebieders te kiezen / om by booz vallende verschillen / aen de Regeerders van de plaetsen haerder residentie/ te spreken.

Onder alles wat sy besitten / houden niets soo seer in waerden/ dan het byer / daer haer ghelooft op staet; want segghen dat het byer meest Godt ghelijck is / ofte seer wepnigh verscheelt / der-halven alijdt byer in haer huys houden / sonder

sonder te laten uptgaen; fullen in geenderley maniere een licht / Lampe ofte haerfe upt' blafen/ ofte een byer met water blusschen/ alwaer 't haer Hupsen in byant stonden/maer fullen 't met aerde trachten te smoozen: Also het booz een groot ongesack/ende teercken/dat Godt op haer verstoort is/ achten/wanneer 't byer in haer Hupsen upt gaet / en wederom buypen hups/ ander byer halen moeten.

In haer trouwen gebuycken meest deselve Ceremonien van de Mooren en benjanen/waer van hier na der/ op zyn behoofelijcke plaetse sal gespyzooken worden/want geven de kinderen met wille/en toestemminge/van haer beyde Ouders/ jonck aen malcanderen; die van Papen getrouwt werden; doch laten pder by sijne Ouderen woonen / tot dat tot den Ouderdom van 15 ofte 16 jaren gecomen sijn / en het plicht des Houlyer volbyenghen connen; de Dochters/wanneer hare Mannen overleden sijn/ vermogen andermael te hertrouwen / daer inne meer bysphepdt als de Benjanen genietende; men siet onder haer meet kupshept/als in alle andere Natien/so wel van de Mannen/als Vrouwen- personen / niet tegenstaende een gelt-gierige Natie is: houden het overspel/ende woerterge booz doot sonder/ die volgens haer Wet / met de doot behoofde ghestrafte te worden / alhoewel in dese Landen/daer onder de Wetten vande Mozen staen/ deselve niet konnen naer volgen.

Wanneer pemaent sieck/ ofte in doots noot is/ leggen hem van sijn slaep- plaetse op ter aerde/ op een beddeken van 't lant / ofte santachtighe aerde gemaect/ ofte overleden zijnde/ worden van 6. ofte 7. Mannen (die daer alleeneijck/ gelijck de graefmaeckers in ons lant / toe gehouden worden) van d' aerde/ ofte gemaecte sant- bedde/ opgenomen/ in een kleet ghewonden/ende op een psere rooster (gelijck een doot-bare gemaect) gelept/ want naer dat overleden sijn/mach niuwant / als dese grabe-maekers de doode lichamen aentasten / waer mede dadelijcken naer de begraef- plaetse gaen: dese plaetsen staen ghemeenlijck een nyl/ ofte meer buypen de Steben/ ofte Wozen; gemaect van steen/ ontrent byz Vadem hoog/ int middel hol/ende boven met een gat/daer de doode lichamen op psere tralien gelept/en alsoo vande Dagghelen/ende Wozen verteert worden; de ghebeenten dooz de psere talien in een groote put vallende; dese begraeffenissen sijn in byz plaetsen verscheppen/ een booz de Maas/ d' andere booz de Vrouwen/ ende de laetste booz de kinderen: ober 't affsterben van hare bynden / bethoonen met krijten/rasen/upterlijcke doofshepdt: Wanneer de verstorvene lichamen naer de begraef- plaetsen ghezagen worden; blyven haer gheslachtte een stuck-weegs vande begraeffenisse staen/tot dat den dooden op den rooster gelept is/ende de begraver's weder comen / die naer een ghebedt ghespyzooken hebben/wederom te hups keeren; ende wooyt het sant/ ofte gemaecht beddeken/daer den overleden op gestorven is 30. ofte 40. dage daer naer/upt den hups ghezagen/by de plaetse daer het lichaam begraven leyt 13 ende 14 dagen/naer den overledens doot / worden aen de naeste Vrienden maeltijden gegeven/ ter gedachtenisse vande afgestorvenen/en dat soo alle maenten/een heel jaer durende/de dooden lichamen worden by haer ontrepen/ en verachtelijcker/ als het eenig ghebiert gehouden/ en de geraemte/ wanneer het vlees daer af is / noch veel onreynder / want fullen gheen doot beenderen aentasten / ende die by gheballe aen haer lichaem raec-

Hare Ceremonien in 't trouwen.

De Vrouwen ma- gen hertrouwen.

Hare man- ners van dooden te begraven.

Ouders in hare graf- ten.

Houden hare Vrien- de Maeltijden.

kende/moeten alle haer Cleederen/ ende wat om't lijf hebben/ als onreyn
mech werpen/ en naer dat ghewasschen zijn/ andere Cleederen aen doen/
ende tot penitentie negen dagen sonder uptgaen/ ofte pets te handelen/in
Hups blijven/sonder dat Vrouw/ ofte kinderen by haer comen/ ofte haer
aenraken mogen/voorz dat de negen dagen ober-streken/ ende dooz vasten/
ende bidden wederomme gherepnicht zijn: Ghelooben mede wanneer de
doodt-beenderen in't water comen: dat soodanighe Menschen verdoemt
zijn/ende de Ziele van sulche lichamen vele doodelijche sonden op dese We-
relt gedaen hebben/ende meer diergelijcke dubbelsche superstition/daerinne
haer den Satan versirickt hout.

Breemt
geboelen
hade doot-
beenderen.

Almog
niet eten
dat leven
ontfangen
is etc.

In hare Wet is verboden/ niet te eten dat leven ontfanghen heeft/ ten
ware by noot/ ofte in den Dyzloge; wanneer vermogen Schapen/Wocken/
Herten/Hoenderen/ ende Visch te slachten/ ende te nuttigen/ behalven Os-
sen/Koepen/Paerden/Cameelen/ Olyphanten/ Hasen/ ende dierghelijcke
Beesten meer/ datse voorsz doodt sonden te slachten houden/ insonderhepdt
koepen/ ende Ossen-blees; seggende liever haren Vaders ende Moeders
vleesch te nullen eten/ dan van een Osse/ ofte Koe-beest / daer inne met de
Benjaensche Serte wel ober een comen.

Haren
dranch.

Haren dranch is meest water/ alsoo in hare Wet het nuttighen van alle
dranchen/diese dooz't byer maecken verboden is/ dan den Wijn upt Druy-
ven gheperst/ ende alle dranchen die upt Boomen comen / moghense wel
drincken/sonder nochtans dooz onmatig gebruik/ daer van droncken te
werden/ t welch nochtans onder haer menigmael gheschiedt; dan aen den
dach comende/ werden soo wel de Mannen / als de Vrouwen daer ober
hooghlijcken bestraft/ ende soose gheen leedt-wesen/ ende beternisse be-
toonnen/upt haer Wet verstootten/ ende eenwighlijcken van hare Geslachte
gebaanen.

Haer fat-
soen enoe
gustate-
nisse.

Hare stature is doozgaens van middelbare lengte/ dooz den banck veel
blancker/als andere Hier-landtsche Natien/ insonderhepdt de Vrouwen/
die alle andere Vrouwen/van dese Landen in wittighepdt en schoonhepdt
te boven gaen; de Mans personen/ draghen groote ronde baerden/heb-
ben sommighe lanck/ ende andere wederom kort hary op't hooft; die
kort hary draghen / laten op de krippe van't hooft een lock / ofte bos-
sen hary blijven/ datse soo in ghebruyck naer volghen; men bindt onder
haer weynigh / die andere Natien dienen / ofte worden van haer Serte
kooz onreyn ghehouden/ende als een/sonder gheloove gheacht; want seg-
ghen soo dese in dienst van andere comt te ober-lyden / dat swaerlijcke
by Godt (als tegghens sijn gheboden ghedaen hebbende) in de Hemel co-
men sal.

Is een
gierige
Natie.
Doch ge-
meen in
den om-
wansgang.

Het is in't generael een vast-houdende/ende gierige Natie (de Chinesen
ende Benjanen niet ongelijck) in't coopen en vercoopen seer bedriegelijcke/
dan niet diefachtig/nochte hoerachtig/ ghelijck de Mooren; haren omme-
ganch is gemeen en medogende / als zijnde meesten deel van een gedweege
conditie/en nature. Ende dus veel/belangende het hercomen/Religie/Ce-
remonien / en gebruycken vande Persianen upt Persia bluchtig/en in Gularatie
woonachtig/ende vande hupendaerhsche Persianen in't Landt van persien
verscheyden; op dat hem niemant misgrype / ende myn van onwaerheden
beschuldighe.

Het xxxij. Capittel.

Van't Geloove, Afcomfte ende oorspronck des valschen machomet.

DEn machometisten, ofte Mooren, gelooven in een God/den Schepper des Hemels/ende der Werden/die sy willen dienen; doch kennen hem sodanig niet/als God hem in syn woort geopenbaert heeft/namentlycke Vader Doon/ende H. Gheest/maer op een ongerijnde wyse want wat haren valschen Leeraer mahomet verciert heeft/staen daer op so vast/dat se volcomentelycke vertrouwen/bupten dien geen Salicheyt te becomen is.

Der Machometisten ofte Mooren ghe-loof.

Desen machomet, synde van gheboorte een arabier. wert anno Christi 623. ofte gelijc andere schryven 624. van een Coopman/ een valschen Propheet/ ende eyndelijcke Hopman/ ofte Hoofd/ ende leyder van een deel dieben ende roovers: Hy met eenen Nonnick sergius genaemt/raepten by een den Alcoraen (eenen Boeck also genaemt/den welcken de Mooren (gelijck de Joden) haren Wet Boeck/ ghehoosamen.

Afsomfte ende Oorspronck van Machomet.

In den boorz Alcoraen wert eerstelijcke gheboden / dat alle die van dese Secten syn/ sullen besneden werden; dat sy haer moeten onthouden van Wercken vlees/en Wijn. Item dat seckere Maenden in't jaer sullen Vastē: den selven Alcoraen verbiet gelt/ ofte ettelijcke waren te nemen/ om ymant saken in't gerichte te verbedigen: Item geen Vrouwen te trouwen/die van een andere Religie syn/ ofte Dochters ten houwelijcke te geven aen Mannen/die een andere Religie houden/ten ware sy haer bekeerde: en alhoewel den boorhaelden Alcoraen hen geboden is / alle die haer Wet tegen spreken/ niet te dulden/ so en dwingen sy nochtans niemant/ die een andere Religie houdt dan de hare/die te versaken: sy bekeert oock / dat de Vrouwen hare kinderen sullen soogen/ende op voeden / ende dat den tijdt van twee Jaeren: daer wort oock geboden dat sy hare Religie/ dooz Wapenen/ ende ghe-welt sullen beschermen/ende met gewapender handt de Joden, en Christenen dwingen/het selve toe te staen: Het is een peder toegelaten ghehangen te nemen/ende doot te slaen de geenen/ die bekennt syn angeloobigen/en ket-teren te wesen.

Wet-het hares Alcoraens.

Sy gelooven de opstandinge der dooden/en maechen in hare Testamen-ten vele/ende groote Almessen/ende gelijck sy in vier Secten verdeelt syn/ also hebben sy oock vier verscheyden opinien aengaende de salicheydt der zielen. 1. Hunne Priesters gelooven dat niemant salig wort/dan dooz macho-mets Wet. 2. Eenige van hare Regieusen meenen / dat de Wet niet nut is/ maer dat een peder Menschē dooz Godes ghenaden sal behouden worden/ dewelcke alleen genoech'aem is ter Salicheyt/ sonder de Wet/ en verdien-ten. 3. De Gheestelijken/ende opgetoogen onder hun/ ghevoelen dat een peder dooz syn eggen wercken/ende verdiensten sonder ghenade / ofte oock de Wet/sal behouden worden. 4. Andere segghen/ dat een peder in syn Reli-gie/oft Wet sal salich worden/Daer Christus niet bekent en wort, is alle Religie onsecker,ende ydel.

Wat van de Opstan-dinge der dooden ge-looft wt te.

Wande sal-lichteyt der Zelen.

Opende Iesum Christum, sy bekenmen hem van macht gebooren te wesen/ hem houdende booz een ware / en uytmuntende Propheet/dan stellen tot syn Wede-ghesellen Moisi, ende machomet: ende maechen oock in haeren

Wat van Iesum Christum houdē.

Alcor ten mentie van de **Maget Maria**/ende haer **Maegschap**/van **Joannes den Dooper**/ende syn **Vader Zacharias**: in het derde Capittel wordt **God** ingeboert/sprekende met **Christo**/noemende hem sijne ziele/ghebede hem oock sijne kracht ende mogentheyt: **Capit. 11.** noemen sy hem de **Gentante Godes**. den geest **Godes**. en het **Woort** van boven tot **Mariam** gesondē: sy verwijten de **Christenen**/ofte **Papisten**/dat sy eenige anderen/nebens **God** alleen aenbidden/te weten de **Maget Maria**/ende de **Beelden** der **Hepligen**.

Sp hebben oock bevel om haer dagelijck te wasschen /ja oock haer schamelheden/haer dat sy hun gevoegh gedaen/ ofte by hunne **Doutwen** geslaepen hebben; hun is oock geboden **Bedebaerden** te doen/ in sekeren plaetsen/ daer sommige haer **Hepligen** begraven leggen; die sy haer selve/ende haer **Beesten** bevelen/ waer van den **Alcoraen** groote **Miraculen** verhaelt. Sp hebben hunne **Priesters** ende **Religieuken**; van de welken sommighen alleen woenen/en niet en doeden van bidden/ende merideren; ende desen worden meest geacht/ende zijn by **peder** (soo wel de groote/als gemeene kypde) in groot aensien; Op den **Dyddagh** houden sy haren **Sabbath**/ende vieren desen dag soo sozghvuldighlyck/ als de **Joden** den **Saterdagh**/ofte andere den **Sondagh**.

In **peder** **Stadt** is behalven veel andere **Tempels** /een **Hoofst-kercke**/ die sy **Melkrij** noemen; in den welken sy op **Sondagh**/ende andere hooghe dagen/naer den middage vergaderen (soo wel de **Coningen**/ende **Princen**/als het gemeene **Volck**) om hare gebeden te doen: Als sy bidden/ hebben sy haer seer jammerlijck; want sy bewegen geduriglyck haer lichaem/ en roepen met huyder stemme sonder ophouden: Sp vasten alle **Jaren** ene maent van **Februarij**/met de nieuwe **Maen** beginnende/30 dage lanck/met groote strengigheyt/sonder eenige spijse ofte dyanck te nuttigen /soo lange het dagh is/marr na der **Sonnen** onder-gauck /byassen veel tot des anderen daegs toe/ doch die onder haer vooz de heplighsten willen ghehouden zijn/sullen in dese **Maent** gheen wijn /ofte stercken dyanck dyncken / ofte met **Doutwen** haer versamelen: Sp mogen so veel **doutwen** ten **Doutwelijck** nemen/alsoe onderhouden konnen; ende soo sy by eenighe andere/ als by haer eygen **Doutwen** te doen hebben /so worden sy daeromme met de doot gestraft; geen **doutwen** mogen langens strate gaen met ongedechten hoofden/aengesichte: Sp brengen noch in/ dat **Godt** met syn **Machomet** sprekende/hem belooft heeft/dat 20 vande synen/200 anderen sullen tegen staen/en eyndelijck hondert duyzent overwinnen.

Den **Alcoraen** belooft syne **Navolgers** een **Paradijs** /t welcke voorszien is met soete wateren/en alderhande vruchten / met seer schoone supberlijcke **Doutwen**; oock met **Reviere** van **Wijn**/ende **Moringh**: In somma met alle 't gene/dat de vleeschelijcke wellust soude konnen menschen; ende voeght daer by/dat sy aldair in der eeuwighe ydt het volkomen besit aller goederen hebben sullen.

Haer **Kercken** zijn boven plat/ende laegh by der **Werde**/ opgehouwt met **Stalck**/en **Steen**/geplabapt/staen gemeenlyck op hooge verhevene plaetsen/op dat boven andere gebouwen uytsteken souden/welcke hoogste/als mede de binnen **Zaten**/met gladde scaepe steenen/van verscheyden **houen**/geplabapt zijn; de **Muren** schoont wit/sonder eenige **Schilderijen** ofte **Ornamenten**; ten ware eenige **Sarchen**/met uytgehouwe **Chaldeesch** letteren/

Woenen de
Sabbath-
dagh.

Maer ma-
riere van
bidden en-
de vasten.

Geouwen
welc **Dout-
wen**.

Van haer
Temp is/
welc sijn
der beelst.

teren/upt haren Alcoraen; aen de Zuid-oost-zyde van dese Tempels (diese Meskijras heeten) staet een ghewetfelde Pzedich-stoel / met d'zj trappen opgaende/daer de Moloos, ofte Leeraers hare gebeden doen/ ende op heplige dagen/den Volckeren upt haren Alcoraen pet's vooz lesen; dese Kercken ofte Tempels zijn van verscheide groote / hebbende de grootsten ordinaerlijck twee hooge Toozens/saende aen beyde de West-hoecken/die van binnen hol zijn/en tot boven in hare toppen met trappen beklommen worden/daer in tijde van Dasten / met Lanterenen komen bidden; sp zijn omringht met een Muur van ontrent twee badem hoogh/ versien met een groote Camck/ oft Back vol waters/daer de Moozen haer aengesichte/voeten en handen in wasschen/aleerse vermogen te bidden; dese gebeden doen se bymael des daeghs/ende tweemaal des nachts/te weten 's mozzghens met Sonne opganch/2. uren na de middag/ende 2 uren vooz den donckere/ende wederom 2 uren in den avond-flont; welcke gebeden geschieden/met op haer aengesichte vallen/de aerde te kussen/ende met opslaende armen/ vele viesebaseringen te maken.

Haer gewoonte van biddē,

Dese Kercken hebben eene/ ofte wepnig inkomsten/van aen sommighe staen klepne kamerkens/ ofte Boochjens/diese verhuuren/van welck gelt de Kerck woxt onderhouden/ende pet's bykende/woxt dagelijck opgemaect van de geenen/die hare gebeden daer in kamen doen, gelijc meest alle kercken/ niet dooz den Coning/ ofte Regeerders van de Steden / maer van rijcke personen/tot gedachtenisse ghebout/ende sommighe van jaerlijckse inkomsten/om de selvige te onderhouden/versien worden.

Haer kercken hebbe geen inkomsten,

Ware Priesters (welcke sp Mola noemen) staen onder niemant / daerse eenige loon van genieten/ maer doen dienst aen de Kercken/naer haren Gods vruchtigheyt/ende goede wille; ten ware penant van die geenen/ die hare gebeden komen doen/haer eenige vereeringe debē/ doch is sonder verbant: dese Molas woonen gemeenelijck met haer vrouwen in een kleyn hupken/aē de Kerck begrepen/geneeren haer met School te houden/en de jonge jengte te leeren lesen/ende schryven;dese in sware faute verballen wesende/wozde dooz den Gouverneur/ten oberstaen/en bywesen van hare mede-broeders/ met het Wereltlijcke recht/naer de groote haerder misdaden gestraft.

Ware Priesters ende der selvige conducte,

Het xxviij. Capitael.

Maniere ende gebruyck der Mooren, in 't Trouwen ende Bruylofts-Feeften.

In houden van hare Feeften/ende Bruyloften zijn seer onderschepden in maniere/ende gebruycken/ soo dat wanneer men peder particulier soude willen beschryven/ 't eene tegghens 't ander stryden soude / sullen derhalven van de gemeenste in gebruyck wesende aenroeren: Eerselijck/wanneer het Woutelijck met consent van de Ouderen/Vrienden ofte Nambaren gesloten/ende den tyt om 't selve te celebreren gekomen is; soo woxt een peert met wel-riekende bloemen ende kostelijck behangsel opghetiert/vooz des Bruydegoms deur gebzacht; alwaer den Bruydegom/ vergeselschapt met sijn meeste vrienden/op gaet sitten/behangen met een Ket / gemaect van veel welriekende bloemen/ dat sijn geheele aengesicht bedeckt; boven sijn hooft/werden ghezagen 2 Daptoren ghemaecte Kippe-sollen, ofte Dour-

Der Mooren Feeften ende Bruyloften,

nt-deckers/seer fraey geschildert/zijnde veeltijts wel heel/oste half d'zoncken/(dat sy Maats heeten.) Soo vergeselschapt zijnde/ryden gemeenelycken dooz alle de vooznaemste straten vande Stadt/ vooz hem hebbende eenige Sangers/ende alderley Spel/van Crommels/Schalnapien/Compertten/ende diergeelyche Instrumenten/werpende langhens de wegen/ende in de Lucht veelc Dper-ballen/ende andere vermaerkelyche Dper-wercken/die sy seer constich weten te maerken/sulchs daer inne de Nederlanders niet behoeven te wijcken/op dese maniere de Stad omgereden hebbende/cont ten laetsten vooz de Zypts danc; alwaer ontrent een half ure te Paerde/met sijn geselschap vooz ghesaen/ende niet speelen/ Dper-wercken te singten/uyrecht gemaecht hebbende/gaet in huys sitten/ep een plaetse met Lappeten beleet; daer de Zypt/ met de Ouders/ende Vrienden/ van beyder zijde vergeselschapt/by hem comen/ mede byzenghende eenen ofla ofte Maotsche Dape/en de Riechter vande Stad/om getuygen te zyn/van het Houwelijck; sonder wens tegenwoozdigheyt/oste de geene/die daer tot in sijnen plaetse volmacht heeft/geen Houwelijck soude kracht hebben; de Vrienden dus by den anderen in huys vergadert wesende / begint de Priester upt een Boeck wat vooz te lesen / ende naer dat den Zyptbegom geswooren heeft/soo hy naermaelc sijn Vrouw verstooten soude / dat gehouden sal wesen/haer Zypts gaben weder te geven/so geest haer den Daep den zegen/ende daer mede is het Houwelijck voltrocken;vooz Wancquet gebzupcken betel ofte andere snoeperpe/daer mede hem pder volghck maect / sonder datter wijn/oste stercken d'zanch gebzoncken wordz / maer gebzupcken in plaetse van dien eenige Volckens / ghemaect van veelderhande stercke zaeden; waer van sy veel tijts dupsig/ende als offe dzoncken waren : dese fceesten gedueren gemeenelycke by vier/ende sommige wel acht/oste thien dagen/naer dat van vermogen ofte staet zyn.

Ware man-
gere van
Crouwen.

En Zypt-
losten.

Den Sch-
ten Staet
by haer
verbreet-
kelijck.

Het hou-
welijck-
ge. t. der
Zypten.

De Croude/en Echten-sactis by haer verbzeerkelyche/en wordz niet langer gehouden als de Man begeert / want vooz het houwelijcke wordz met kennisse/en toestemminge van beyder Ouderen/wel dubbelijck besprocken/dat wanneer de Man van sijn Vrouw begeert te schepden/oste van haer een afkeer kringt/dat hy het/mits afftant doede van't gelt/inde voozwaer den haer Ouders betaelt/uyelyche die Vrouw verlate/en een ander Crouwen mach; dan een Persoon van middelen/ mach nevens de eerste getroude/nach 4 andere Vrouwen / ofte so veel sijn staet can onderhouden / Crouwen / en als dan behoefte het contract van't houwelijck niet naer te comen/want volstaet met haer eerlijcke te onderhouden; de Vrouwen bzenge niet in't Houwelijcke/dan hare Cleederen / en Cleenodien/sulcr van den Man moeren leue/met sodanig tractement/ en onderhont als hem te rade dinct; sijn genoehsaem geacht en gehouden als Slabinnen/sonder daer van by gelaten te worden / ten ware by den Riechter vande Stad elachtig vielen/ dat de Man haer qualijcken niet staen/en stootten tracteerden/en ghebreck ihden liet; wanneer van den Cane van den bant des houlijcx soudens ontflagen worden/ alhoewel 't tot groote onreere en schande van sodanige Vrouwen strekt; Om hoererij mach den Man sijn Vrouw dooden/doch de Vrouw den Man op overpel bevindt/mach daer om niet van hē schepde/wat sulcr sonder blanen dagelijcx geschiet; de Vrouw vanden Man Wettelijck schepende/meent met haer de Dochters/laende de Soonen by de Vaders.

Man.

Wanneer den anderen beslapen (dat den selven nacht geschiet) ende des
 Zypts naechdom benomen wort/so schzeutse lupts keels/datmense veel
 hupfen verre hoozen can't welck een groote eere booz haer/ ende haer Qu-
 ders is/die daer op grootelijcx roemen; s morgens comt de Zypt s Mo-
 ders/bp het bedde vande nieuwe getrouden/ en besigtigt de slaep laeckens/
 so die dan bloedig zijn/isser groote blytschap/ende woorden de laeckens ge-
 bracht/bp de Ouders vande Zyptdegom/ die him seer wel genoeght hou-
 den/dat haer soon een Maecht genomen/ en sijn dingen wel gedaen heeft/
 in tegen deel/so den Zyptdegom/ de eerste/ofte tweede nacht van sijn by-
 slape/met sijn Zypt/ geen bloet aen de slaep laeckens toont/wort dapper
 begecht/en peder is bedroeft/besjalven dat de Dzienden vande Vrou / (zyn
 de gemeenelijcke de Mope / ofte pement vande Zypt s naeste Maechden)
 een Spinrock aen de Zyptdegom seuden/ daer mede te verstaen ghevende/
 datse Vrouwen werck doen moet / ende tot den plicht des Mans onbe-
 quaem is/ dit deurt omdaerlijcke 3 ofte 4 daghen / wanneer allen shens
 verslijt/niet tegenslaende/ wort het altyt booz een schaemte / ende schande
 gerekent/ Dit is te verstaen van Dochters / die noyt te boozen getrouwt/
 ofte beslapen zyn ; met de Wedum-Vrouwen gaet het/ ghelijck in andere
 landen toe/sonder dat dese Ceremonien/op haer trouw dach/ naer gebolgt
 worden.

Selfsame
 Supersti-
 tie tuncien
 ende be-
 trouwe van
 der Zypt-
 de slaeg-
 dom.

De Mooren hare Vrouwen en gaen niet upt/ van de arme hoeren/en ghe-
 meene lupte/die geen middelen hebben een kare/ Paert/ ofte Palankin te
 houden ; sy decken haer hooft/en aengesichte met supers / het hayz op de
 rugge gedochten hangende, de rijcken versieren haer met veel goude Oor-
 hangsele/ Arm/en Doet Ringen/hebben oock haer Neusgaten dooz-booz/
 daer goude ringen in steken/sy baran wel so ligt als eenige andere Natie/en
 sitten seiden een dach inden arbeet ; hare kinderen leeren van jongs aen/
 lesen/schrijven/ende hare gebeden / ende so de Ouders van geene vermogen
 zijn/ laten de kinderen (groot ge worden zijnde) de rijcken booz Soldaten/
 en knechten dienen/sy vergeselschappen hare Meesters gewapent / en dat
 te voet/haren arbeet is goeden coop / want alle maenden kan men die son-
 der eten te geben/booz 3 ofte 4 Roojas onderhouden; Sp sijn oock seer God-
 vruchtig tegens hare Ouders/also sijn liever selver van honger souden wil-
 len sterben/eer sy souden toelaten/dat sy gebzeck leden.

Hare
 Vrouwen
 worde niet
 gesien.

Baren lig-
 telijck.

Godvug-
 righeyt te-
 gens haer
 Ouders.
 Der groo-
 te haer be-
 graf-
 nissen.

De grootte Peeren maken binnen haer leven schoone Chupnen/met al-
 derley Boomen beplant/in't midden hebben een groote plaetse/contomme
 met klepne Vensters versien/en seer fraep met kalk/ en Comwater glaet
 bestrecken/ dat sy tot een Graf op met selen/om naer haer doot/ met haer
 naercomelingen/daer inne begraven te worden; in dese graven/ wort hier
 te lande de meeste middelen/ende rijckdommen verdaen; alsoo niemant van
 vermogen sterft/sonder in sodanige sepulture begraven te worden.

In't begraven haerder dooden ghebruycken sy dese wijse / wanneer de
 Cranchen overleden is/beginnen de Vrouwen/kinderen/en Pa-buren met
 luyder keelen te schzeppen/ende den gestozden te bragen waerom hy gestoz-
 ven is/ofte binnen sijn leven heeft ghebrzeck gehad met diergelijcke pzaet-
 jens; dit duert tot den derden dach/ wanneer het kerimen begint te min-
 deren/en aen de Dziende wort een Maeltijt gegeven/ter gedachtenisse van
 den gestozven; ondertussche wassche het doode Lichaem/en benapent in een
 schoon

Hare Ce-
 remonien
 in begra-
 ven der
 dooden.

schoon linnen kleet/ met alderley rieckende krupden bespzept/ ende so toeg-
naept zijnde/ woert op een Lage ofte Catel gelept / vergefselfchap met 3 of-
te 4 Wapen/ die gestadigh lefen/ tot dat het doode lichaem upt het huys/ tot
in 't graf gebracht is, hare doot- Waren behangen met Linnen/ Flanwel/
ofte ander Stoffen/maer dat den gestorven van vernooogen is/ woert van 6, 8.
ofte 12 Mannen ghebragen/ welcken met de Vrienden/ ende die het doode
lichaem vergefselfchappen/ al singende ter plaetse van de begraffenisse ko-
men/ welcke gesangen een Lof/ ofte Wanchegginge tot Godt betekent;
de dooden leggen sy in 't graf op de rechter zijde/ met de voeten in 't Rupde/
't hooft naer 't Noorden/ ende het aengesichte naer 't Westen/ ende werden
dan met planche/ ofte ander hout bedekt/ op dat de aerde het lichaem niet
geraken soude/ middelst tijt de doode in de Aerde gelept/ ende het graf ge-
bult woert/ sycken de ommeftanders eenige gebeden by haer selven/ en kee-
ren dan al te samen naer des overledens huys/ alwaer de Vrienden by den
anderen blyben/ by haer hebbende de Wapen/ die gestadigh lefen/ ende voer-
de Ziele van de afgestorvene bidden; dit lefen duert alsoo 2 ofte 3. daghen/
oock wel meerder/maer dat de gestorven van staet/ ofte middelē is, en mach
niemant binnen den tijt van treuren in 't huys daer den Persoon gestorven
is/ opermaken/ ofte eten koochen/maer woert de spijse van bupten haer toe-
gebracht.

Waar ge-
loof,

By gelooven dat niemant bupten haer Wet kan salig woerden/ ende der-
halven houden de Christenen/ ende alle die geenen/ welcke haren geloof niet
naer volgen/ voer ketters/ ende ongelooovigen/ sulc dat geen spijse van de
Christenen gedoot/ ofte toeghemaeckt/ sullen nuttighen/ ofte aemaecken/
ten ware Booster/ haes/ Woot/ ofte eenige Confituren; ende alsoo in hare
Wet van machomet sekerpeliich het gebuyck van de Wijn verboden is/ so
vintmer beele/ die onse wijnen/ ende ghedistilleerde wateren gheneghsaem-
slupps- wyfse dryncken; van de Roomsche Keligie hebben meerder affiens/
dan van de Gethozmerden/ om dat de Papisten Weelden in hare Kercken
gebruycken/ daer se een afkeer van hebben.

Het xxxiv. Capittel.

Der Mooren gedaente, kleedinghe, Huyfen ende Dienaren.

Der Mo-
ren gesale-
tenisse.

DE Mooren, ende machumatisten; zijn van gestaltenisse doozgaens hoogh-
van stature/ want hier worden wepnigh gebonden/ die van geboortē
kreupel ofte bultachtig zijn; sy hebben swart ende bruyt coleur/ want hant-
maer niet gekruist/ 't Wit/ ende geluw hant houden voer een teken van We-
laetsjept/ van welcken aert veel onder haer zijn. Den meesten hoop/ behal-
den de Priesters/ ofte mallascheeren/ ende schryppen haren Baert af/ ende
houden gant sch met/ van de knibels / oock alle het hant van hun woot-
scheel/ behalve op de krupen/ daer sy een lock houden/ op dat daer mede Ma-
ch met haer soude in den hemel halen/ & blinde dwalinge!

Waar kleer-
drage ende
and e. ma-
mael.

De kleedinghe vande Vrouwen ende Mammen zijn schier ghemaeckt op
een manier/ van Cattoen/ Linnen/ Soude/ ende Zide Lakenen/ peder naer
sijn staet/ ende waerdighejdt; de Rocken/ diese Cabaya noemen/ zijn boven
nauw/ ende om de lendenen gestooten/ welcken tot de knien hangen/ bragen
Byeckem;

Boecken/ met veel frouffen op de hiel en hangende/ en haer Doeten dzagen
 Schoenen naer deses lants wijse/ gemaecht van Leer/ ende alle kostelijcke
 stoffen/diese op de hiel en neder treden/ op dat se die te ghemackelijcher sou-
 den konnen up treden/wanneer inde Hupfen gaen/ende op de Bloeren/die
 met witte deechens/ ofte Capjten bespreept zijn) willen sitten; op 't hooft
 dzagen groote Tulbanden/ op de Turcksche maniere/ ghemaeckt van sijn
 wit Catton/ oock van allerlei coleurcn/ met zijde/ende goude dooz-woch-
 te stoffen/die sy heeten/welcken sy nimmermeer in 't groeten van den
 anderen/ ontdekken/ om den hals hebben de ghemeene Man/ende die van
 staet zijn/ in plaetse van mantel/ een Geel/ Roet/ Groen/ Wit/ ofte andere
 Coleurt kleet/dat sy Pomerijs heeten/ 't welck haer dient vooz de konde/ ofte
 Riege; om den middel hebben een wel ghemaechte Godel ofte Riem/diese
 Commerbant heeten/ met Gout ende zijde dooz-wocht/over desen Comme-
 bant ofte Riem/dzagen gemeenelijck noch een kleyn wit gebouwen Godel-
 ken van sijn Linnen/ende die van vermogen zijn/ een breekt kort geweer/ op
 haer slincker zijde/tusschen den Commerbant instekende/daer van het hecht/
 ende de scheede gemaecht is van Gout/ ende sommige met gesteeften ver-
 siert; dese gheweeren noemen sy Girda ofte Catarrren, de Vrouwen vertieren
 haer met veel Juweelen/so van Oorhangsels/Arm/ende Doet Ringen/van
 gout ofte silber vergult/nadat peders staet vermacht.

De Hupfen van de Grooten/ zijn ruppende groot/ met veel Camers ende
 salen/haer dachen zijn plat/also dat sy daer 's aborts op gaen/om lucht te
 rapen/op haer plaetfen/ende Chupnen hebben sy water tancken/om de hit-
 ten af te keeren:hare mueren alleenlijck met aerde/ ofte klap sonder kalck
 opgemaecht zijnde/ballen licht/ende konnen niet lange duren/dese mueren
 met kalck gemetselt/ende met tras van harden steen/gemengt met kalck/
 Gom ende Supcher/overstrecken met sulck een aerdigheyt/dat se glinsfelen
 als een Spiegel: Sy hebben geen hups-raet/ende wat tot de kneuken be-
 hoozt/behalven Schootels/Pannen/etc. Dat alleen in haer Houtmen hup-
 fen/alwaer men groote menighte van Goude/ende Silbere Vaten siet:inde
 Salen van de Mans/ insonderhepdt daer sy by malkanderen te samen sit-
 ten/zijn een groote menighte van Persiaensche Capjten geleydt/op wel-
 ken sy sitten/als haer Volck/ende anderen oozlof geven/om haer te begroe-
 ten/desen groot hieten sy Salam. en geschiet met buyginge van het lichaem/
 ende de rechter hant op 't hooft te legghen/welcken sy van anderen opha-
 len/daer mede te kennen gevende/dat de ghene/ wien sy dese eere bewijfen/
 macht over haer te gebieden heeft/die van gelijcken staet zijn/groeten mal-
 kanderen/met het lichaem buygende/sommige batten malkanderen by den
 Waert/seggende Grab-anemoas, dat is ick wenschje u de gebeden van de ar-
 men/ende diergheelijcke meer toeghelaten zijnde;sitten op een sekere oedere/
 aen beyde de zijden/peder naer zijn waerdigheyt: in haer 't samen-spreken
 gebuycken sy groote zeedigheyt (ghy soudt segghen dat se Meester van de
 manieren waren) sy roepen/ nochte woelen met de handen niet/ hebben sy
 pet nootfakelijck te seggen/dat se van anderen niet willen gehoozt hebben/
 soo doen sy haer Supper vooz de mont/op dat sy geen asem van den anderen
 scheppen souden:hare antwoozt vercregen hebbende/op 't gene sy versoe-
 ken/soo gaen sy wegh/behalven de bekende Vrienden/die so langhe blyden/
 tot de Heer van 't hups opstaet/ ofte wegh gaet om te eten.

Hy ober-
machtigh
machtigh
en vergui-
stende.

De obermatige verguistinge/soo in Maeltijden/Feeften/Cleederen/als in alle andere dertelheden/ van de Grooten/ te vertellen / soude swaer vallen/ dewijle sy alleen hier na trachten / dat terwijle het haer gheooft is/ haer lust te mogen boeten/ sy sullen geen dinck naer laten/ dat tot cieraet/ in bleefschelycke lusten dienen kunnen: in haer Maeltijden sitten op Caphten/ welcken op de aerde ghesprept zijn / peder woert van den Hof-meester sijn poztie voozghefelt/ 't welck lecker met veel Botter/en wepigh Speceryen toebercft is; sy en gebzupcken geen Pant-doecken, noch raerken de Spijse niet aen met de vingeren/ende achten 't vooz groote oneer/ de vingheren te licken.

Naemen en
ouder-
schept van
haer ooz-
naemste
Wien: en

Sy hebben een grooten hoop van Dienst-knechten/want daer en is niemant/ die maer een wepnigh machtigh is/ ofte hy onderhouder veele/ naer sijn conditie ende staet mede bzenght: desen weten peder / soo binnen als buptens Hups/ wat haer werck is / ende houden dese maniere soo stricht/ datse onbehooflich achten een hant aen ander werck te stecken/dese Dienaers ghelijck sy in namen/ alsoo zijn sy oock in Ampten ondericheyden: Selvidaers dragen alleen sozge vooz de Paerden/de Belluwaen vooz de Carren/ende Ossen/diese trecken; de Fraily, vooz de Centen/ende Caphten/die/ soo wel op den Wegh/ als in de Hupsen ghebzupcht worden: de Verriewanij vooz de Cameelen/ende Mahours vooz de Olyphanten: Santeles zijn loopers/ desen hebben een Blupm op 't Hoof/ en twee Bellen vooz haer Bozst hangen/op wiens gelupt sy weten te loopen/ ende repen alle dagen wel 25 ofte 30 Cos; de andere Dienaers van de Grooten / hier te verhalen / soude te verdrietigh vallen. Sy winnen wepnigh ter Maent/want het hoogste is dyp/bier/ofte vyf Kopten, dan 't verhal van sommigen is groot/want kooppen qualijck niet tot haer Meesters ghebzupck / ofte sy begeeren pet's van de Verkoopers te hebben/'t welcke sy Tektury heeten/ende geschiet dit met weten van de Meesters/die ebenwel niet kunnen verstaen/ dat sy het daerom te dierder koopen moeten.

Dese Tektury is een toe-gift/ofte afkortinghe van het ghekoft/ volgens de eyghenschap van welke Waren/ofte het bespreck met de Verkoopers al boozen gemaecht.

Hare groo-
te vrucht
an haer
Drouwen
hupsen.

Hare meeste pompeusighepdt bestaet in haer Drouwen-Hups / want sy trouwen dickwijlen dyp ofte vier Drouwen/dewelcke peder in 't besonder met hare Slabinnen ende Dienst-maegden(die in groote getalle zijn/naer de Rijckdomende waerdigheyt van de Persoon) woonen; alle Maenden krijgense van hare Mannen/een sekere somme gelts tot onderhout als mede Hupsraet/Cleedinge/Tuweelen/etc. naer dat sy vermogen/ende deselve wel besint hebben.

Die haer
mannen
om seerf
crachten
te bega-

De Man naer dat hem lust/komt dan by dese / dan by een ander / peder tracht hem op 't meeste treffelijck ende minnelijck te onthalen/met welriekende Olye te bestrijcken/beeldberlep Confituren vooz te stellen/ende alderhande caressen aen te doen; de Dienstvaeghden / ofte Slabinnen soecken op 't hoogste haren Heer te believen/eenighe wapen met een waper de bliessen af/andere brijben hem sijn handen ende voeten/sommige singen/dansen ende spelen op Instrumenten/de Drouw sit nebens de Man met groote zedigheyt/op alle sijn wincken acht slaende / hem niet anders als Heere noemende; ende op dat sy hem tot wellusten verwecken souden/ setten hem als

(gelijck boven gefeyt is) alderley Leckerupen/ ofte Fruyten booz/ bysonder eenige Conferden van Amber/ Bout/ Paerlen/ en Amphion ghemaect/ by hzeugen oock Wijn booz den dach/ en tracteeen hem so lange dat hy slaep/ ofte met haer te Bedde gaet/ t' gebeurt oock dickwijls/ dat de Man op een-
 bande Slabinnen syn oog slaende/ de Vrouw veracht hebbende/ by haer gaet
 slapen/ welck ongeluck / alhoewel het de Vrouw wepniff/ sool langhe als de
 Man daer by is/ so weet sy datter gelegener tijt wel te weecken.

Medder vande Vrouwen worden eenige beindenene vande Mannen ghe-
 geven/ tot wachters / hoe wel dat sy dickmaels de Wolf het Scharp bevel-
 len/ so groot is de oneerbachtheit / ende ongetrouwicheydt van dese Vrou-
 wen/ waer booz het geschiet dat de Vrouwen dese gelubden/ ofte nachy al-
 soo seer coesteren/ als haer eygen Mans: dit is de ghebruyckste / ende ghe-
 meenste maniere onder haer/ die enigsin van vermogen zyn: het geene wy
 vande schaght-loofheyt / ende dertelicheydt van de Vrouwen geseydt heb-
 ben/ moet niet verstaen worden/ als of hier geen eerlycke Vrouwen en wa-
 ren/ doch dese sijn so wepnigh/ dat de anderen haer verouffteren.

Het gemeene Volck in dese Landen / heeft een ellendighe conditie/ want
 de Ambachts Luyden (die hier veel zyn) worden seiden tot hoogher staet
 herheben/ want sy leeren gemeenlycken haer kinderen dat eygen Hand-
 werck/ dat sy selver doen, oock en gaet het hier niet / gelijck by ons/ dat een
 werck van een Man wert afgedaen / maer van velen; sy winnen alle da-
 gen seer wepnich/ te weten vyf/ ofte ses Tacken, dat is vier/ ofte vyf stu-
 vers naer onse reekeninghe/ waer mede sy haer hungerigen buick vollen/
 met een spys die se Kuiserye noemen / t'welcke is toegemaect van gemale
 Woontjens/ ende een wepnich Rys/ die t'samen gemengt zijnde/ settent met
 water op t' vuer/ ende latent so lange koocken / tot dat het koozen alle het
 water naer hem getrocken heeft/ dese kost met wepnigh Booter over goo-
 ten/ eten sy gemeenlycke s' avonts / ober dach eten sy veel tijds doorch
 Coozn: Hare Hupfen sijn laech/ ende meest van slich / ofte zooden/ met stroo
 doornengt/ gebouwt/ oberdeckt met een soorte van roode Pannen/ by naer
 de Nederlandsche ghelijck: sy hebben wepnigh Hupstaedt / alleenlycke
 eenige Werde/ ende Coopere Daken / twee kooopen ofte Cadels, een booz de
 Man/ ende een booz de Vrouw / want Man/ en Vrouw op een Bed- stede te
 slapen / hier gheen manier en is; de Mannen/ wanneer sy lust tot de Vrou-
 wen hebben / roepen die by haer: sy hebben gheen groote deersels / maer
 heel licht/ ende dun goetjen; dewelcken / ghelijck sy ghemackelijck sijn inde
 heete tijdt/ alsoo helpen se de arme Luyden wepnigh/ wanneer het cout is:
 dan om de coude te ghemoet te comen / koocken sy byeren booz hare hup-
 sen van hoe front/ dat een groote stanck/ ende vuple roock inde Doopen/
 ende Steden maect: bestrijcken mede de wanden van haer hupsen/ met de-
 se hoe mist / t'welcke sy vertrouwen de lupsen/ ende ongedierte te verdrij-
 ven; sy en hebben geen wetenschap / ofte ghebruyck van hier binnen haer
 hupsen te maecten.

Ellendige
 conditie
 des ghe-
 meene
 volcks.

Hare spys

Hupfen.

En Hupf-
 taet.

De Coopluyden hebben beter conditie: behalven wanneer sy eenighe
 schatten gewonnen hebben/ want de selven in stilte te besitten gedwongen
 werde; want ander sint s' sijn aenbengers onderwoop/ die met waerheyt/
 ofte lengenen dese arme menschen by de grootte so wete te bedijle/ dat sy als
 sy onsiens werde upt geparst/ ofte loopen pynckel van haer leven in t' gro-
 van

Der Coop-
 luyden
 laste Con-
 ditione.

van wat conditie sy zyn/so wel de genaemde grooten/als mindere Personen/en zyn niet langer van hare rijkdommen/staten/ende ampten verseeckert/als hunne meerdere quaetwilligheden toe laet/derwelcke nimmermeer opgezochte gelegentheden ontzeken/om haer luden van alle middelen ende ampten te ontblooten/ende met Vrouwen ende kinderen (so men gemeenlych seght) op den dijk te setten.

Het xxxv. Capittel.

Vande verscheiden aert,ende Naturelle der Mooren,ende Mahumatisten.

De Mooren in dyp geslachten onderscheppen.

DE naturellen/ende conditien van de Mooren/ zyn niet alleens/want alhoe welse al t'samen Machumatisten zyn van ghelooft/ende Gods dienste/soo worden se nochtans in dyp Capitale Secten/ ofte Natien onderscheppen: als namentlyck Pattannen, Mogolen ende Hindusta: ders, dan zynder noch diverse kleynere Catten, waer van de voornaemste met de namen van Sayedr, Seogh, ende Leer, betekent worden: peder van haer hebbende diverse conditien/ naturellen/ superstitionen ende ceremonien/ 't welck bysonder principaellyck te verhalen/te langh ende verdzietigh valt: In 't generael zyn de Mooren een hoovaerdige/vermeetele/ende superbe Patie/ waer onder de Pattannen boven anderen in kleedinge/ ende onneganck uptmuntten/ alsoo sy haer laten voorsztaen / dat niemant in onbertsaeghepdt/ kloekhepdt ende manhaftighepdt ten Oozloghe haer te boven gaet / ghelyck oock van d'andere Natien verhalven gebreeft ende grootelic ontsien zyn: Dese Pattannen, sullen haer om geringhe oozsaecke in 't ghevecht ende verjehul stellen / ende haer niet lichtelijck overwonnen gheven / waer dooz van geen gheslachte bemint worden/ ghelyck mede behoorden/ niemant in achttinghe nemen/meenende een pghelyck haer te ontsien/en dat niemant/als haer/eenige eere/ofte waerdighept toe komt.

Mogolen minne sijn van Paten.

De Mogolen worden ge-estimeert dooz de beste/ beleefste/ende gheschickste in allen haren onneganck en conbersatie/want zyn seer liefstallig/ meedoogent/ende goet aerdygh/waeromme dooz 't gheheele lant in den meesten aensien ende respect gehouden werden.

Hindustansers straf en gering.

De Hindustanders (dat zyn de ingheboornen van Guleratte, alhoewel van Religie Machumatisten) zyn straffer ende gieriger dan de Mogolen, ende mede so veel niet geacht/ oock is by haer doozgaens sodanig vernuft niet als wel by de Pattannen, en mogolen: dese worden lichtelijck van de 2 andere Natien onderscheppen/dooz dien gemeenlyck swarter van lichaem zyn.

Blotus sterck ende stoutmoedigh.

Onder Machumatisten zyn naest de Pattannen, de blotus van groote sterckte/ ende kloekmoedighept/dese bewoonen de Provincie van Hja-kan, dicht by Perlen; generen haer met veel Cameelen/ende last dragende Dee/ van 't eene lant na 't ander te reysen; dese hare getrouwighept is so groot / dat sy veel liever haer leven sullen verliesen/dan toe laten dat in 't reysen met de Cassilas, vande Dieben ende Strupck-roovers hare Weesten ofte Coopmanschappen daer op gheladen/sullen beschadigt worden.

Hindous een dypden gheslachte.

De Hindous, de welcke het Doozder quartier van Asmeer, ende de plaetsen die na Mulan strecken/bewoonen / zyn Heydenen / maer hebben andere insettinghen als de Benjanen, ende andere Secten/ want sy bidden naeck/ ende nuttigen (behalven van een Os/ofte Roe-Beest) vleesch ende vischen

eten in een ront perck/ alwaer sy niemant laten in comen; hare Vrouwen ^{Seer si-} verciereu sy met Gout/hare Armen met pbooze Armringen/t welck sy in- ^{perstatieus} sonderlyck zeerlyck achten; dese Natien sijn in't geheele lant van Gularatta seer verspreet/ende worden tot besettinge van Steden/en Fortressen meest gebuycht/als wesen de een stoutmoedigh/ende onberoesacht volck/en seer goede Soldaet/ sulcx dat de Kaspouten, ende Kartannen (daer wy hier voozen ^{Ende goe-} van gesproochen hebben/niet behoeven te wijcken. ^{de Solda-} ^{ten.}

De Kaspouten die langen tyt te voozen Indien bewoont hebben/sijn Hey- ^{Kaspou-} denen (van wiens geloof/en Godts-dienst/ hier voozen in't beschryben van ^{ten be-} de Benjaensche Decte van samaraet geschreven is) seer vermaert dooz haer ^{maerde} strupck rooben/ dermidt de reysende lieden sonder onderschept af setten/ ^{strupck-} ende so tegen weer bieden/wyedelijcken ombyngghen: Hare Wapenen sijn ^{roobers,} Diecken/Swaerden/ende Schilden/ghemaeckt op de manier van een by- ^{Hare Wap-} koff/also dat hare Camelen daer mede upt dyncken/en haer Paerden daer ^{penen.} upt voeren/sy hebben stercke/en radde Paerden / dewelcken sy onbeslagen van jongs op bereyden/het is een stryt-haer volck / ende begaem tot den Oorloch/ daer de anderen Heydensche Natien sijn cleyn hartig / en seer be- vreesht/voerende haer Wapen inde tonghe / meer houdende van klyven/als van verchten; sulcx dat den voozeden Coning Jangier een schimp-moorde- placht te gebuycken: Wareen Portugees beter was als dry Mooren, en een Hol- lander, ofte Engels-man beter dan twee Portugeesen.

Het xxxvj. Capittel.

Vande Heydenen, ende haren Godts-dienst.

De Heydenen/die het Conincklyck van Golkonda bewoonen / en dooz ^{Indien} geheel Indien verspreet sijn/worden ghenaemt Jentiven, seer eenhou- ^{seer inhou-} dig in hare Religie/welcke haer Priesters ^{dich in ha-} Brames hun leeren/die geen ande- ^{re Afgod-} re reden van hare Godts-dienst connen geven/van dat sy die van haer Gu- ders ontfangen hebben/ wiens Weten en gheboden also blindelijcke naer volgen: sy gelooven datter van outs maer een Godt geweest is / dewelcke daer naer/vande Menschen/ eenige halve Goden/die dooz haer leven/ ofte wonderteechenen vermaert waren/ in sijn geselschap genomen heeft: Dese boumen sy Tempels/so t peder gelieft/leeren die op hare wijse/sy gelooven ^{Belooft} de onsterflichheyt der zielen/en de verhuysinge in andere lichamen/maer ^{de onsterf-} over seer supersticieus sijn/van Weestente slachten/schouwen ooc het roo- ^{lijcheyt} ben/en moorden/maer tot liegen/en bedriegen sijn/ghelyck andere Indische ^{des gelov-} Natien/seer genegen/sy mogen wel veel Vrouwen trouwen/maer ten is on- derhaer niet seer ghebuyckelijck/ ten waer de eerste Vrouw onvrycht- baer sy/het overspel straffen sy inde Vrouwen/maer hoerere is by haer ge- noechsaem gemeen/want sy stellen hier toe een secker gestachte/die Baga- waro ghenaemt worden/ die hare lichaem een peder sonder schamte / ofte byese gemeen maken.

Het xxxvij. Capittel.

Van verscheide gelegentheden in tlant van Gularatta ende Inloffen.

In de landen van Gularatta ende Indostan sijn geen wederghen inde werke- ken men den reysende Man geeft dat hy van nooden heeft; alleenlijck inde

**In Casa-
zatta ende
Noofla.
Zijn geen
Herberg.** inde Steden inde sommige Dorpen eenige onbewoonde Hupfen/die sy Sa-
ray noemen/dese Sarays, worden van eenige machtige lupden / uyt een goe-
den pber/ende om een gedachtenisse naer te laten/gebouwt/ vooz de vzeem-
delingen ende Kepsers/ die daer inne logeeren/maer het is van nooden dat
men Bedde/Cocken/ende andere dingen/hier toe dienftig/met hem voert/de
welcken sy daer ghehupcken/gelyck oock Tenten/die men op den Weg op
staet/daer sulcke Hupfen niet gebonden worden.

**Kepsen op
Paerden/
Muplen/
ende Ca-
meelen.** Het Volck wert op Paerden/Muplen/ende Cameelen geboert/so wel de
Mannen als de Vrouwen/ofte altemet op Karren/daer der maer twee of
drie op sitten/die van Offen voozt ghetrocken worden/op de manier als de
Paerden/ende wennen haer van jongs aen soo seer tot desen arbeit/dat sy
der wel 10 ofte 12 Mylen p een dagh mede loopen / dese Karren zijn boven
met Laecken/ofte Fluweel bekleet/ten ware wanneer sy Vrouwen voeren/
dan worden se rondomme beslooten / op dat men die daer binne zijn / niet
sien soudn.

**Doch de
grootte ge-
hupcken
Olyphanten
en Ballan-
taequijns** De Rijken ende grooten gehupcken Olyphanten/ ofte Ballantequijns/
die op de maniere van Rossharen byde onse / van Arbeiders op de schoude-
ren gedragen worden, Dese Olyphanten worden met schoone kleeden ver-
ciert/ende met groote sozge opgequeecht/sulcx dat haer eten daegs 2. of 3.
gulden te staen komt: sy hebben groot vermaech in 't Dlieghen ende Ja-
gen/hare jacht-honden/besalven dat se klepnder zijn/ zijn de onsen niet on-
gelyck: Sy maken oock Luypaerden ende Tggheren tam / om mede te ja-
gen/dewelcken met een spjongh het Wilt verrasschen: De Vogels die hier
in de Hebieren en Morassige plaetsen onthouden/vangen sy met een won-
dere subtylheyte/want nemen een Vogel van die sootz/die sy voozghenomen
hebben te vangen/ende ontwyden hem/ende pullen die van weder op/alsoo
dat het een Vogel schijnt / gaen dan in 't water bedeckt / tot dat sy komen
onder de hoop van de Vogels / die sy van onder 't water by de beenen trec-
ken ende alsoo vangen.

**Haer be-
griechthijg
oeffening.** Daer zijn oock goede Boogh-schieters/sy maken hare Boogen seer aer-
digh van Buffels-hoorn/ende de pylen van licht riet/met welcken sy oock
Vogels inde lucht/ende 't Wilt inde loop konnen schieten: te hups hebben
groot vermaech in 't Schaech-spel: hebben oock het Croef-spel/maer heel
berfchepden van het onse:sy oeffenen haer oock in 't woxtelen:ende houden
heel van Beswerders/ en die haer op d'Astronomia/ende den loop des he-
mels verstaen: want den Coninck/ende generaelijck alle het gemeen volck
sulck een vertrouwen op dese Sterre-kijckers stellen / dat se niet sullen by
der hant nemen/vooz ende al eer haer dat geluckigh/ ofte ongheluckigh te
worden / voozsejdt is: sy zijn oock lief-hebbers van de Musyck/hebbende
heel diversche Instrumenten/op de welcke sy/ ofte dooz Snaren/ ofte dooz
Blasen speelen/maer de rechte Harmonia is by haer niet.

**Hebben
hemisse
van de
schyften
Aristotelis
ende Ab-
ceime,** De Mozen ende Persianen hebben eenige werken van Aristotelis, inde
Arabische tale overgeset die sy Aphs noemen/weten oock eenige konsten van
Avicenna die te Smaranda in het gebiedt van Tameslaen ghebozen is: Daer
dichten ende schryften maken sy met groote aerdighejdt ende Eloquentie/
sulcx dat geene Patien daer inne behoeven te wijcken: houden oock Chro-
nijke/ende beschrybinge van hare Dooden.

De gemeene tale van de Inwoonders/hoe wel geheel different/ende seer

verschapden/is wel te pronunceren/ende woort op de eppen maniere geschre-
den/als by de onse/te weten vande slincker hant/tot de rechter/die wat ge-
leerder zijn/gebuycken de Persiaensche ofte Arabische spzaeck / maer dese
zijn gheheel dun onder haer ghesaeyt/dooz het ghebeek van Boecken / de-
welcke sy weynigh hebben/want worden alle met de hant geschreven/ also
vande loslijcke Druk-konste geen wetenschap en hebben; nochtans veel
sulken verstant hebben/dat soo sy haer in gheleert heyt naersteijck oefen-
den/souden in alle wetenschappen veel uptrechten.

De gemecne siekten by haer / zijn den Druk-loop ende heete Koozssen/
waer booz sy het vasten den besten raedt houden; oock de Pocken / welke
daer veel in swangh gaen/doch wert lichtelijck wegens het hette Climaet/
genesen/Daer zijn hoop-werck van Heyden'sche Doctoren/seer expert inde
Medicynen/dan gerne die haer inde konst vande Chirurgie verstaen: Sy
hebben menighe van Scheerders/seer gedienslig om het lyf te reynighen/
dese roeren/ende verwerpen dagelijck de leden ('t welke sy Kamasheeten) is
seer goet om het bloet te roeren/ende de lichamen die dooz arbeeyt/ofte exer-
citie ontfelt zijn/tot ruste te brengen.

Daer saken
ten.

En Mer
beginne
Ners.

Het xxxvij. Capittel.

Van de Getyden des Jaers in Gufaratte.

I N't Land van Gufaratta, ende de plaetsen aen de Indische Zee gelegen/
begint den Winter in 't eerste van Junius / ende duert tot September/
nochtans en regent het soo ghedurigh niet/ als wel in Goa; maer altemets/
booznamelijck met den aenvangh van de nieuwe ende volle Maen/de win-
den waepen 6 Maenden Boozden/ende 6 Maenden Zupden/met weynigh
veranderinge: Inde maenden van April/May / en het begint sel van Junio
is het geweldigh geet;welcke hette de lichamen seer schadelijck zijn/en veel
heete Koozssen/ofte gestadighe hette/die de menschen van binnen uptieren/
verboozsaken: maer wanneer het begint te regenen/so waeyt (dooz de gena-
de Gods) de wint sterck dooz/ alsoo dat sy dese onverdzaegelijcke hette ma-
tigt; dan dit ongeval bzengtse te weye / dat in den dzogen tyt het stof van
de aerde optreect/ende ghelijck een Wolck boozt dzyft/dat op de menschen
hallende/groote schade ende beletsen in't reysen doet.

Van hare
tijts / ap-
sonen.

De Heydenen rekenen mede 12 maenden in 't jaer / beginnende van den
18 Meert/maer die vande Mozen-begint van den eersten/tot den thien-
den Januarij/maer den beginne van de nieuwe Maen/waer dooz dat sy der-
thien Maenden in 't Jaer hebben / deelen dagh ende nacht in acht deelen/
ende tsestigh uren booz een etmael; haer upwerck is een Copjen van Co-
per/daer onder een gaetjen is / setten 't selve in 't water tot dat het vol is/
ende dan kloppen op een hooper beken/soo veel slagen als het laet is/mit/
gaders de hoeveelste gedeelte van den dag/ofte nacht.

Jaer ende
maent re-
keninge
der Heyde-
nen ende
Mozen.

Inde Maenden van September ende October/wanneer de Winter ver-
loopen is/beginnen de Schepen weder toe te maken/ om jaer alle quartie-
ren te vertrecken/want/die booz dat de nieuwe mane in September gepas-
seert is / hem in zee begeeft/ofte upt de zee / de Custen van Indien aendoet/
(vermits de groote Tempresen/ende schizelijcke stormwinden / die alte-
mets op den uptgang van de Winter ballen) loopen pyckel van Schip en
goet te verliesen / ghelijck de Nederlandtsche Schepen / Middelburgh ende

Wanneer
jaer sche-
pen toe-
maken.

de Duy-

de Duyve. Anno 1618 weder waren is: Inde Maenden van Februaris/ April ende May/wanneer de Rivieren droog worden/domineeren ende regereen de dieben meest / menighmael de reysende Coopluyden/ ja gheheele Boorpen/ende Vlecken beroovende/ over dagh haer inde Bossebagien houdende/dwingende de naest-ghelghe plaeten haer moordzucht toe te brengen: inde regen tijt geneeren haer met Zapen/ende Ploegen/soe dat van de wegen wat beplijger zijn/doch evenwel niet sonder gebaer/indien men met een goet getal Soldaten niet gewapent is.

Inde Steden wort tweemaal des daegs Marcht gehouden/ den eersten een wepnigh naer Sonnen opgaanch/d' andere een wepnigh voer haeren ondergaanch, alwaer alle eetbare waren bp 't ghewichte / ende de Lijnwateren bp de Hierlantsehe ellen/ verhocht worden.

Het xxxix. Capittel.

Vande Gewichte, Maten, ende Munten in *Gufaratta*.

Het gewichte van Gufaratta is eenderlep/ende wort ghenaeamt Mao. dat is een hant/met welck gewichte men meegt Dooter/Diees/ Supcker/ Indigo/Salpeter/Wout/Sout/etc. ende allerhande weeghbare Waren/peder Mao weeght 40. Ceer, dat maecht 30. Hollants/een Ceer weeght 18 Pepsen (dat Kooper gelt is/ gelijk bp ons Voortjens) ende maecht 2 pont trops gewicht.

En, In 't meeten gebzupcken su tweederlep ellen/waer van 19. vande grootsten/maecken onghewaer 23. ellen Hollandts; de klepne ellen zijn maer een dupm bheet vande onsen vershelende.

Munte. De Munte van 't landt is tweederlep/als mamodij's ende Ropien; de mamodij's worden in Suratta geslagen van quaet silver/doende na onse rekening ontrent 10. stupbers, dese zijn alleen gangbaer in Broichia, Cambaya, Brodera; ende gemelte Gufaratta; voorts in Amadabar, ende geheel Gufaratta, gaen de Ropias Chagamy, zijnde van goede alope/ende doen 24 stupbers Hollants; Voer papement gebzupcken Peylen, waer van 25 ofte 26 een mamodye, ende 53 ofte 54 een Ropia (dat is 24 stupbers Hollandts) maecken; de Pepsen zijn Kooper gelt/gelijk bp ons de Voortjens ende Dupten/ doch swaerder van ghewicht/doende naer de ghemeene reekinghe / ongeveer 10. Penninghen; noch gaen hier Amandelen, waer van de 36 een Koopere Pepsa maken; van ghelijken een slach van Hoortjens/Kaurijs ghenaeamt/die men aen strant hint/doende de 80 stuks/een ghelijcke Pepsa; de Spaensche Realen / ende Rijerdaelbers gelden ordinaerlijck in suratta bys / en de Leenwendaelbers 4 Mandedij's/dat zijn 53. ende 42. stupbers Hollandts; Nu isser noch een Munte / dat upt Persien veel ghezacht wert/ ghenaeamt Lartjins/zijnde lanchwerpig/seer goet sijn silver/sonder eenig alope/ dese doen 16 stupbers Hollants/ ofte naer dat de Wissel gaet/gelijck 't noch is met alle andere gelden: Alle het Gout ende Silber gemunt/ ofte onghemunt/dat van andere Lantschappen wort ghezacht/wort gesmolten/ende tot gelt gheslagen/ op het welcken eenige Persiaensche letteren staen/inhoudende de Naem/ende waerbighet van den Coninck/want ghebzupcken in dese landen supver Gout/ende sijn Silber: Hebben noch een goude munte Mooren, ofte Xerapbins genaemt/doende peder 12. Ropias/doch zijn wepnigh in 't gebzupck/ worden

mozden bande grooten meest by haer schatten bewaert/ende op geslooten:
 daer sijn andere goude munten/ghenaemt Venetiaenders, ofte Ducaten/co-
 mende van Venetien, ofte Turckijen, doende gemeenlijke 8½ tot 9. Mamoe-
 dijs Surats gelt; want 't is te weten/dat het gelt niet altyt eenen gesetten
 prijs hout/maer dickwils op/ende af slaet/na dat de wissel gaet/daer mede
 veel Benjanen haren handel byjben/ende oock meenichte met weten te win-
 nen/met de wisseling van dien; coopende het Silber/ende Goudt met den
 aencomste vande Nederlantsehe en Engelsche Scheepen upt Europa, en de
 Mooysehe vaertuppen/upt Aden, ende Persien, wanneer die op haer laechste
 prijsen sijn/en daer naer verhoogense den wissel/als men 't gelt naer andere
 plaetsen binnen slants ghelegghen/ op voers wil: Daer is een groote vals-
 cheyt inde munte ghelegghen / waerom op veel hoecken vande voornaemste
 Straten en Marckten sittten Benjaensche Wisselaers/ die men heet Paraffes,
 dese besien het gelt om cleyn pzojft / ende sijn daer so courect op/dat sp 't al
 tellende weten te onderscheyden/dat valsch is/waeromme niemant derst
 gelt ontfangen/sonder dese Paraffes te vertoonen/die haer verobligeren/soo
 daer persste cozt/ofte valsch onder gebonden wort/naer dat sp dat ghelt
 hebben/het selbe goede te doen/ende betalen/doch seiden gebeurt het datter
 gebreck/ofte salicant aen gebonden is.

Gebo-
neerde
Wisselaers
die het
gelt onder
scheyden.

Op reecken met Lacquen, welc doen hondert dupsent; een Croon, ofte Cor-
 roa doet 100 Lacquen, ende een Afeh, doet 10 Carroa: Int silber gelbt doet een
 Theyl (vande welcken 20 een pont troys gewichte upt bzingen) 11, 12, ende
 13, ropias Courant/ende 11½ Massa maechen een Theyl: thien Theyl Silbers/
 maechen een Theyl Gouts/ghelyck by ons waer ghenomen is: het Cooper
 gelbt/dat reeckenen sp by Lacquen, van't welke 12 ofte 13 een mamoe-
 dy, ende 26 ofte 27 een Ropia doen: Het Cooper/ ende Metael dat hier in ghe-
 bracht wort / mach op den hals niet wederom upt ghevoert werden:
 maer den tijdt bereyft / dat wy van de bysondere Waeren / van dit landt
 sprecken.

Dere Ma-
neere van
Gecreid.

Het xl. Capittel.

Beschrijvinge vande voornaemste Waren van Gufaratta.

De besonderste waren van dit landt/sijn voort eerst Catoenen/en Lijwa-
 ten / die daer van gemaecht werden/ zijnde verscheyden / en in groe-
 te overvloet; vande welke de sonnige soo sijn sijn / datse alle Europische
 Lijwaten overtreffen/ ofte ten minsten ghelyck schijnen / peder heeft sijn be-
 sonderse naem/ofte van wegen hare coleuren/ ofte van haer sijnte de pinci-
 paelste namen sijn desen Gamguilas, Bistas, Chelas, Affamamis, Madasoe-
 ne, Beronis, Jricandias, Chirtes, Langans, Tossochillen, Dotia; dat sijn ghelyck Canefassen om
 Zeplen/ende anderen/om saken van te maken/ende noch andere soorten/te
 lange om peder besonder te verhalen: Van zijde stoffen/ Coutoms met dibe-
 rsche coleuren van strepen/ Allegias, half zijde/ende gaaren/met dibe-
 rsche coleuren van streep/ Atlas, Tasta, Petola, Tulbanden, Commerbanden, Orns, van
 Gout/ende Zijde/ die de Vrouwen draghen in plaets van slupers / om het
 aengesichte te bedecken:ende eenige Goude Laeckenen; sp maken oock veel
 Capjten/die men noemt Alracifas, maer sijn so goet niet/ als die van Persien
 comen: een andere soorte van slechte Capjten / die men noemt Chitenga, sijn

Namen
vande Gu-
faratische
Lijwaren.
En andere
Waren.

by naer als de ghestrepte Laecken die uyt Schotlant komen / dienende om over kisten ende koffers te legghen; Oock Deeckens tot Beddens / die men noemt Goedrijs, ofte Nalys seer net ende fraey ghestickt / met zyde / ende oock van Catoen / van alle Verwen / ende stickels; Pavilhoenen van veelers-
 lep coleuren; Perlintos ('t welc de Mozen Neuhaer heeten) dat zijn bintfels /
 ofte banden daer men de Bedsteden mede bint / ende toerygt / om 't bedt op te legghen; Alderhande Indiaensche Bedsteden ofte Caden, Stroelen / ende andere diergelycke sneusteryen / seer fraey ghewoicht / ende overdeekt / ofte bekleet met Lach van alle coleuren, oock lustighe Cickack-Bozden / ende schijven van pbozen been / ende schilden van Schilt-padden gewoicht / ende ingelept / seer Meesterlyck ende konstig / veel fraepe Signetten / Ringen / ende andere curieuusheyt / van pbooz ende Zee-paerts tanden / oock van Alambae / ofte Bernsteen; heeft oock Achae-steen / en een soorte van Berg-Christal / waer van sp in Cambaya veel Gynck-koppen / Singuerten / Knoopen / Paternosters / ketens / ende ander dupsent fraepe dingen van maken.

Indigo
hoe die
waft.

De platten Indigo in Nederlant wel bekend / waft twee mylen bupten Amadabat (de hooft-stadt van Gularatta) in een Wozy Chirches waer van sp de naem voert; het krupt waer van de Indigo gemaakt wort / is niet veel verscheelende van de geele Peen / van weynig koster / en bitter, hebbende klep-
 ne houte tackjens / gelijc de bzaemen wassende / by goede jaren wel een mans lengte hoogh / haer bloepssem is gelijc die van Distelen / ende 't saet gelijc Gheer hop / ofte Froenum Cracum, wort gesaep in de maent Junij / en wederom gesneden in de maent November ende December.

Den Indigo Chirches eens gesaep zynde / duert dyp jaren; de eerste wort ontrent een voet vande Werde afgesneden / ende de bladeren vande tacken afgeschepden / die een dag in de Son te dzoogen leggen / gedzoogt wesende / worden 4 ofte 5 dagen geleght in rande steene Tancken, ofte kuypen / (daer toe gemaakt) met schoon water / ontrent een mans lengte diep bedeckt / roerende dat somtijts om / op dat het water de kracht en couleur van het krupt na hem trecken soude / latende dan het water / daer de kracht van den Aml in is / in een ander Tancke, of kupp (welcke daer dicht by staet) loopen / en eē ge-
 heele nacht in staen sincken / blyvende de dicke / ofte substantie vanden In-
 digo op de gront legghē; daer uyt gehaelt / dooz ppe doeck geclenst / en dun-
 achtig op schoone plaetsen in de Son te dzoogē geleyt wort; dit is van sup-
 per Indigo / wanneer se dooz de Boeren / om 't gewicht te vermeerderē / niet een specie van aerde (van derwe de genaemde Indigo seer gelijc) ofte om in het water te lichter te dzyvē / met olpe niet verballt / ofte vermengt wort; het tweede jaer waft de Indigo wederom aen de afgesneden strupckē / die op 't velt blyvē staen / die so goet / ofte beter valt / dan den Gijnzey (dat is wil-
 den Indigo) waer so zaet van den Indigo begeeren / om wederom te zapen / moeten de tweede repse de strupcken eerst op het velt laten verdzooogen / en dan afsnijden / om het zaet te vergaderen; Den Indigo van het laetste ge-
 was / wort van de Juwoonderen veel gebzupcht tot verwen van lijwaten / also van geē uytlandsche Cooplupde gekost of begeert wort; de voornaem-
 ste ken-tekenen sijn / haer dzoogte / lichtigheyt / en dat sp op het water dzyft / dat sp een hooge violle couleur heeft / en by so verre op bzanbende koolen ge-
 leyt wort / een violetten roock geeft / en weynig affche maecht; het lant daer den Aml gesaep wort / moet na het derde gewas / een jaer stil leggen / of met

Op de
vanden
Indigo.

petſ anders beplant worden/eerſe wederom Indigo daer op mogen zapē.

Salpeter komt hier van Almar; een Provintie ontrent 60 mylen van Agra Van den Salpeter.
gelegen/en wordt gemaecht vande velden die langen tyt ongebout gelegen hebben/upt ſwarte/ vael/ en witachtige aerde; maer die van ſwarte aerde gemaecht iſ/wozt dooz de beſte/en ſubſtantieuſte gheoozdeelt: de Salpeter wozt gemaecht op deſe maniere/ſp grabe een put tamelijck groot/gelijck ee ſout put/en bullen die met Salpeterachtige materie/met veel waters dooz een goote daer in bzengende/en maken dat dooz veel arbepts met haer voeten weeck/tot dat het iſ gelijck by; wanneer dat het water alle de Salpeterachtige materie upt de klap/ofte aerde tot hem getrocken heeft/ſo neme ſp het weke/en doen dat in een aerde pot/ die nauwer ende klepnder iſ/ alſ de eerſte/op dat wederom ſoude dick wozen/ daer na koochen ſp het in een pſere van ſchuppende de vuyligheyt van het ſupber af/en ſo gietent in aerde baten/en alſſer noch petſ van de vuyligheyt overghebleven iſ dat hem op de gront van de potten geſet heeft/ende dick begint te wozen/ſo halen ſp 't allenskens upt/en leggent inde Son/ om hart ende dzoog te wozen.

Borax, het welcke de ſilverſmitſ beſigen/om 't gout ende ſilver te ſupbe- Van den Bazar.
ren/balt in 't gebergte van Purbet een ſchoone Provintie/ſtaende onder Razia Biberom ſich ſtreckende tot aen de grenſen van Cartariē; daer balt oock Muſcuſ/Spica/Pardi/Quicſilver/ krooper/ en een ſpecie van berwe/ daer mede ſchoone Carſanje coleur konnen maken/het welcke ſp Mi-zel heeten: den Borax wozt ghebonden in een water/ghenaemt Jankenckhaer, loopende dooz het gebergte van Purbet, komende in een engh water/dat dooz 't midden van 't laut heenen loopt/dat ſp Maleroor benamen; op de gront van dit water/waſt den Borax eben gelijck den Cozael/ ſoo dat de Guſaratten haer den naem van het water Jankenckhaer geben; den Bazar alſoo upt ghehaelt zynde/wozt in blaſen van ſchaeps-bellen gemaecht/bewaert/ende niet olie gebult/op dat te beter ſoude duren.

Den Hingh, die de Doctoren en Apotecariſen in Entropa/ Aſia Foedita noe- Van den Hingh/ ofte re Aſia Foedita.
men/balt in Perſien/ende in een Provintie in Indien/ Utrad, ende deſe iſ de ſupberſte/ende wozt dooz een treſſelijcke Coopmanſchap dooz geheel Indoftan geboert; de plant die deſen Hingh ofte Aſia Foedita voozt bzengt/iſ twee- derley/d' eene iſ een hoog geboomte/ofte een ſtrupck met klepne blaetjen;/ de Wijnrupt nier ongelijck; de andere gelijck Radijſ/bzengt groot en klepne ſteelen voozt/haer loof niet veel verſcheelende vande Wpgheboom; deſe plant waſt gaern in bergachtige ende ſteple plaetſen; ſp wozt geplukt inde herſt/want in 't uptgaen vande Sumer begint de Som daer upt te loopen; de Benjanen van Guſaratten gebzupcke die Gomme in alle haer ſpſſe/meenende geen koſt ofte ſauſe volmaecht te zyn/ ſonder de ſelbige; ſmeeren oock alle haer dzinckbaten daer mede/ende zynder ſoo toeghevent/dat den ſtercken reuck/daer de andere Patien een walgh van hebben/ſoet ende aengaen achten.

Amphion ofte Aſſien, in 't Latijn Opium, komt upt Aden ende Cayro in Egipten/maer het meeſte deel dat hier te lande gebzupckt wozt/van Gualcor, een Provintie van Indoftan; wozt ghemaecht van opghesnede bollen/ende iſ de Gomme daer upt; daer de natien van Aſſien een groote treck toe hebben/de minder-jarige en gemeene luden/gebzupcken in plaetſ van deſen Amphion de bollen opgeſooden/ende om dat deſe bollen by haer Puſt ghenaemt wo- Van den Amſion of Opium.

den so noemen sp de geenen/die dese gecoocht eten **Pustij**; gheschick de rijken/
die de **Ambion** eten **Affomy**: De **Perlianen** schryben haer selven het eerste ghe-
bupck daer van toe/ende dat vande vooznaemsten van't **Lant**/de welcken
dooz groote zorgē niet connende slapen/ daer toe het seer dienstig is; 't welc
't gemeene **Volck**/ende vervolgens de naest ghelegghen **Landen**/allenskens
hebben naer gebolghet/also dat daer weynich sijn / die het niet en gebupc-
ken; sp eten dagelijcx een **Erte** groot / niet so seer om den slaep daer dooz te
voeden/als om het gemoet te strecken / nuttigent insonderhept ten **Oorlo-**
ge/ofste op verre reysen, Als de **Cassē** met **Brieven** / ende **boodtschappen**
van d'eene plaets op de andere ober **Lant** te bestellen gaen/ meenen dat sp
daer dooz gehardt worden / ende niet ghevoelen eenige **arbeyp**/ofste **onghe-**
mark; maer ghebupckent aldermeest om de onkupshept te voeden / want
't maecht een **Person** sijn zaet lanch op hout/en verlangsaem comt/twelc-
ke de **Indische Vrouwen** gaerne hebben/om met den **Man** gheschicklic haer
natuer te volbrengen; doch sietmen dat de geenen/ die het **Op** in dagelijcx
gebupcken/ dom/ende slaperig worden/ende wanchelbaer in woorden/en
wercken/ so dat met haer qualijcke te handelen is; 't exempel hebben wy
gesien aen den **Gurratsen Gouverneur** **Mirmosa**, en andere groote **Heeren**/
die gedurende onse residentie in **Saratte** ghekent heb/die daer aen so gewent
waren/dat wanneer sp daer van op hielden / soudē ghestorven hebben/het
is een doodelijck vergift/ten sp dat men het matelijcke / ende voozichtig
gebupcken/daromme die het nuttighen / begint allenskens te cten/tot
dat sp het in gewoonte hebben /ende soo het geschiet/dat hen vier/ofte vijf
dagen daer van onthouden/ vallen in een doodelijcke siechte / van gelijcke/
die het noyt gegeten hebben/sullen daer van sterben by aldien sp 10 ofste 12
greyn daer van eten.

Wan het
Lack ende
manier
van berey-
den.

Het **Lack** is eckere **Gomme**/comende upt diverse soorte van **Boomen**/
den **Doorn**/en **Buppinen** **Boom** niet ongelijck/ valt ontrent **Amadabar**; doch
meest in't **Doorn** **Sindikera**, 16 **C** ten **Oosten** van **Brodera** in **Bramso**, en op
veel plaetsen in **Gularatta**, wanneer het **Lack** rau is/ gelijck het vande **Boo-**
men comt/so is het doncker/ bupyn/ en rosachtich; sp stooten het **Lack** tot
poeder/ende suinctent/als dan vermengen daer onder alderlep **Berwen** soo
sp willen/als **Roet**/Groen/Geel/ **Swart**/etc. ende maecten daer upt **stoc-**
kens/gelijck men in **Europa** vercoopen/om **Brieven** toe te zegelen; sp bekle-
den daer mede veel dingen/als **Cassē**/Bossetten/**Dooshens**/**Stoels**/**Bed-**
steden/ende alle andere gedzaeyde **Hout**-wercken / waer dooz het wondet
gemeen is/ende seer gesleten dooz gheheel **Gularatta**, des gelijcx gebupcken sp
het **Lack** / om te vullen alle **Silber**/ ende **Goudt**-wercke te weten hechten
vande **Messen**/ende andere dingen/maken se van bupten fraey van **Goudt**/
ofste **Silber**/en van binnen vol **Lack**/sonder dat het pemandt soude connen
mercken/ten ware sp daer van verwitticht is.

Het ghe-
bupck.

Consign-
Gemb v/
Havals
taen ende
alderg.

Doozts wast hier veel **Comijn**/van tweederlep soorte/als witte/en swar-
te/menichte van groene **Gember**/die veel **Consignen**/die naer **Perlien**, en an-
dere **quartieren** verhoert wert; oock diverse soorten van **Mirabalanen**/
seer geacht/ende gebupckt vande **Medecijnen**; van hier comt oock groote
menichte van **Supkeren**/oock beelderhande **Medecijnen**/waer van apart
de eppen namen/en prijsen sullen verhalen; gelijc oock verschepte **Gesteen-**
ten/als **Diamanten**/**Paerlen**/**Rubijnen**/**Spinellen**; **Granaden**/**Esmeraul-**

ten etc. mede Albast/loodt Marmel/ Jaspis/ende andere/die de inwoonders seer schoon weten op te maken : Dus verre belangende de Coopmanschappen/ende vooznaemste waren in Gufaratta vallende.

Het xlj. Capittel.

Vruchtbaerheyd van Gufaratta.

Het Lant is seer abundant van alle Lys-tochten / als Coozen / Rijs/ Erweten/Boonen/Beerst/en alderley Granen, desgelijcx van Booter/Olie/ Melck; van Buffelen/ Geyten/ Koepen: maken oock sommige klepne witte kasskens/ maer sijn seer sout / ende dzooch : Het Coozen wast op de eyghen manier als in Holland , behalven dat het hier witter/en grooter is: van't welcke de inwoonders schoon Wloodt backen / gelijk by ons in Ovens/maer op decksels van een pot/ die over 't yper leyt. De schamele lupden/ende voozmannentlijcken de Benjanen , ofte Heydenen, backen haer Wloodt Panne-koecks wijs/ende dat op koolen van koe-mist/die sy in plaetse van turf gebuycken; de Erweten/ ende Boonen sijn niet gelijk in Nederlandt, maer klepnder/en niet te min van goeder smaech ; onder dese is een soozte ghelijck de grauwe Erweten / seer smaekelijcke/ wast dicht op de aerde/aen klepne strupckjens/wat kantachtigh; dese wort veel gebuyckt/om het Wee mede te boeden/ in plaetse van Haber/die hier te lande bekent is; mede wasschen hier veelderhande Zaeden / die by ons ghevonden worden: als Lijn-zaet/Boeckweyt/ Moster-zaet/ etc. ende een cleyn Zactijn/'t welcken sy 1 hul heeten: waer van de meeste Olie / hier te lande ghebuyckende/ van ghemaect wort: Sy zaepen in de Maent van May / ende Junius/ ende halen haren Oest in de Maent van November / ende December : Het Gras maepen sy tot geen Hop/ gelijk die van Europa, maer halent/en sijndent van't Delt/wanneer 't haer te passe comt.

De maniere van Lant-bouwerpe is dese; de Boeren gaen by de Overste van de Dozen / die daer toe van den Coninck ende sijne subalterne Gouverneurs gestelt sijn/om het Landt upt te deelen / ende de incomste te ontfangen;ende verklaren/ hoe veel/ ende hoedanich Lant sy bezaepen willen: als nu het Coozn ryp geworden/en gesneden is/so nemen dese de helft/ ofte somtijts dyp parten vooz den Coninck/ ofte des selfs Gouverneurs / en laten de reste/by den bezaepder: also dat sy dickmaels geen voozdeel van haer moeyten/ ende arbeeyt krijgen: waer dooz men oock weynighe vermogende Lant-lupden onder haer speurt: vande Velden / ende Venden daer sy haer Beersten op weyden/ betalen weynich/ ofte niet; alsoo der wel dupsentmael meer Lants ledich leyt/alffer bezaeyt wort.

In de Hooven/die seer vermaeckelijcken ghebouwt/ ontrent de Steden leggen; wasschen diversche Moes-kruppen / daer men hier te lande War-moes af maken: als mede Salade/Radys/Rapen/Comcommers/Woock/Ajupn/roode/en geele Peen/Beet-wortelen/Pattaten/ende ongesloten Cool/ also de Coolen nimmermeer volcomen wasdom connē krijgen; daer sijn meenichte van Wiloenen/die seer ververschen/en soet van smaec sijn; waeromme veel naer den noene gegeten wordē: De Bloemē van dit Lant/behalven de Roosen/en eenige andere/vermaken dooz haer coleur meer de oogen/van sy dooz haer aengenaemtheyt/den neus een goeden reuck aenbrengen.

Boen-
bz. c. tell.

Hier sijn veel schoone Boom-bzuchten/en Planten / als Orangie/ende Granaet-appelen/Lemoenen/Lymen Citroenen ende Cyderen/Ananassé/ Banassen/ Spansche Vygen/ Jacca/ Cocus-nooten/ met groote meenigte; ontrent d'uratten, ende in sommige groote haer Speel-hooven / vint men Druyven / dan en sijn der soo groot niet/als die van Perlien, oock weynich dierder/naer advenant de goede coop van alle andere Fruyten.

Larp-
boom ende
sijn d'zant.

Hier sijn menichte van wilde Boomen/in't uropa onbekent, onder anderen. isser een waerdich gedacht/hebbe enen slechten Stam / sonder eenige takken/besalven boven in de top/upt welke sy (de Schoone door gesneden) een secker Sap tappen / Tarry genaemt; desen d'zant / by nachte uptdruyven-de/is gesont/ende lieflych om d'ynken/ oock goet tegens de Water-sucht/hette van Leber/ende der Bieren / want supbert de roede van etter/ende vuple materie;maer die by daech uptdruypt / wort door de hitte bedorven/ende ontselt de Herffenen geweldich. Daer sijn oock menichte van Tamarint Boomen/daer vande Druyft by de G. faratten. Ambly gheset is/dewelcken seer verkoelen/ende het bloet supveren / De Boomen/ende Velden sijn hier 't geheele jaer door groen;maer het Grax is des Somers afgebrandt/door de hitte der Sonne: de Velden hebben gansch gheen Bloemen altoos/

Tamarint
boomen.

Rupcken-
de d'z-
men.

dan sommige Roosen/ende Roosemareyn van weynich reux: daer sijn alle 2 Wolmen/diese het heele Jaer door hebben/met namen Mogera en Schampi, zynde de Mogeri wit/ ende de Schampi geluwe van couleur: dese rupcken seer wel/ende de Druyven d'zantse veel om den hals/ende stropense in de Bedden/want sijn uptrematen vryendinnen van welriekende dingen.

Het xlij. Capittel.

Van alderley wilde, ende rammle Gedierten.

Wolber-
ten wilde
Beesten.

I. De Boffchen / dewelcken hier veel sijn / sijn ontallijche veel wilde Beesten/als Hertten/Dassen/Steen-borcken/Elanden/Werckens/ende Hasen/ die een peder mach vangen/ten sy de Coninck/ofte eenige grooten met haer Vrouwen op de Jacht waren/wanneer te voozen vercondicht/ende op den hals / het jaeghen van particuliere Persoonen verboden is : inde vooz's Bosgagien sijn mede veel Leeuwen/Beeren/Cygers/Lupperts/Wolven/Serpenten/Slangen/ende andere vergiftige/ en verslindende beesten;oock een specie van dolle honden / diese Jack-als noemen : inde huyen selfs sijn Scorpionen / ende ober dach een groote meenichte van Augghen/die de menschen seer quellen/inen vint door geheel Guayatta veel tam vae/ als Os sen/koeven/Schapeu/ Gepten/en dierghelijche/ ende dat seer goede coop: oock sijn hier meenichte van Buffels/ die goede melch/ende Botter gheven. wiens vlees soo goet van smaech is/ als het Osien / hoe wel beyde de hitte van 't Lant niet seer gesont:hier sijn veel Paerden/niet alleen/ van die in dit Lant vallen/maer oock die van Perlien ende Arabie gebzacht/ ende vooz: groot gelt vercoft werden:want houdense vooz de beste van Indien/ende d'zagen niet alleen daer vooz groote sozge/ peder Paert sijn eygen dienaar bestellende / maer gheben haer oock goet eten/als een specie van boonen (vooz inde beschryvinghe van de Oranen aengheroert) die sy Danna heeten/ doch eerst gemaelen/ende gecoocht : vooz's gheven de vooz's Paerden alle dagen eenmael des avonts / ende inde mozghenstont/ twee pondt gersten meel/gemengt met $\frac{1}{2}$ pont Botter/ende 1 pondt slechte supcker : hebben ooc

Cock-Of-
fen/ koepe
pen ende
and. c. tam
veg.

Paerden.

veel Ezels/ende sommige Cameelen / Muplen/ende Olpphanten/die de ^{Ezels/} ^{Muplen/} ^{Cameelen/} ^{ende Olpphanten.}
 grooten onderhouden / peder naer synen faet:en alhoewel dese landen vol
 sijn van granen/also dat alle dingh goede coop is / nochtans om dat dese
 Beesten veel nae haer nemen / soo costen sy veel van onderhouden:de Of-
 sen verscheelden niet veel van de onsen / behalven dat op haer schouderen
 een bulst hebben / worden wepnigh gheslaght:en om te eten / ofte ten is
 vooz't arme volck: het Schapen vlees van Gulara: als niet gheacht / ende
 woijt wepnigh ghebruyckt / als wesende slymerigh ende ongesondt: men
 winter oock Schapen van verken, hebbende groote byede staerten / ende
 soo goetd vlees als de onsen / maer gheen soo goede wolle/wojden niet dan
 van de grooten ghegeten/op eenighe Banketten / ende Maectijden/maer
 in plaets van't Schapen vlees/ slachten meenichte van jonghe Bocken/
 van seer goeden smasck/die sy met Rijst / Amandelen ende Rosynen ghe-
 bondt/voeren/ofte met Rijst/Booter/ende speterpen (t welck sy byenghie
 noemen)coochen/te seer voedende ende smaackelijcke cost. De Ralbouten,
 een hepdensche natie/ (meermael ghemelt)jagen/ende eten veel Verckens/
 daer de Mooren een afkeer af hebben / alsoo sy naer de Wet van den val-
 schen Propheet machomet, geen Verckens Vlees eten / nocte aenraecken
 moghen/hoe wel veel haer Paerden / ende Cameelen wanneer sieck wo-
 den/ofte tot te hooghe ouderdommen/ slachten/ ende het vlees vooz een
 delicate/ende aenghename spijse ghebruycken/daer is noch een geslachte/
 gheheeten Theers, synde noch hepdens/nochte Mooz:/maer leven op haer
 selven/sonder eenich gheloof ofte Godts-dienst / haer behelpende met het
 doode Dee te villen/de hupfen/ende straten te beeghen / ende alle gooten/
 ende andere stinckende poelen te reynighen / ghelijck by ons de nacht-
 werckers/ofte Beersteekers:dienen oock om de justitie over misdadigers
 upt te voeren/ in plaetse van Scherp-richters: dese eten alle verstorvene
 Paerden/Ossen/koeven/Buffels/Ezels/ Cameelen/Wonden/Catten/ende
 alderlep doode krengen/ die sy om't vlees villen / waer vooz by een peder so
 veracht sijn/dat soo wanneer pemandt aen't lijf raecken / hem selven ter-
 stondt vande hoofde tot de voete moet wasschen/ reynighen / ende schoone
 cleederen aen trecken/aleer pemandt anders derben ghenaecken/ ofte eeni-
 ge dinghen aen tasten/waerom dese natien diese Alchores heeten/inde Doz-
 pen/ende voozsteden apart moeten woonen/ sonder eenigh ander volck by/
 ofte ontrent haer/sulck een weer-sin hebben de Mooren, ende Heydenen van
 dit onreyn volck: In Gularatta sijn wonder veel Weermupfen/ende sommi-
 gen so groot/ dat het ongheloofigh te vertellen is: oock uptermaten veel
 swarte Krappen/die dickmaels comen vliegen dooz de Depnsters/ ende ha-
 len't eten upt de schotelen/die op de Tafel staen / daer't volck by sitten / sy
 sitten gemeenlijck op de Buffels/ende picken haer alle het hayt upt/soo dat
 men om dier oozsaecke wepnigh Buffels met hayt vint / ende om haer daer
 van te vryjden / soo loopense ghemeenlijck inde Mozaassen ende modder-
 achtige plaetsen tot den hals toe/want konnen haer anders niet weeren.
 De Ratten zynder oock in groote menichte/ende sommige so groot/ dat
 het te verwonderen is/soo dat haer geen Ratten derben aen doen; graben
 de Muren/en de Fondamenten dickmaels om/so dat se de Mupfen doen val-
 len/en bederven/doen oock groote schade int velt/ende aen de aertvrychte.
 Van tamme Doghels zynder Poenderen/Capoenen/Pauwen/Gansen,
 eec 4 Ent:

Ralbouten
 jagen. ende
 et. ii. Ver-
 ckens.

Theers
 a
 veracht
 volck.

Mooren
 afgefor-
 d. te woon-
 nen.

Beer-
 stekers
 en Krappen.

Deel groo-
 te Ratten.

Tam ghe-
 vogelte.

Merr-
katten.

Entboogels/Celingen/ende Duppkers/die by meenichte inde Tanouquen, en Rebieren haer onthouden: daer sijn oock veel Patrysen/Duppen/Dalcken/Sperwers/Arenden/Repgers/Wulpen/Papegapen/Musschen/ende andere Vogelen in Europa niet bekendt: daer sijn oock wonder veel Merr-katten/ene soinnige Beesten/ by naest gelijk de Fretten/ daer men de Konijnen mede upt de hollen jaeght en vangt / hebbende een staert als een Enc-hoozenken/en traey graeu bespyenckel hayz / dese doen groote schade in de Fruyt-boomen/ende Aert-vrucht/sulc dat de Worren/wanneer het Coorn op't Velt staet/ende ryp begint te worden/des daegs in't Velt moeten waken/ende connen die qualijcken weeren.

Barmhertigheyt der
Benjanen
tegen't ge-
bogeite en
gediecke.

De Heydenen hebben ontrent haer Voypen / seer groote Boomen/daer eenige witte Daentjens boven upt steeken: in welke Boomen / het gebogelte des nachts comt rusten / sonder datse sullen lijden / dat yemandt die verjaecht/veel min daer van schietet/ seggende dat daer mede de sekerheyt van haer Voypen beteeckent wort/ om daer by te moghen rusten/ende ghe-looben/dat toe stonden/dat men haer op de Boomen quaet deden / dat het haer oock qualijcken gaen soude: Ja de Benjanen van Gularatta sijn so tot het gheboghelte/ende ghedierte met meedogen genegen/ datse dickmaels van de Mooren/ende Christenen eenige Vogels/ende andere gedierten/diese int sijn hebben te dooden/sullen coopen/ende gegelst zijnde/met groote opsicht en naerstigheyt genesen / ende dan laten sy die weder bliegen/ofte loopen: Sy hebben dooz een manier/op de wegen ende in de Wildernissen te setten bac-ken met water / en werpender Coorn/en andere grepen in / om de Vogels te spijisen/'t welke onder haer/ dooz een groot werck van barmhertigheyt geschadt wort/ hebben oock dooz't geheele Lant van Gularatta, Gast-huy-
sen/daer toe geordoneert/daer men alle Vogels / ende gedierten in cureert/ende nemen se waer/of het menschen waren, seggende dat sy't doen om haer eben naesten / daer sy nochtans weynigh sozge dooz dragen/so een Lups/ ofte Blope (die hier/ dooz diense niet ghedoodt worden / in groote meenigte zijn) vanghen / setten se op een lapjen peters in eenich gaetjen inde Muur/ende laten se also loopen, men mach haer geen meerder quellinge aen doen/ als pets te dooden in haer presentie: sy en sullen niet af laten te bidden/en smeeken ootmoedigheyt/dat men soo groote sonden niet doen/te benemen/dat God met ziel/ende lijf geschapen heeft: Den Mieren/en Motten zijnder so veel dooz geheel Indien/ende soo schadelijcke/ dat men gheen dinck/wat het oock sy/ van eetbare spijse/ Cleederen/Akwaet/ofte Papieren hand bewaren/of het is terstont vol dupsende/dat het krielt.

Schade-
lijcke
Mieren.

Het xliij. Capittel.

Vande Visschen, ende Zee-gedierten in *Indien*.

Van hare
Rebier
Dissen.

Daer Zee
Dissen.

I N de Rebieren van de Landen en sijn oock geen treffelijcke Visschen ge-
breck/als Karpers/Steent-Braem/Ael/Spiering/Tongen/Garnaet/en-
veel anderen/die in Nederlandt mede bekendt sijn, in Suratta, ende de Zee Ste-
den/ heeft men abundantie/ende menigerley goede /ende smaekelijcke Zee-
Visch/ende seer goede roep/om dat de Heydenen niet eeten van pets/dat le-
zen ontfanghen heeft/ waer dooz't meest onder de arme lypden gheconsu-
mert

meert woort; de Mooren mede daer toe soo seer / als tot vlees niet geneghen
 zijnde/men heeft oock Mosselen/en ander Vis in schelpen/ende de grootste
 Garnaet / dien ick opt ghesien hebbe / want met een dosijn Garnaet/een Grootte
Garnaet,
Creeften
ende Crab-
ben.
 Maeltijt kan gedaen worden; de Creeften ende Crabben zijnder seer goet/
 ende sonderlingh groot/ende dat noch meer is / dat wanneer de Maen vol
 is/'t welck men in onse landen booz een teecken hout / dat alle Crabben/en-
 de Creeften vol/goet/ende thdigh zijn/is het hier ter contrarie / want dan
 sijn deselvigen ydel/en leerh/ende nergens naer so vol/goet ende thdigh/dan
 met het afgaen van de Maen:Inde Zee op alle de Custen van Indien/sijn
 veel Subarons ofte Hapen / die seer veel quaet doen/ende meenich mensch in Hapen.
 't water al levendich op eten/waer dooz men niet veel durft swemmen:men
 bindt in de Rebieren Cocodryllen/ ofte Caymans / Slanghen/ ende andere
~~seer vreselike Dissen:~~ Kochodril-
len ofte
Caymans. hieromme baaden haer veel in backen/ofte Tancquen
 in haer ~~Hapen/ende~~ Hooften gemaect/als op een ander geseyt is.

Het xliij. Capittel.

Schip-vaert van de Mooren van Gufaratten.

De Schepen die jaerlijcx van Suratte na Mocha int Roode-meer varen/
 sijn wel groot/maer slozdich gebout / ende hoe welse veel geschut voe-
 ren/so en sijn sy nochtans daer booz niet bezyjd/ om dat het op de bovenste
 over-loop staet/sonder eenige beschuttinge/ oock weten daer mede niet om
 te gaen : op yeder van dese Schepen sijn altemets wel 1000 menschen/die
 niet so seer niede varen om Coopmanschap te doen / als wel om te Medina,
 ofte mocha het Graf van Machomet te besoeken:want die reys eens ghe- De Mo-
oren besoe-
ken Ma-
chomets
Graf.
 daen hebben/worden daer naer Hoggoi (dat is heylighen) ghenaemt : Dese
 Schepen varen ghemeenlijcke daer nae toe / met de Nieuwe Maen / in de
 Maent van Maert/ende inde volghende Maent September soo keeren sy
 weder; sy connen de reys veel korter / en in 2 maenden wel af leggen/maer
 inde regen maenden/so vallender sulcke storm-winden inde Indische Zee/
 dat men dan niet vaert/dan met groot yzickel.

De Coopmanschappen die naer Mocha,ende de Custe van Aden bzingen/
 sijn meest Catoenen/ende alderley soeteringe van Catoene Aghwaten/Ca-
 bacco/Wijn/Campher/Indigo/Swabel/Benjuin/eenighe Specerpen/al-
 derhande Confituren/ ende Mirobalanen / weder comende/bzingen wep- Wat waer
naer Mo-
cha en A-
den voert.
 nich last/dan partij Bloet-Cozael/Warn-steen/ Missept/ (een goet om root
 mede te verwen) Mirrekiser, ofte Kohouwa, daer de Mooren swart water van
 maken/ende heet dzincken/gelijck by de Chinelen en Japanders de thee; doozts
 eenige dzoogen/ende Als mede
naer Per-
sien. die de beste van Indien ge-estimeert woort:en
 de de reste van haer retour/bestaet in Silber/ende Gouwe Ducaten. Mede
 vieren van Suratta, Brochia, en Cambaya jaerlijcx/ andere mindere Schepen
 naer Persien/mede nemende/ende in retour bzingende / soodanige Waren/
 als boxen van de Zeebaert op Arabien, ende Aden gheseydt is/ behalven veel
 Goude/ende Zyde Lakenen/Stoffen/Camelotten/Plumerten/Perlen/veel
 Fruyten/als Amandelen/Rosijnen/ Pooten/Vadels/eenighe cassien Roos-
 waters/ende andere Goederen in e den vallende : Dese Schepen vertret-
 ken in de Maent Januario/ende Febuario/en keeren weder inde Maent
 eee 5. April/

**Oock naer
Schip.** April/ofte het beginfel van May, daer baren oock Jaerlijcx eenige Schepen van 50, 60, 100, 150. Lasten naer Achin, ende Qulda, mede nemende vooz Carga/oen/Amfion/ Cattoen/ ende allerhande sojteringe van Gufarattische kleeiden/haer retour is Swavel/Benjupn/ Campher/ Porceleyn/ Tin/ ende soo veel Peper/ende andere Specerijen als becomen comen: Dese vertrecken inde Maent van May/vermits de Portugefen gheen Paspoorden willen verleenen / om Peper ofte Specerijen van eenighe plaetsen anders/ dan in haer Steden te halen/op pene van den hals/ende verbeurte van soodanige goederen;om welck ongemack te ontgaen/dese Moosche Schepen so lange hertoeven/dat de Portugefche Armade/ende Rusten(die Jaerlijcx tot bezijdinghe van de Cust van Indien/teghens 't groot ghewelt vande Malabaerse Zee-roovers/ hare doot vanden/ tot ghelepte ende bescherminge vande gaende ende komende Schepen in Zee/ende langhens de Indische Kust houden)/wederom in hare Havenen op leggen/ om te verwinren;ende maken 't naeste Houson in 't begin vande maent October / al eer de Portugefe macht in Zee is/wederom binnen te wesen. Doozts varender noch veel klepne Scheepjens ende Fregatten van 30.40. tot 50. lasten/naer Goa, Diu, Oaman, etc.ende andere Portugefe plaetsen/met Carwe/ Rijn/ gesmolte Boter in potten/daer men mede koocht/ ende andere eetbare waren ofte lijftochten;wederkeerende / brengen in't ghemeen grof Sout van Ormus,ende oude Petten/dienstigh vooz de Papier-makers/als mede aedg, 't welck seer ghebruyckt wozt/ om Petten mede te wasschen/ waer toe seer bequaem is: Dus verre kostelijck van de voornaemste trafiquen der Inwoonders van Gufaratta/ soo Heydenen/als Moozen.

Het xlv. Capittel,

Den Malabaren handel op Gufaratta.

**Malabari
gebiedt.** **D**E Malabaren, dewelcke besitten een goede ghedeelte van de Indische Custe/beginnende van Cabo di Rama, 't welcke de hoofst-Stadt is van Goa, ofte Metropolis der Portugefen van gheheel Indien/Zupd-waerts thien Mijlen/ende voert aen Cabo de Comerin, 't welcke zijn hondert ende seven/ofte acht Mijlen/waer in legghen de Steden van Onor, Bacalor, Baccanor, Mangalor, Cananor, Cranganor, drijven met hare Fregatten eenen grooten handel op suratta, Cambaya ende Brochia, hare Coopmanschappen zijn Cayro, ofte basten van Cocus boomen/ daer touw werck van ghemaecht wozt; Copera 't pit vande voorsz Cocus-Rooten/upt de basten/oock veel in haer geheel; Digaga, dat is swarte Supcher / komende meest upt de Eplanden Maldives; Azeca,ofte Betelle/in Malaps Dinang ghenaeint;eenigh root hout om te Derven/dat sp in dese landen Parang heeten;ende Harpus/waer mede de Schepen Calfaten / ende smeerren/'t welck een courante waer is/ oock veel Rijn ende andere lijftochten. Dooz retour mede nemende / veel Amfion/ Safran ende Bloet-cozalen / oock van de grooffte kleeiden / als Bastas/swarte Candakijns/etc. nebens partije Catoen/ ende Earen van het selve/sp komen inde maent December/ en vertrecken wederom ontrent half April.

Het xlvj. Capittel.

Der Portugesen handel op Gufaratta.

De Portugesen hebben langhe jaren den handel op Gufaratta ende Indostan alleen geposseedeert/ende daer van groote winsten genooten/gelijc upt de treffelijcke Colonien/ Steden/ ende Fortressen van Daman, Diu, Goa, ende andere/diese met groote kosten ghebout/en tegens de Malabaren, ende haer andere vanden/ moeten onderhouden/as te meten is; bzachten vooz Coopmanschappen alderley Europische waren/als Looz/Cin/Permillioen/Quicksilver/veele grove/ende sijne Lakens / Icen Oliphants-tanden/ Sandelhout/Peper/Cardamom/weynigh Bagelen/Posscypn/Chine-se yde stoffen/Caneel/Cocos-Pooten/ende Cairo/ ofte de touden van de Basten vande Cocos-boomen gemaect/ vooz allerhande varieteyten/van goude koppern/Beechers/Schalen/etc. met ghesteente/ ende Peerlen-seer konstigh ingelept/beel Diamanten/ende andere Ringhen/met allerley kostelijcke steenen seer fraep ingeset:vooz retour nammen mede / en verboerden naer Goa,tot ladinghe van de Caracken/die Jaerlijck in de maenden van Januario ofte Febuario ten langsten naer Portugael vertrecken/alderley soeteringe van kleeiden/Catoene Lijndwater/partje Amil/ Salpeter/Lacq/Supcker/ menighe van Confituren/ende Mirabolanen/allerhande seape/gestichte deechens ende behangfels van Wedsteden/Schijstoyen/ende Comtooykens seer net/ende exkies gemaect,koste mede in Cambaya,ende Suratta veel gesmolte Botter in leere Potten/oste Balen/Kingh/Amfion-Comijn/Wostert-Zaadt/menighe van Catoen / ende gaeren daer van ghesponnen/diese wederom naer Malacca,Maccau, ende China verboeren / ende niet minder/als met dyp/ ofte twee winsten omnesetten/ waer dooz in rijdom ende vermogen(niet tegenstaende veel verlies van Schepen/ en groote schaden/tot verschepe tyden:vooznamelijck op de kusten van China,ende in lappan geleden hebben)seer hebben toegenomen:Maer zedert/dat ongebuaer 20,ofte 30,jaren geleden/de Engelschen/ende Nederlantse Compagnie met hare Comptoyen/ende handel inde Landen van Gufaratta, Indostan,ende Perlien gheweest hebben/so is de Hegotie van de Portugesen(doch het goet belepdt vande Dienaren vande ghemelde Engelse ende Nederlantse Compagnie)t'eenemael vermindert/ende upt vzeefe van des selfs Schepen/diese tot verschepe malen met haer schande / ende niet weynigh schade/maer al te wel hebben beyyest/genoegsaem van selfs verlaten;komende jaerlijck alleen met enige Fusten ende Fregatten-tot noodigh vervolgh van haren handel en Traffiquen/inde Zupder gedeelte van Indien/in Cambaya ende Suratta, mede bzengende tot Cargafoen/ sodanige waren/als hier voozen vande Malabaren gheseyt is; vooz retour koopen eenighe grove ende sijne soeteringe van kleeiden/yde stoffen / ende andere goederen van kleyn der waerde/waer mede inde maenden van Januario en Febuario naer Diu,Daman,Chaul, Malcatta ende Goa, keeren; dus veel kostelijcken van den teghentvoozigen handel der Portugesen inde Landen van Gufaratta, ende Indostan.

Der Portugesen handel op Gufaratta.

Wat waren daer bzenge en jalen.

Maer zedert
niet
dooz de
Engelste
ende Neder
landers
te haken.

Aenwijfinge van meest alle Custen ; Drooghten ende Reden, om door *Indien* te seylen.

*Aenwijfinghe van de Courssen , om te seylen van Bantam naer Ambo-
na, ende Banda.*

Bantam,
Coemede
Besar
Coemede
Kutche.

Pulo Pan-
san,

Vertreckende van Bantam, doende uwen cours vooz eerst *N. Oost*/
ende laten twee klepne Eplandekens ghenacmt Coemede Besar,
ende Coemede Kutche aen bagboort leggen / loopende by't Ooste-
lychste Coemede Besar langens / op een klepne gotelings schoot/
diepte 5 a 6 badem. ~~Wadder~~ grondt ; want de hoeck van't wate-
lant streckt verde vlack af : of men mach dese twee ~~hooz~~ Eplandekens
wel aen stierboort laten leggen / ende Pulo Panlan aen bagboort / diep 5 va-
dem/gront als vozen/wyt een half myle/so de cours *N. Oost* wel soo hooz-
delijche 1½ Myl/oste twee Mylen.

2. Van Coemede Besar, tot een Eplandeken 't welken aen stierboort
blijt liggen *O. ende O. ten Supden* 4 Mylen / diep 9, 10, 12. Badem; van
't vooz Eplandeken / tot de twee Eplandekens vooz de versche Rivier
O. ende O. ten Supden 3½ Mylen; dese Eplandekens latende aen bagboort
leggen/een Musquet schoot daer af/diepte 10 a 12 badem; bande hoeck wa-
streckt een lange dzoogte/oste Rif af/gelegen aen de *W. spde* bande Rivier;
men mach die dzooghte niet na der komen als 8 badem ; die begeret vooz
de Rivier te anchoren/sal't settten op 9 a 10 Badem/ 't gadt van de Eplan-
den *N. van u/soo* sal de Rivier *Z. Z. W. van u* zijn/ 't is daer ; Myle wyt.

Ongtong
Java.

3. Als men vertreckt / bande Rivier Ongtongh lava, om t' Zeewaert
bande Eplanden te seplen/gelegen vooz Iaccatra, so is den cours *N. O. ten*
hoozden 1½ Myl / diep 12, 16 18. Badem / tot een klepne Eplandeken met
witte sant-frant/'t welcke aen stierboort sal blyben leggen; van't Eplan-
deken met witte sant-frant tot *Z. ende* hoozden met de schadelijche hoeck
1 Myl bupten't lant/diep 6 badem/*O. ende* hoozden 5 Mylen ; daer bly-
ben noch eenige Eplanden aen de hoozt-zyde leggen / dan zijn ghelegghen
bupten dit vaer-water.

4. Om te seplen van de versche Riviere tot de Riede van Iaccatra, bin-
nen de Eplandekens deur/soo salmen by de Eplandekens langens loopen/
latense al t'samen aen bagboort leggen/diep 8, 7, 6. Badem klep gront/daer
sal een klepne Eplandeken aen stier boort blyben leggen / upt het vaer-wa-
ter dicht by't vaste landt is een bocht: als 't vooz Eplandeken *Z. W. ten*
Z. van u is / soo leyter een dzooghte van ontrent 2 badem klep gront/ghe-
legen midden in't water : daerom sult ghy by de Eplandekens langhens
seplen/die aen bagboort blyben legghen/ een roer schoot daer van/diepte 6
a 7 Badem/dan blijft de vooz dzoogte aen stier boort legghen: van de Ri-
vier tot Iaccatra *Z. O. 3. Mylen*: men seyt ten anker op de Riede in 5 badem
klep gront/de Stadt *Z. Z. Oost* van u ½ / oste ½ myle: van't lant van Bantam,
tot Iaccatra, zijn 12 mylen.

5. Item/vertreckende bande Riede Iaccatra , salmen alle de Eplande-
kens aen bag-boort laten leggen/ende is den cours *N. O. ten Oosten* een
groot

groot mijl tot Oostelijckste Eplandeken/daer men op een Godelings schoot
 vooz by sepl / diep 6 vadem: van't vooz3 Eplandeken tot Z. ende vooz-
 den met de schadelijcke hoeck 1½ mijle bupten lant / diep 6 vadem / N. Oost
 dyp groote mylen: komt dese hoeck niet naerders als 6 vadem/ de gront is
 oneffen op 5 vadem.

6. Van Supden / en Poszden 1½ Mijle bupten de schadelijcken hoeck/
 Pulo Rak 1, ofte Pul Sarbon, O. en O. ten Supden 18 Mijlen/gelegen 4 mijle
 van't vaste lant/aen de Poszt zijde/ ofte N. Oost van't Eplandeken/is ge-
 legen een dzoogte/½ mijl vande dzoogte/diep 20 vadem/ so men begeert tus-
 schen Pulo Rak 1 en't vaste lant deur te loopen/ diep 20 vadem/so is de courg
 Oost ten Supden.

Rak. 1.

7. Van't Eplant Rakit, tot dat Eplandeken Mandalique O. ten Z. 36.
 Mijlen/gelegen by den hoeck van Calibon, is een upthoeck by't landt van
 Java, vande Mandalique tot Japara, W. Z. W. 3 Mijlen/daer naer Z. W. ten Z.
 2 Mijlen:nebens Japara zijn 2 lage Eplandekens vol geboomte: het lande-
 lijckste is gelegen een half Mijle van't vaste lant / het Noozdelijckste Ep-
 landeken daer is de Reede vooz de Westelijcke winden / op 5 a 6 vadem wa-
 ter/modder gront: dese twee vooz3 Eplandekens/zijn gelegen een klepne
 Mijle van den anderen:ende bezupden dese Eplandekens/ daer leyd noch
 een klepne Eplandeken/ daer staet een hoogen Boom op: van Japara tot het
 lant inden wijck Z. W. 4 Mijlen daer van't Eplandeken Mandalique, tot
 de Supdelijckste van Criman Java, N. W. ten N. 6 Mijlen/ diep 32 a 35 va-
 dem: Japara is gelegen op de hoogte van 6 graden 40 minuten.

Mandalique.
Calibon
Javan
Japara.Criman
Java.

8. Van't Eplandeken Mandalique, tot aen't Eplandeken aen't West-
 epnde Madura, O. ten Z. ende O. Z. Oost 24 Mijlen/ leggende op de hoogte
 van 6 graden 50 minuten: van daer tot Grileck Z. ten W. 4 Mijlen van de
 zupdelijcke Eplanden Criman Java, tot het Eplant Luboc, O. wel so Noozde-
 lijcke 26 Mijlen: van Luboc tot aen't Eplandeken aen't West-epnde Madu-
 ra, Z. 11 Mijlen/men leyt gemeenlijcke ten anchor op 5 vadem/het Eplandt
 Z. O. van u ½ Mijl/modder gront.

Madura.

Grileck.
Luboc.

9. Van't West epnde Madura, tot dyp Eplandekens O. ten N. en O. N.
 O. 73 Mijlen: van die Eplanden tot de W. hoeck Celebis O. Z. 14 Mijlen/
 hoorchte 5 graden 50 minuten / vant West epnde Madura, tot een dzoochte
 lanch 2 Mijlen/diepte 15. 12. 9. 8. Vadem/ op Z. epnde 5 Vadem/ de grondt
 met swarte steen/ O. ten N. Wel so Oostelijck 72 Mijlen: van't midden van
 de dzoochte tot de hoeck Celebis, O. N. O. 14 mijlen: vande vooz3 dzoogte/
 tot een ander dzoogte ontrent 1 mijl lanch/diep 8. 7. 6. Vadem/ de grant met
 swarte steenen W. Z. W. wel so westelijck 11 mylen/is gelegen op de hoog-
 te van 6 graden 25 minuten: dan zijt gewaerschoot / de stroomen loopen in
 de maent December/Januarius/Februarius met de N. W. ende W. N. W.
 Winden naer den O. Z. O. ende Z. O. Van den hoeck Celebis tot een laech
 Eplandeken vol geboomte / daer sijn gelegen noch twee Eplandekens/by
 Westen ten Poszden dyp Mijlen/diep 6. 9. 12. 8. Vadem: vande vooz3 hoe-
 tot de reede Macassar, ofte Saloppe N. ten O. 8 Mijlen: zijt veradverteert/ al-
 men de reede genaecht op een half Mijl / isser gheleghen een dzoochte van 3
 Vadem/sept van't Lant ½ Mijl.

Celebis.

Macassar
Saloppe.

10. Item vande West hoeck Celebis, tot de twee Eplandekens roequero-
 nis Oost 13 mylen: dese Eplandekens sijn gelegen meest Z. ende N. van den
 ande.

Ro. quero-
nis.

anderen een clepne Myle / men zept ghemeenlijcke daer tusschen dooz; latende twee aen de Noort zyde leggen (als clepnste) 't welke is 't middelste vande dyp / Oost van u leyt dyp Mylen / so is men op een dooichte van vier vadem de gront met swarte steenen; Myl lanch; leyt van Celebis 2 Mylen een spits Berchjen N. W. ten N. van u.

11. Vande Boequironis, tot aen 't Z. eynde van 't Eplandt l'Ambana 't middellant / O. ten N. wel so Oostelijck: 20 Mylen / is een hooch Eplandt: van middellant l'Ambana tot de Westhoeck van Botton O. Z. O. 8 Mylen; vande dooz; hoeck tot een Eplandt / 't welke aen de zuyt zyde blijft leggen. Z. Z. O. 6 Mylen.

12. Vande Westhoeck Botton strecht het Lant O. 5 Mylen / daer ontbalt hem Botton, strecht N. O. 10 Mylen / tot den Canael vande Eplanden Bellecambig; ofte Cadiepe genaemt; tusschen 't Noort eynde Botton, ende de Noorderlijcke Eplanden Cadiepe. ist wyt 4 clepne Mylen: ghy sul u wagen dooz de dooz; Eplanden / want het isser seer buyl / aen de Caste van Botton is geen ancker gront; dese Canael is gelegen op de hoogte van 5 graden.

13. Vande Canael Bellecambique, tot 't Eplandt blau, gelegen aen 't Oost eynde Buro, aen de Z. zyde. N. O. ten Oosten 48 mylen; van blau, tot den mont ofte incomen vande Zap Amboyna, wijdt twee clepne mylen O. ten N. 10 mylen; van daer tot het Casteel N. O. ten Oosten ontrent dyp mylen / men leydt ten ancker dooz 't Casteel op 30. a 32. vadem / ende 't achter Schip op 18 a 16 vadem / met een touw aen de palen vast / ofte een ancker op de dooichte met laech water; 't Casteel Amboyna. is gheleghen op dyp graden 38. minuten besupden den Equinoctiael / wassende Noozdt-oosteringhe vier graden.

14. Vande Oost-hoeck vande Zap Amboyna, tot 't Eplandt Orfelau 10 mylen; van 't dooz; Eplandt tot Banda Z. O. ten Oosten 18 mylen; men sal verstaen op een Compas gelegen vier graden Nooztoosteringe; als Orfelau Noozden van u leyt 3 a 4. mylen / moet men O. Z. O. aengaen / latende Pulo, Swangy, aen bagboozt leygen / ende Pulo Way. ende Pulo Ron aen stierboozt.

15. Om 't gadt Banda in te zepleyn / salmen den Guinapis langens loopen / alst stedecken Lontor, 't welck aen stierboozt blijft leggen (sterckt een dooichte te af / tot midden waerts) Z. ende Oost van u is / diep 22 vadem / so leyt Pulo Way. W. ten Z. twee clepne mylen : tusschen Lontor en Guinapi ist wyt 1 mijl / so dat het gad wyt is 1 part van een mijl schaers / strecht in O. Z. O. is een half mijl lanch: comt de Guinapis niet naerder als 6 a 7. vadem / dan 7.8. vadem is de bequaemste diepte / dese dooichte is gheleghen met laech water boven / alsmen binnen is leytmen ten ancker op 8.9. vadem / ontrent mit swaters.

16. Banda is gelegen op de hoochte van 4 graden / de westelijcke winden / ofte Mauffon / syn verwaeyt in 't uptgaen van Meert / so heestmen stike / en variable winden / tot het uptgaen van den maent April toe / dan beginnen de Oostelijcke winden te waepen / met harde regen / ende stercke Windt: de Schepen vertrecken ghemeenlijcke van Banda in 't laest van Julius / ofte eerste van Augustus ten langsten / loopende 't selve gadt wederom upt: buygaets zynde / doende de cours N. W. verby Pulo swangy. gelegen 4 mylen van Guinapi. de stroom loopt dan om den West / daerom ist gheraden 't Eplandt Orfelau in 't ghesicht te loopen / dooz de gene die wederom begeert in

Amboyna

Amboyna in te comen: van 't Eplant Banda tot 't Eplandeken / ofte Eplant Rosalagette, gelegen op 8 graden Z. W. ten Westen ende W. Z. W. 116 duys-
sche Mylen.

Eplandt
Rosalage-
tette.

17. Alsmen vertreckt van Amboyna, ende zijt gheresolveert de Canael Bellecambique, ofte Cadipe dooz te seple/so is de cours vande Baep Amboyna tot de 2 lage Eplandekens/genaemt S. Mattheus Z. W. ten Westen 47 Mylen: van dese 2 voozj Eplandekens / ghenaeamt S. matheus, tot de Canael Bellecambique, W. ten Noorden 10 Mylen/gelegen op 5½ graedt.

S. Ma-
theus.

18. Vertreckende vande Oost-hoec van de Bap van Amboyna, naer Rosalagette, so is de cours vande voozj hoek / tot dat Supdelickste Eplandt gelegen op 6 graden Z. W. ende Z. W. ten Westen 53 Mylen / daer zyn gelegen 7 Eplandekens / met 2 Clippen / inde distantie van 7 Mylen / waer van de Doozelickste twee zyn gelegen op 5½ graet: van S. Matheus, tot het Supdelickste Eplant / zynde het grootste / Z. ten W. 7 Mylen

19. Item van 't Eplant gelegen op 6 graden / tot het Eplant Rosalagette, so is de cours Z. W. ende Z. W. ten Westen / 47 Mylen / soo dat van den hoek Amboyna tot Rosalagette is S. West ende S. W. ten Westen / 100 Mylen: Rosalagette is een rondt Eplant / ghelegen op de hoogte van 8 graden: ghy sult aen de O. zyde om loopen / want aen de W. zyde van 't voozj Eplant 1½ Myle / ist vol dzooghten ende ondiepten : de Cust kan men sien op 7½ graet.

Rosalage-
tette.

20. Van Rosalagette tot Luzarie, W. S. West. 6 Mylen / als ghy tusschen beyden zyt/en gaet niet naer 't Lant van Luzarie, want daer zyn dzooghten / ende ondiepte: van Rosalagette tot de Dooztzyde van Guinapj West 36 Mylen: van den Guinapis tot den Berg Aram, W. 14 mylen: van Aram W. 3 Mylen is gelegen een effen Black Eplandeken inde Bape Dumbana, en meught tusschen 't Black Eplandeken / en 't vaste lant wel deur seplen op een Myl naer / so wel van binnen / als van buyten: van 't voozj Eplant / tot de Paternoffers Noorden 5½ Mylen.

Luzarie.

21. Van den Berg Aram, tot Caep de Bonbra West 13. Mylen: van Bonbra tot dat zuyd eynde vande Paternoffers N. O. ten N. 5 Mylen: van Bonbra tot 't Noort eynde van Baly West ten Noorden 13 Mylen: van 't Noort eynde Baly tot den hoek d' Aprafada W. N. W. 12 mylen: den Bergh d' Aprafada is gelegen in Java Major op de Water cant : als den Berg voozj W. N. West van u leyt 7 Mylen / dan gelijck een rout Eplant te sijn.

Aram /
berg.
Caep de
Bonbra.
Baly.
d' Aprafada
op Java
Major.

22. Om tusschen 't Noort eynde Madura, ende de Westelijckste Eplanden vande Paternoffers deur te loopen / van den hoek d' Aprafada tot het oost-ende Madura, N. N. W. 10 Mylen: vande zuyt hoek Madura O. Z. N. ½ Myl / is gelegen een cleyn Eplandeken genaemt Pude.

Eplanden
ken Pude

Van Pude, O. S. Oost 1½ Myl / tot dat Eplandt Galion, 't Eplant Galion is lanch S. W. en N. O. 1½ Myle / en S. O. ende N. W. lanch 2½ myle: tusschen dese 2 voozj Eplandekens ist diep 28, 29, 30. Vadem steck gront: ½ myl van 't Eplandeken Pude. ist 20. Vadem diep.

Galion-
Eplants.

23. Tusschen Galion, ende Pude ist wijt ½ myl / hier setment gemeenelijck deur / Galion latende aen stier boort / en Pude aen Bagboort: Galion heeft noch meer Eplanden aen de oost zyde van hem leggen: van den hoek d' Aprafada, tot 't West eynde van 't Eplant Galion N. ten Westen 8 mylen / dyp Mylen: besyden Galion diep 50 Vadem : desen Canael ghepasseert zynde / docu-
de u.

de uwen Cours langens Madura, diep 28, 30. Nadem steck gront $1\frac{1}{2}$ Mijl buypen lant nae n belieben/ strecht meest Oost/ ende West/ lanch 18 mijlen; aende Zuyt-zyde van Madura, op de blackte met hoog water ende springh-stroom/diep 3 Nadem/ende met laegh water 2 Nadem.

Aenwijfinge van de Coursen, om te seylen van *Amboyna* naer *Ternaten*; voorts aende Noort-zyde van *Celebis*, ende aende Zuyt-zyde van *Borneo* om, naer *Patana*.

Manipe
Eplant.

24 V Ertreckende bande West-hoek bande Sap Amboyna, so is de cours tot het Eplant Manipe N. West 12 mijlen/ghp sult tusschen 8 ure ende Manipe dooz loopen/ 't is daer 3 mijlen wijt; van 't Eplant Manipe (ghelegen op de hoogte van 3 grad. 10 minuten) tot 3 Clippen die men aen Merdoozt laet leggen op de hoogte van 10 minuten bezuyden de Linie Equinoctiael. Noort-West/wel soo Noordelych 46 mijlen; in desen weg heeft men 4 grad. Noort-oosteringe.

Goeritius
Eplanden.

25 Bande 3 Clippen/tot de Noordelychste / ende Westelychste Eplanden Goeritius Noort ten Oosten 5 mijlen/van daer tot Eensteen, ghelegghen onder water West ten Noorden $1\frac{1}{2}$ mijl; ghp mocht tusschen den steen ende de Westelyche Eplandeken Goeritius wel deur passeeren; van Goeritius tot dat middel-lant van 't Eplant Machian N. Oost 4 mijlen/ 't zupd-eynde Machian is gelegen op 10 minuten by Noorden.

Machian.

Ternate/
Tidoor/
Machian.

26 Ternate, Tidoor, ende Machian zijn alle 3 hooge Eplanden/ waer van Tidoor 't spitsste is/de steen van dese 3 Noort Eplanden zijn ghelegghen aen de Oost-zyde; Noort Machian leyt men ten anchor op 35 a 40 Nadem met een tou aen 't lant vast; Noort 't Foxt Noffockia; 't Noort-eynde Machian ende 't zuyt-eynde van het Eplant Morier (ofte Timor) is wijt een clepne mijle/ghp mocht tusschen beyden wel dooz loopen/geen anchor gront: Tusschen het Noort-eynde van Morier, ende 't zupd-eynde Palo Cavili, is wijdt ontrent een Mijl/geen anchor gront.

Enoffo-
qu. ar. Foxt
Morier.
Pulo Ca-
vili.

Giloloe.

27 Tusschen 't Noort-eynde van Pul Cavalis, ende 't zupd-eynde van Tidoor, wijt een klepne halve mijl/ghp mocht wel dooz loopen/dan zijt gewaerschoot van 't zupd-eynde Tidoor Oost aen een mijle/is gelegen een dzoogte (met laeg water boven)midden in 't vaer-water; 't is tusschen Tidoor, ende 't lant van Giloloe ontrent 2 mijlen wijdt/sulcx dat aen weder zyde van die dzoogte wel moget onloopen.

Noort de Stadt Tidoor leyt men ten anchor op de dzooghte/ ofte Reciffe; de dzooghte is gelegen mits waters, S. O. ten Supden van u een klepne mijle aen de Caste Giloloe is anchor gront/so langh alst middel-lant Pulo Cavalis, West van u leyt; 1 part mijle/benoorden de Stadt Tidoro, is ghelegghen het oude Casteel/daer is de beste plaets om te anchoren op 36 a 32 badem; aen de Noort-zyde van 't Eplant Tidoor is gelegen een klepne Eplandeken/ghp moghet daer wel tusschen dooz loopen/diep 36 a 28 badem/wijt; part van een Mijl.

't Foxt O-
rangie.
Talin-
gamma.

29 Ternate, Noort 't Foxt Orangie, leyd men ten anchor op 22 a 20 badem/ een musquet-schoot van 't lant: een derde part mijls Supdelych/is de Ste-
de van Talingamma, diep 12 a 14 badem; van Talingamma tot Tidoreel halve
mijl

mijl noyt/ghp mooght tusschen 't Eplant Ternate, 't welke het Westelijckste is/ende Tidoor wel dooz loopen: 't middel lant van Ternate. ende 't nooyt eynde van Tidoor sijn ghelegghen oost ende west van den anderen: 't Nooydt eynde van Ternate, ofte het Eplandt Macian, leyt op 1 graet / benoozden de Linie/wassende nooyt westerlinge 4 graden/lenghte 168; graden/naer den Catholicum uptwijst.

Daer Eplant.

30. Als men vertreckt van Ternate, nae Patana, in 't eerste van Junius/ten langsten half Juny, van 't nooyt eynde Ternaten, tot het Eplant Manlau, w. n. w. 15; mijlen: Van het Eplant Manlau, tot 't Eplant Taffora, Z. w. ten 2, 5; mijlen; om dees tijdt wapen hier de zuydelijcke winden / de stroomen loopen om de nooyt/daerom moet men de hoochte houden/om de Cufte van Celebis aen te loopen: Van 't nooyt eynde van Machian tot het Eplant Taffora, w. n. w. 20; mijlen.

Patana/
Manlau
Eplant.
Taffora/
Eplant.

Celebis.

31. Van Man Jau tot dat costelijck Eplant Pangieker, die oost hoeck w. n. w. 16; mijlen / vande booschzeben hoeck tot dat westelijckste Pangieker, de west hoeck n. w. byp; mijlen/ hooghte 2. graden: Van het westelijckste Eplant Pangieker, tot 't Eplant Bayare n. o. ten oosten 4 mijlen/ tusschen Celebis, ende 2 Eplanden Pangieker, ist wijdt op 't nausten een clepne mijl / diep 20; badem / daer loopt harde stroom / als men dooz 't nauste is/ geen anchor gront; dan 't beste is aen de nooyt eynde vande twee Eplanden Pangieker om te loopen.

Pangieker
Eplant.

Bayare/
Eplant.
Celebis.

32. Van de west hoeck van 't westelijckste Eplandt Pangieker, tot een Eplandeken/ streckt een booghte af/ aen de nooyt eynde / west ten Zuydt 5; mijlen; van 't booschzeben Eplandeken / tot een hoogh rondt Eplandt Manada Zuyt west / ten zuyden 3; mijlen / leydt op de hooghte van 1 graet 40; minuten.

Manada
Eplant.

33. Of 't ghebeurde / dat ghp niet aen de nooyt eynde van 't Eplandeken Manada conde passeeren/ overmits de stroomen daer loopen naer den nooyt oost/so ist geraden aen de oost eynde van 't Eplandeken/ daer 't Riff afftreckt in te zeplen naer Celebis toe / ende binnen Manada/op 't nauste; mijls wijdt/ gheen anchor gront; van de bequaemste wegh / is bipten Manada om: 't Eplandeken met dat Riff/is ghelegghen 2; mijle van Celebis, doende utwen Cours West-waerts aen langhens Celebis, sult aen stierbooydt twee blaekke Eplandeken laten legghen / soo dat het daer wijdt is; mijl/ als boven verhaelt.

34. Inde Bape van Manada leytmien ten anchor op 36 a 40 badem schone grondt/ende 't achter Schip in 15 a 16. Badem/ een Cours aen 't landt dast; 't Eplandt Manada n. west / ende n. w. ten noozden van u 2; mijle: een n. w. windt is upter zee: Van 't Eplandt Manada, tot het Eplant Ziauw n. n. o. wel soo Oostelijck 19. mijlen; ghelegghen op de hooghte van 2 graden 48; Minuten.

Ziauw/
Eplant.

35. Van Manada, tot het Eplant Panglare, nooyt oost/wel soo nooydelijcke 15; mijlen/hooghte 2 graden 26; Minuten; van 't zuydt eynde Panglare, tot 't nooyt eynde van 't Eplandt Nofa, 't welke is een ront Eplandt/ontrent een mijl. Ziauw, en Panglare, sijn beyde hooge Eplanden, dese Eplanden passeert men alsmen de cours na Manilla neemt: Van 't Eplant Manada, tot den hoeck Mindanaw n. n. w. 80; mijlen/ ghelegghen op de hooghte van 6 graden 37; Minuten / by noozden de Linie: Van de West hoeck vande Bap Manada, tot een

Panglare/
Eplant.
Nofa/
Eplant.

Manilla/
Mindanaw.

Eplandeken/strekt een djoochte af; aen de Oost zijde 1 mijl lanck/sagen de grondt op 8 Vadem / W. S. W. 16 mijlen; van't voozschzeven Eplandeken/tot een ront Eplandeken / leggende aende West hoeck bande groote Bay/ ofte Inwijck W. 7 Mylen: van't eplant Manada. tot dat rontd Eplandeken W. S. W. 23 Mylen / gelegen op de hoochte van 1 graedt 8 minuten: Van't voozschzeven ront eplandeken / tot een djoogte W. N. W. 2 Mylen/gelegen van't lant een clepne mijl / streckt langens de wal ½ mijl lanck/diep aen de N. O. zijde 4. 5. 6. 7. 8. 10. 15. 20 vadem/krael gront.

Cabo di
Blanco.

36. Van't ront eplandeken/tot den bonten hoeck / ofte Cabode blanco w. ten noozden 15 mijlen/ men crijgt hier altemets harde rabelingē van stroomen; dese hoeck is gelegen aen de West 3pde van een grooten Bay / aende oost 3pde van die Bay sijn gelegen 2 eplandekens.

Clær
grondt/
djoochte.

37. Item bande djoochte Clær-grondt, tot de twee Eplandekens ghelegen aende oost-3pde bande Bay / 't westelijckste west acht Mylen van't westelijckste eplandeken tot den bonten hoeck/West Noozdt West 5 mijlen.

Hoeck van
Stroomen.

38. Bande Capo de Blanco, tot den hoeck van de stroomen, is een laech blackeplandt/west/ wel soo Noozdelijck seiven mijlen/lepd̄t op ½ graedt: van't eplandeken Manada tot den voozschzeven hoeck / West ten Supden/wel soo westelijck 42 mpen: Van't blackeplant west Supd west/een groote nijle/sijn gheleghen twee Clippen / ofte holmen. Bande twee holmen/tot twee djoochten / leggen met laech water boven/ Supdt west/ten Supden twee mijlen/ghelegghen inde inwijck / ofte groote Bay; daer is ghelegghen het Stedeken Tottoley, hier beginnen de Stroomen om den Supdt te loopen.

Tottoley
Stedeken.

39. Van den hoeck bande Stroomen, tot een eplandeken / legghende dicht bp de Custe van Celebis. S. w. ten westen 9 Mylen/men laet noch meer eplanden inden inwijck leggen: Van't voozschzeven eplant / tot een eplandeken/strekt een Rifs af aende west zijde/een mijl lanck tot de west punct van 't Rifs 3 clepne mpen/leggende op de hoochte van een graedt bp noozden de Linie Equinoctiael; Bande voozschzeven punct tot de 2 eplandekens Noorder-wachters S. w. 7 mpen / hier loopt de stroom om de zuyt: bande 2 Noorder-wachters, tot Bonne w. 7 mpen.

Noorder
wachters/
Epla. tot
Bonne/
Epland.
Zuyder-
wachters/
Epland.

40. De twee Noorder-Wachters, leggen van den anderen S. o. ende n. w. een Mijl/gly moogt wel tusschen beppen dooz passeren/ geen grondt niet 50 vadem: Van de twee Noorder-wachters, tot dat eplandeken ghenaeamt/ Zuyder-wachters S. w. 7 mijlen/gelegen op 7 minuten bp noozden: tusschen 't voozsch eplandeken/ende Celebis, ist wijs een Mijle; ick ben daer dooz ghesepit; aen de Landt 3pde bande Suyder-wachters, lepd̄t een clip boven water/als een soncke..

Graef-
Willems
Hoeck.

41. Bande Linie streckt/de custe Celebis S. ten w. 16 Mylen: van daer tot ¼ graet S. ten w. ende S. S. w. 21 Mylen/ vandaer tot Graet-Willems Hoeck. S. w. ten Supden 9 Mylen; de voozsch-hoeck is ghelegen op 2 graden 52 minuten/men siet hier gemeenelijcke des avonts vierkens/ twelcke sijn visschers Praukens; van desen hoeck/tot een djoochte leggende onder water w. 12 ofte 13 mijlen; so 't gebeurde dat ghy saecht 3 heuwelen op Celebis, in't geberchte/waer van het zupdelijckste/het grootste is/als die heuwelen oost van u sijn/hoochte 2 ½ graet bp zuyden de Linie.

Noord-
hoek.

42. Item van Graef-Willems Hoeck, tot de Noort-hoeck van de groote Bay

Bay/S. ten Oosten 10 mijlen/hoochte 3 graden 32 minuten: banden boorz/ hoeck/tot dat Eplandeken Sphera Mundi, ofte de zupdt-hoeck vande Bay S. O. 9 mijlen/ is ghelegghen op 4 graden: van 't Eplandeken Sphera Mundi tot de Gede Macaffer, legghende op de hoogte van 5 $\frac{1}{2}$ graden by zupden 20 mijlen: dese weg is vol dzoogten/ende ondiepten/met clepne Eplandekens/ seer buyl/streect van Celebis West 4. 5. 6. mijlen.

Sphera/
Mundi/
Eplande-
ken.
Macaffer.

43. Van Graef-Willems Hoeck tot 5 Eplandekens Nusalima S. W. ten S. 38 mijlen: vande Noort-hoeck vande groote Bay daer men ghemeenlijck oversteect naer Nusalima 3. w. ende S. w. ten Westen 36 mijlen: dese boorz/ Eplandekens sijn gelegen op 5 graden 't Compas/Z. ende Noorden.

Nusalima
Eplande-
kens.

44. Van Nusalima tot 2 ofte 3 Eplandekens genaemt Ravatis o. ende Z. 8 a 9 mijlen/ghy meucht hier wel dooz passeeren: Soo 't gebeurde dat men met een Z. Oosten wint de Nusalimas N. W. van hem sage 3 mijlen/ soo ist geraden/aen de noort zijde om te loopen / overmits dat van 't zupdelijcke Eplant S. w. ten Westen 3 mijlen een dzoochte is ghelegen van 5 Badem/ groen water/met swarte steenen: van Nusalima, tot het eplandeken leggende aen 't West eynde madura op 6 $\frac{1}{2}$ graden w. S. w. wel soo zupdelijcke 64 mijlen/ van 't boorz/ Eplandeken / tot het Eplandt Lubock N. ten Westen 10 mijlen.

Ravatis/
Eplande-
kens.

Lubock.

45. Als men oversteect vande noozdt-hoeck des Grooten Bays, ende be-geert naer Patana, so ist geraden datmen de Nusalimas in 't gesichte loopt; of- te op 4 $\frac{1}{2}$ graden/want op de cust van Barneo op 4 graden / sijn ghelegen veel dzoochten/ende ondiepten.

Patana.

Barneo.

46. Van de Nusalimas tot dyp hooge Eplanden genaemt Pulos Lant, 't zup- delijcke/w. 22 mijlen / diep 35 a 40 badem/ sijn ghelegghen meest in een dyp hoeck: vant zupdelijcke Eplant/lept op 5 graden / tot den zupdelijcksten hoeck van Barneo, gelegen op 4 gra. 10 minut. N. w. ende N. w. ten Westen 20 mijlen: desen boorz/ hoeck is genaemt Jonsolaet. streect een dzoogte/ ofte blachte af aen de w. zijde; om desen hoeck Noortwaerts aen 8 ofte 9 mijlen lept mandermassin, van Jonsolaet tot de slijck-Hoeck w. N. w. 33 mijlen/hoog- te 3 graden 24 minuten/diepte 14. 12. 10 Badem/twee ende 3 mijlen bupten Lants, hier heeft Barneo een grooten inwijck.

Pulos
Lant.

Jonsolaet/
een hoeck.
Mander-
massin.
Slijck-
boeck.

47. Item van 't zupdelijcke Eplant Pulo Lant, is de cours w. ten N. en w. N. w. 100 mijlen tot 3 $\frac{1}{2}$ graet / in desen wech sult het Loos wel gebruc- ken/diepte 25. 20: 15 badem: van 3 $\frac{1}{2}$ graden ontrent n. o. 5 a 6 mijlen/ is ge- legen 't Eplant Mancof, van 't Eplant Mancof, tot het Eplant Cremata, sijn gelegen noch meer clepne Eplandekens: by n. w. ten Westen 30 mijlen van 3 $\frac{1}{2}$ graden tot Cremata, is een laech Eplant/lept 1 $\frac{1}{2}$ graden n. w. 32 mijlen: van Cremata tot Zuccadana. o. ten n. 15 mijlen: van Cremata Z. o. ten oosten/ 22 mijlen/lept een dzoochte/ 1 $\frac{1}{2}$ mijl van die dzoochte diep 25 badem sietmen geen Lant.

Pulo
Lant.

Mancof/
Eplant.
Cremata/
Eplant.
Zuccada-
na ten
Stadt.

48. Oversteekende by Cremata, tot de oostelijcke Eplandekens van 't Eplant Buntam n. w. wel so westelijcke 54 mpylen/hoogte een graet by nooz- den de Linie/diep in desen wech 25 a 28 badem.

Buntam/
Eplant.

49. Van Cremata tot Pulo Timaon n. w. ten noorden 76 graden: Timaon is een hooch Eplandt / lept op de hoogte van 2 $\frac{1}{2}$ graden: van Timaon Z. o. 6 a 8 mijlen sijn ghelegghen twee Eplandekens tamelijck hoogh/ 't is ghe- raden dat men de 2 boorz/ Eplandekens / ofte Pulo Timaon in 't ghesichte

Pulo Ti-
maon.

Pulo Redangh. loopt/om de cours te stellen/buyten de Eplandekens Pulo Redang, om.
Pulo Capas. 50. Van Pulo Limaon, tot 2 Eplandekens ghenaemt Pulo Capas n. ten w. 16 mijlen, van Pulo Capas tot de zupdelijchste Eplandekens Lantanga Redang n. w. ten n. 14 mijlen/5 graden 30 minutē; bande zupdelichste Eplandekens Lantanga Redang tot de noordeliche Redon n. w. ten w. 12 mijlē/sijn gelegē op de hoogte van 5 graden 56 minuten/ sult dat lant aen doen op 6 graden.

Lantanga Redang. 51. Bande voorsz noordelijchte Eplanden/tot den hoeck Patana, leyt op 7 graden/n. w. ten w. 28 mijlen; Bande voorsz hoeck/tot de Riede/3. w. ten w. 2 groote mijlen/diep 9. 8. 7. 6. 5 badem / ankeren op 4½ oft 4 badem modder gront; mijl van't lant/eenen hoogen Berg 3 w. ten 3. van u/en't zuyt eyn de van't Rief o. ten 2. 1½ mijl: Patana, ofte de Riede is ghelegen op 6 graden 53 minuten/afgaende nootwesteringe 5 graden.

Delapier/Eplandekens. 52. Alsinen vertreckt bande Patana in de maent October/dan in Pobember ist bequamer/overmits de westeliche winden dooz wapen: vanden hoeck van Patana leyt op 7 graden/om binnen de Eplanden de ur te zeplen; vanden voorsz hoeck/tot 't Eplandeken Lapi. 3. o. 10 mijle n (dit Eplandeken is gelegen dicht by't vaste Lant van de Lar ij) tot de noordelijchste van Pulo Redon: 3. o. 17 mijlen/diep 16. 18. 20 badem/buyten de Eplanden om.

Capas/Eplandekens. 53. Bande noordelijchste Eplanden Redang, tot de zupdelijchste Lantanga Redang. 3. o. ten oosten 10 mijlen/di. pte tusschen de Eplanden / ende 't vaste Lant/18. 16. 13 badem steck gront/2 ende 1 mijl van't Lant: men laet hier twee dzoogten aen schierboort leggen: van't zupdelijchte Lantanga Redangh, tot de twee Eplandekens Capas (leggen dyp Clippen by/aen de noort 3pde) 3. o. ten Zuyden/12 mijlen/diep 22. 24. badem/hoochte 4½ graden/sijn gelegen dyp mplen van't vaste Lant.

Pahangh. 54. Van Pulo Capas, tot Pahang 3. ten w. 19 mplen/diep 22. 20. 15. 12. 10 badem: Pahang leyt op 3½ graedt: Van Pahang tot de west 3pde Pulo Limaon, 3. o. ten zuyden 14 mijlen/diep 22. 20 badem/ 't middel lant is gelegen op 2 graden 45 minuten: van Limaon tot Pulo Baly 3. 3. w. 5 mijlen.

Pulo Limaon. 55. Van Limaon, tot Pulo Tinga zuyden 8 mijlen/is een hoog Eplant/leyt op 2 graden 12 minuten: Van Pulo Tinga, tot de oostelijchte Eplandekens/ van't Eplant Bintam, hycce een graet 12 minuten/ S. ten oosten/ende zuyt/ 23 mijlen/diep 28. 26. 25 badem/ 't zyn lege Eplandekens: van een graet 12 minuten/ S. o. 4 mijlen/is gelegen een Clip boven water.

Blanc/Eplant. 56. Van een graet/12 minuten by noorden/oft de Eplandekens by oosten Bintam tot Blanco, op 2 graden/by zuyden de Linie/3. 3. o. 5. 1 mijlen/diep 20. 18. 16 badem; bande voorsz hoochte streckt Blanco 3. o. ten Zuyden/ende 3. 3. oost/17 mijlen/tot op 2 graden 57 minuten/ diep 15. 15. 17 badem steck gront/2 mijlen buyten 't lant: Van daer/ tot de Zuydt hoeck blanco S. ten oosten/ende S. 9 mplen/die 30. 33. 25. 22. 24. 12 badem vuple gront: de zupdelighen hoeck van 't Epland Blanco is ghelegghen op 3½ graden: van dese voorsz hoeck Oost 3 mijlen/ legghen eenige Eplandekens: n. oost: 6 mplen by dese Eplandekens ist vol dzoochten / en ondiepten/so dat het een straet maect/ende is dyp mplen wyt/ te weten aen de oost 3pde van Blanco; daer harde stroom deur.

Blanco Eplant. 57. Qui te zeplen aen de noort 3pde van a w ca om/ende voort bande west 3pde/tusschen Ukmarra, ende Blanco deur/ bande Clippen/ghelegghen eben boven water S. S. Oost/en zuyt ten Oosten 23 mijlen/tot een halve graedt bezuyt.

byzupden de Linie/ ende sullen 't Eplant Lings komen te sien / van; graedt
 Z. ten Westen naer 't Nooxt eynde van Banca, verby eenighe Eplandekens
 passerende ontrent 20 mijlen: komende by 't Nooxt eynde / kringhtmen al-
 temet niet meer als 4 Vadem diepte/ghy sult alle naerstigheyt doen/ om by
 de Cust van samatra te komen op 6 Vadem/overmits aende west-zijde van 't
 Eplant Banca oneffen gront is.

58 Vande zuyt. hoeck Banca leyt op $3\frac{1}{2}$ graet / te weten die oost-zyde / Z.
 10, 6 mijlen/oneffen gront/14, 8, 12, Vadem/ daer na effen gront/ 11, 12. Va-
 dem klep gront. Van den boozsz hoeck tot Sumatra ofte het Eplant/ met dat
 Rif/ de oost-punct W. Z. W. 14 Mijlen. 't Rif streckt van 't Eplandt af zee-
 waerts O. N. O. twee groote Mijlen.

59 Van den Zuyt-hoeck Banca tot Bantam Z. ten Westen/ ende Z. Z. West
 40 mijlen/ men sal dan een dzoogte gepasseert hebbē/ leyt van Bantam Nooxt
 ten Oosten 13 mijlen: dese dzoogte is stepl/ comt niet naerder als 10 vadem/
 is onder water gelegen. Ofte pmanant vande Supd-hoeck over stach naer
 Samatra, soo ist gheraden Z. W. aen te loopen 30 mijlen/ tot twee Eplande-
 kens/ zijn gelegen 3 mijlen van Sumatra; van die 2 Eplandekens tot Bantam
 Zuyd ten Oosten 15 mijlen.

Aenwijsinghe om te zeylen van Bantam door de Strate Balimban,
 ende Zabon, voor by Malacca tot Achin toe.

60 V Ertreckende van Bantam na Achin den 15 Octobet/ so raechtmen ge-
 meenlijck noch wat boozspoedig boozt/ in 6 weken: van Bantam tot
 twee Eplandekens/ N. ten W. 15. mijlen/ ghy meugt tusschen Sumatra ende
 de boozsz Eplandekens wel deur passeeren: als de twee Eplandekens/ oost
 van u leggen een groot myl/ diepte 5 Vadem harde grondt. Vande boozsz
 Eplandekens/ tot den hoeck van Sumatra. ofte het Eplant/ gelegen dicht by
 de Custe/ dat men 't qualijck booz een Eplant kennen kan/ streckt een groot
 Rif af O. N. O. twee groote mijlen/ soo dat men van de twee Eplandekens/
 tot de Oost-punct van 't Rif is N. ten Oosten 18 mijlen/ niet nader als vijf
 Vadem harde gront/ 6, 7, 8. vadem steek gront/ van Bantam tot het Rif nooz-
 den 33 mijlen/ leyt op de 3 graden 48 minuten.

61. Van de Oost-punct van 't rif/ tot 't Eplant Lazapara, N. ten O. 8 a 9.
 Mijlen/ dan men moet Noozden aengaen op de diepte van 7. 6 $\frac{1}{2}$. 6. Vadem
 steek gront. Lazapara is gelegen 3 mijlen van Sumatra; ghy sult by Sumatra
 langens loopen/ op de diepte van 7 vadem/ $1\frac{1}{2}$ mijle van 't lant/ want aen de
 zijde van Lazapara. ist oneffen gront en dzooghte/ daerom zyt gewaerschoot
 andermael/ niet berder van Sumatra als; Mijl te gaen / 't loot altoos inde
 hant.

62. Van Lazapara tot den hoeck A. N. W. ten Noozden 4 Mijlen/ diep 6, 7.
 8. Vadem/ gront als boozen/ van A. tot den hoeck B. N. W. 7 mijlen/ diep 10.
 12, 8. Vadem: een mijl bupten Sumatra; tusschen Sumatra ende Banca ist wylt
 3 Mijlen/ men sal hem wachten booz die zijde van Banca. want 't is daer on-
 effen gront: van B. tot een Riviere C. N. W. ten Noozden 6 Mijlen/ van die
 boozsz Riviere tot Z. ende Noozden/ met die Riviere Paliboam, diep 7 Da-
 dem/ W. N. W. 7 mijlen: dit is een grooten inwijck/ met laeg booz lant/ dat
 men qualijck 't Lant kan sien.

Lazapara
 Eplant.

Paliboam
 Rivier.

63. Die begeert aen de **Boort** 3de van Banca om te zeplen/ die sette den bergh Monopijn op't **Boort** epnde van't **Epland** banca, **Z.** Oost van hem/lopende van **P.** ten Oosten/sult comen te sien 7 **Eplandekens** by den anderen leggen/genaemt **Pulo Tayo**, sijn gelegen ontrent 12 mijlen van Monopijn; dese **boort** 3 **Eplandekens** sullen blijven aen de **P.** 3de; als **Monopijn** 3. v. van u is/so streckt een Rij af van Banca **Z.** W. ontrent een mijl laech.

64. Van **Supden** ende **Boorden** met de **Rebier** palinboom 3 mijlen/diep 7 **badem**; tot de hoeck van **Tamianbon**, **P.** West ten **Boorden** 20 mijlen/diep 7 **badem** modder gront: desen hoeck is gelegen op een graet/bezupden de **Linie**; van **Tamianbon**, **P. P. O.** 2 mijlen/is gelegen't **Eplandeken** **Varella**, latent aen **stier-boort** leggen/lept op 52 minuten by **supden** den **Equinoctiael**, als men't **boort** schyben **Epland** begint te genaechen op 2 ende 3 mijlen/soo krechtmen dieper water/10: 12 **badem**/in desen wech regheleertmen hewzelven meer naer de diepten als naer de **cours**/overmidt; dat daer harde **stroomen** loopen.

65. Van't **Epland** **Varella**. tot de **zupdelijxte** **Eplandekens** **Calatingas**, **P. W.** ten **Westen** 6 mijlen/diep 14, 15, 12, 10 **badem**/gront als **boorten**; van **Calatingas**, tot den hoeck **Taynambassa**, hier heeft **Sumatra** een grooten inwijch/dat men geen lant sien en can tot **Taynambassa**, te weten de **zeelijckste** punt van't **Rij**/ofte **boorte**/ **P. W.** ten **P.** 15 mijlen.

66. Item van den hoeck **Taynambassa**, hier heeft **Sumatra** mede een diepen inwijch/tot den hoeck **Tamianbon**, **P.** ten **Oosten** 7 mijlen in desen wegh diep 12, 14, 16 **badem**: soo ghy hier int **Oost** **Supden** **Oosten**/ende **Z. O.** ten **Oosten** hoogh landt siet/sult weten dattet **Epland** **Linie** is: **Vanden** hoeck **Tamianbon** tot **Pulo Duray** **Boorden** 7 mijlen diep 10: 8: 7: 6. **badem** klep grondt; tusschen **Sumatra**, ende't **Epland** **Duray** ist wydt ontrent twee mijlen/diep 6. a 7 **badem**/t **Epland** laten aen **stier-boort** leggen.

67. Van **Pulo Duray**, tot de twee **Clippen** **Baratinga** **P. W.** ten **Westen** 6 mijlen/diep 6 a 7 **badem**/sijn ghelegghen op 50 minuten vandoen de **Linie**: ghy sult dese 2 **boort** 3 **Clippen** aen **stier-boort** laten leggen/diep 6 a 7 **badem**; tusschen **Sumatra** ende **Baratinga** ist wydt een clep mijlen/sijn ghelegghen met hoogh water onder/ende laech water boven: van **Sumatra** comt een **Rebier** wylt loopen/genaemt **Camper**, die **stroom** halvt naer die twee **Clippen** toe.

68. Van **Sumatra** tot **Sabon** ist wydt 2^e mijle: **Sabon** ist **Landt** datmen aen **stier-boort** laet legghen; van de **Westelijckste** **Clippe** **Baratinga**, tot den **Epland** nael haer't **Geramp** meerde **Epland** **P.** 3 mijlen/latende een **Eplandeken** met een boom/ende noch een gant seyl sonder geboomten aen **bag-boort** leggen/diep 6, 7, 8, 7, 6 **badem**; aen **Sabon** crichtmen harde gront: van't **Geramp** meerde **Epland** tot **Sabon** ist wydt een clepue mijle/in't midden van't **baer** water is gelegen een steen/van 3 **badem** onffen gront/so dat daer niet wyder is als: vanden **Rij** int rechte **baer** water diep 7 **badem** streck grondt/ghy sult't **Geramp** meer **Epland** aen **Bagboort** laten leggen/ende loopen by **Sabon** langens op 7 **badem** als **boorten**.

69. Van't **Canal** van't **Geramp** onere **Epland** tot **Alonalon**, 't welke aen **stier-boort** blijft leggen/**Boort** ten **Westen** by **Rij**en/diep 9 **badem** streck gront: van **Alonalon** tot **Sumatra** West 2^e mijlen.

70. Van **Alonalon** tot **Malacca** **P. W.** 22 mijlen/diep 12, 15, 20, 25, 26, 28. **badem**.

Badem: Malacca is ghelegghen op de hoochte van 2½ graden by Noorden de Linie: van daer tot Sumatra 2. 10. 7 mijlen: aen de West zijde van Malacca, ontrent 3 mijlen/leggen 2 droogten / 1 mijl van't landt: van Malacca, tot de Caep de Rochado 2. 10. 9 mijlen/ een mijl vande boorzj Caep diep 20 Badem/lept op 2½ graden: vande Caep de Rochado, tot Sumatra 2. 10. 5 mijlen.

Caep de Rochado.

71. Vande Caep der chado gediept 22. 20. 18. 16. 14. 12 badem/ t' sabonts ten thien uren geanchert op 12 badem zant grondt / t' Noorzelijchste Eplant Aru West Noort West van u so lange als Pulo Parfelai, sien cont: ontrent half wegen zijde/ blijft Pulo Parfelai, int Oosten/ ende wat naerder de Eplanden comende / in t' Oost ten Zuiden/ soo zyt ghy byp van de droochten/ Pulo Parfelai, is een hoeck/ gelegen aen de Custe van Malacca, dan ghelijch van verde een ront Eplandt te wesen: almen buypen t' vaer water is/ soo rijgt men de grondt van grof zand/ ende swarte schelpen / ende moeten dan weder om soecken/ cleyn dupn swart zant/ ofte modder gront/ daer loopen harde stroomen.

Aru Eplant: Pulo Parfelai.

62. Vande Caep de Rochado, tot het Noorzelijchste Eplandt Aru West Noort West 14 mijlen/lept op de hoochte van byp graden/ diep (1½ mijl) doorgaens af 18 Badem/ latent aen bagboort leggen: vant noorzelijchste Eplant Aru, tot het Eplandt Pulverre noort 10. ten 10. 20 mijlen leyt op 3½ graden/ diep 35. 36. 34. 32 badem: van Pulverre, tot Pot: ebackers Eplant Oost ten noorden 7 mijlen.

Pulverre Eplant. Pot: ebackers Eplant.

73. Van't Eplant Pulverre, tot Sumatra, op de hoochte van 5½ graden noort West 31 mijlen: vande boorzj hoochte Sumatra, noort West ten noorden/ ende West noort West 26 mijlen/ tot een hoeck gelegen een mijl vande Riede Achin: de Riede van Achin is gelegen op de hoochte van 5½ grad. by noorden de Linie Equinoctiael, afgaende noort- westeringe 7 graden/ men leyt ten anchor op 9 badem clep grondt / parot mijl vant Eplant / de bovenste hoeck noort Oost: van u een cleyn mijl: een Clip/ leggende boven water noort Oost ten noorden/ ist wijdt 7 mijl/ diep 7. 8 badem zant grondt / ghy meucht wel tusschen deur passeeren: inde maenden December/ Januarij/ Februarij/ waerpen hier n. O. ende a. n. oosten winden.

Achin Riede.

Aenwijzinge vande Courssen, om te seylen van Achin naer Zeylon, voorts naer Pando Gallo, tot Mosulipatan toe.

74. Iem vertreckende van Achin, den 20 ofte 30 in Januarij/ ende begeert t' wester gadt upt te loopen / soo is het vande Riede. / tot het boorzj gadt 5 mijlen streckt upt West Zuid West lauch 2 mijlen/ diep 18. 20/ 25 badem duple grondt/ daer loopen harde stroomen deur/ in dit boorzj gadt is gelegen een steen onder water/ de zee sietmen daer op vanden/ ghy sult die steen aen stierboort laten leggen/ ende een Rifs aen bagboort/ t' welc streckt van een Eplant af/ gelegen dicht by Sumatra: van dese steen/ tot dat Rifs noort West een cleyn mijle: hier moeten men tusschen door passeeren/ latende de Gomes Poels aen stierboort leggen / ghelijch als die steen/ van't is beter tusschen de Gomes Poels, ende Pulo Way, deur te seplen/ overnibt dat het daer 3 mijlen wijt is / geen anchor grondt/ soo laetmen de Gomes Poels aen bagboort leggen/ ende Pul Way aen stierboort.

Gomes Poels. Pulo Way.

Niobaris noort Eplant.

75. Van desen boorzj-steen/ tot dat zuidelijchste Eplant Niobaris noort noort

Bocht van
Bengala.

Poozt West twee-en-twintigh mijlen / dit is te verstaen op een Compas ghelegen op 8 graden afgaende Poozt-westeringe: van't Eplant Niobaris, tot Seylon, op de hoochte van 7 graden/128 duysche mijlen : in dit overzeplen/om dees tijdt des jaers/loopende harde stroomen / om den Zupdt/ overmids dat de N. O. ende O. N. O. winden upt de Bocht van Bengale wapen.

Puncto
Gallo/
Fagt.

76. Int gesicht van Puncto Gallo, so kryggense den 14 Martius de eerste westelycke winden / te weten W. Z. West/daer naer Z. West / dan in't laetste van Meert wapen die voozsz ghestadich deur/ de stroom hardt om den Poozt/dat duert tot den eersten October toe/dan beginnen de O. N. Ooste ende Poozt Ooste winden te wapen / upt de Bocht van bengala de stroomen upt de Zupt; geduerende wederom tot in't laetste van Martius/als voozen verhaelt; t'gebeurt somtijts wel dat de winden 14 dagen vooeger/ ofte later deur wapen.

Canada:
na Wap.

77. Van Puncto Gallo, tot de Wape Tanadara, Oost 5 mijlen/heeft tot een teecken eenige roode aerde/ in desen wech diepte 33. 30 badem zant gront: ontrent een mijl bupten lant / daer zyn ghelegen eenige groote stegen/soo dat de gront niet schoon is.

78. Item van Puncto Gallo, tot den hoeck O. ten Z. ende Z. Oost 7 mijlen; van desen hoeck streckt Ceylon Oost ten N. 6 mijlen/ in desen wech heeft men geen laeg vooz-landt; van daer streckt de Oost O. N. O. 15 mijlen/tot op de hoochte van 6½ graet; in dit waer-water/ 2 mijlen buptens lant diepte 35. 40 badem zant gront/20 badem is krael gront.

Mataca-
la Stabt.

Cabo de
Frille/ ofte
Munnick-
Cap.

79. Vande 6½ graden/tot een dwooch N. O. ten O. 7 mijlen/ gelegen op 6 graden 37 minuten/een mijl van't lant; vande voozsz dwoogte/tot een andere dwoogte/N. O. wel so Oostelycke/ 6 mijlen/ is ghelegen twee mijlen van't lant/op 6 graden 50 minuten: vande tweede dwoogte/tot Matacalo. Poozden 10 mijlen; Maracalo is gelegen op 7½ graden / de beste Riede op 11. 12 badem zant gront/½ partsmijl van't lant; Cabo de Frille, ofte Munnick-cap. W. van u bebonden/daer 13 graden Pooztwesteringe 11½ graden/een streec op't Compas: Die van Achin gaen't zepl/den 20 Januarids / ofte den 10 Februarij; die begheert naer Puncto Gallo / sal Ceylon aendoen op 7 graden/ 1½ mijl buptens lant diep 24 badem zant gront/ofte op 7½ graden.

Pulo
Gamma.

Trigu-
malis, kie-
ber.

80. Van Matacalo tot de Riebiere Poel: Gamma. N. ten W. 5 mijlen/in't in-comen vande Riebiere/met hooch water/en spring-stroom/diep 9 boeten/aen de Poozt zijde leyt een Clippe ontrent ½ mijl van't landt : Van de Riebiere Poel Gamma tot de Riebiere Triquamalo. N. ten W. 13 mijlen/ ghelegen op 8½ graden/ontrent 2 mijlen aen de Zupd zijde/ende 2 mijlen aen de Poozt zijde van Triquamalo, zyn gelegen eenige Rutsfen / ofte Clippen boven water; een half mijl van't lant.

Mataba-
ra Riebiere.

81. Van Triquamalo tot de Riebiere Matabara (is gelegen een Banck voozt/ streckt in Zee een mijl) N. N. W. 11 mijl/ te weten de zeelichste punct van't Riff/lepd op 9 graden 26 minuten ; inde distantie van 11 mylen ist diep 30 a 32 badem/1½ mijl bupten lant.

82. Vande Zeelichste punct / tot't Poozt ende Celon, Poozt West/ 10 mijlen/20. 15. 10 9. 8 badem schoone zandt grondt 1½ mijl van't Landt; de Pooztelichste hoeck van Celon is gelegen/op de hoochte van 9 graden/ 55 minuten.

83. Item den 4 April 's abouts/de Nooxt hoeck van Celon Z. West van mp/7 mijlen/diep 15 badem/hoochte 10½ graden/met den zupdelicke wint/ deden cours West ten Zupden aen/lieten gestadig het loot gaen/droogden op van 15/14/12/10/7/6 badem/meest steek gront;snacht ten 12 uren sagen 't vaste lant van Coromandel, deden doen cours langens de wal N. ten Oosten op 6 badem/met cleyn sepl/den 5 des smorgens sagen Negapatan, N. N. West leggen.

84. Vande nooxt hoeck Celon,tot Negapatan, is inde ghemeene pascaert w.n.w. 30 mijlen;ende naer mijn opinie/en gissinge na de stroom gemaeckt/ gesept te hebben 21 mijlen: so dat vande nooxt hoeck Celon tot Negapatan behoorden te sijn n.w. 21 mijl: overmits daer harde stroomen loopen/ is niet veel sekerheyt af te schijven;dan is geraden/die van den vooz3 hoeck oversteecht naer 't vaste lant Coromandel; 't loot gestadigh te ghebrucken: 't welcke sal maerschouwen.

85. De Stadt Negapatan is kenbaer/overmits datter in staen veel witte hupfen/sept op 10 graden 55 minuten: men mach anchoren op de Reede/op 5 baden/schoone zant grondt/ een gotelings sehoot van't lant;die na Negenampatuam begeert/moet Negapatan in't gesichte loopen.

86. Van Negapatan,tot Negenampatuam nooxt ten Oosten 12 mijlen/men lept ten anchor op de Reede in 7½ badem sant gront:; mijl van't lant/hoogte 11½ graden afgaende nooxt westeringe 15 graden: 5 mijlen aen de Zupt zijde Negenampatuam.lept een dpochte van wit sant/ met laegh water boven/streckende van't lant een mijl 't Zeewaerts.

87. Van Negenampatuam tot de Stadt S. Tome, (is kenbaer ghelijck Negapatan)n. 19 mijlen/daer lept een cleyn bantcken vooz/ ½ mijl van't landt: van S. Tome tot Palicatte,n. 6 mijl/men lept op de Reede van Palicatte in 8 badem schoone sant gront/met clep daer onder gemengt/ ½ mijl van't lant Palicatte is gelegen op de hoochte van 13 graden 24 Minuten: heeft een Revier met hoog water/ende spring-stroom 10 boeten diep 1½ mijl aende nooxt zpde van Palicatte,lept een banck/streckt Zeewaert 2/ofte 3 mijlen.

88. Item van Palicate,tot Arregon-Noorden 12 mijlen / van Arregon-Noorden 5 mijlen/is gelegen een banck / streckt langens de wal ½ mijl lanc: en een mijl 't Zeewaerts: hier begint een bocht te comen/en deurt tot een langen hoeck lants/daer een Rifs affstreckt dyp mijlen 't Zeewaerts.

89. Van Palicatte,tot den lage hoec/streckt 1 Rifs af 3 mijlen 't Zeewaerts/ diep 3,4 badem on-ffen gront/noorden 38 mijlen: desen vooz3 hoeck is gelegen op 15 graden 45 minuten:als men op't Rifs/ so lept 't hooge Landt van Moupein. W. ten noorden/ende w.n.w. van u.

90. Van't Zeelijckste punt van't Rifs tot de Reede Petapoely n.o. ten noorden/wel soo noozdelijcke 10 mijlen;om dese vooz3 Reede te kennen/ heeft eenige Cocos,ofte Seterij boomen/ als die o. ende o. ten zupden / van u staen 17; mije van't Landt Petapoely, soo is men op de vooz3 Reede/ anchoren in 7 badem zant gront 7 mijl van't Lant: Petapoely, lept op 16½ graden.

91. Da Petapoely, tot ee Rifs/de Zeelijckste punt O.Z.O. 8 mijlen/ voozt langens 't Rifs O.n.O. dyp mijlen/ so is men om't Rifs: en is de cours nae de Reede van Masulipatan n. 3 ofte 4 mijlen/settent op dyp badem modder-gront een grooten boom rondt/west van h/ een mijl van't Landt: die begeert op 16 boeten waters te setten met een schip dat 12 boeten diep gaet/ can ½ mijl

nader komen/gront als bozen: Malulipatan is ghelegen op de hoogte van 16½ graet by Noozden den Equinoctiael; afgaende Nooxtwesterlinge 17 graden.

Maraca-
11.

92. Alsoo te Maracabo is 13 graden noozdt-westtringe/ende te Malulipatan 17 graden; differentie 4 graden/soo addeert 2 tot 13/maken 15 t'samen; om te weten dat dese courssen van Panct Gallo tot Malulipatan toe / beschyden zijn op een Compas/dat de naelbe moet leggen op 15 graden nooxtwesterlinge; t welcke 1½ streckt op 't Compas is; dan ist geraden de Compasse Z. ende noozden te laten leggen/een peder kan daer na facit maechen: Dit achte genoegh te zijn tot behulp.

Achin.

93. Item in 't eerste van Junius begint in Malulipatan de landelijken wint te waepen/gedurende ontrent 14 daghen/soo vertrecken de Schepen vande bereenighe Oost-Indische Compagnie na Achin, ofte nae Bantam, bukten Sumatro om/ doende haren cours by den wint ober/om oorzake/dat dese tijts jaers in Zee de winden Z. W. ende W. Z. W. waepen/ die stromen loopen hart om de Nooxt; hebben altemet genoegh te doen Achin aen te seplen: Van Malulipatan tot Achin Z. O. wel so zupdelijck 224 mylen,

Aenwijfinge vande Courssen, om te zeylen van Ternaten laaghens de Caste Gilole, ende Bachian deur, voorts naer 't West eynde Borneo, tot de Cadiepes toe.

Ternaten.

94. V. Uytreckende van Ternaten in 't laetste van Julio / dan ist bequamer als in 't beginsel van Augusto/ overmits de zupdelijcke winden soo hart niet en waepen als in de maent van Julio: Van Ternaten tot de Caste Gilole, O. 3. mylen; van daer tot de Reede Gnosquia Z. ten W. 7 mylen; van Machian, ofte de Reede Gnosquia, tot Gilole wydt 2 mylen; van daer mitswaerters/tot de eerste engte/ofte gat Z. ten O. wel soo oostelijck 10 mylen; daer leggen by Eplandekens / waer van dat men twee aende Oost-zyde laten leggen/by 't ronde Eplandeken langens; diep 30/40 baden/½ myl wgt/van 't lant valt harde stroom deur/ leyt op de hoogte van 23 minuten bezupden de Linie: oost-waerts dicht by de twee boozs Eplandekens/lept e groot Eplant: ½ myl vande Cuff Gilole, leggen 3 klepne Eplandekens by / aen de Oost zyde/so dat het mede een gat maecht.

Bachian/
ofte Bat-
sian.
Obp een
gat.

95. Vande eerste engte/tot een Eplant Z. O. 7 mylen/tusschen 't zupde eynde van Bachian, ende 't Eplant/ist wydt twee groote myle; van 't gat Bachian, tot het Ooster gat Oby, Z. Z. O. 12 mylen/wyt 2 mylen/is ghelegen op de hoogte van een graet 30 minuten: 't Eplant dat aen backboozt blijft leggen/is een lanck effen lant/aen de Oost zyde leggen 2 Eplandekens/by zupden noch 2 Eplanden/gelegen bukten 't waer-water; 't Eplant dat aen fier-boozt blijft leggen/is mede een lanck effen landt/strecht meerder zup-waert: Van 't gat Oby, tot een Eplant west zupd west/ende Z. W. ten westen 8 mylen.

Boure Ep-
lant Ca-
diepes.
Boela Ep-
lant,

96. Van 't Oost gat Oby, tot het west-eynde van Bourre (lept op 3½ grad.) Z. W. ten zupden/ende 3. W. 39. mylen; van het west-eynde Bourre, tot de Eplanden/ofte Canael Cadiepes Zupd West ten Zupden 24 mylen/ hoogte 5½ graet; Van het west-eynde Bourre, tot het Zupd-eynde Soela Noozden thien mylen;

mijlen; 't gebeurt wel als de winden zupdelijck wapen/dat men de Canael van de Cadiepes niet wel bezeplen kan/komende op Botton te verballen/sult Botton
Eplant.
 veradverteert zyn daer een groote bocht/ ofte inwijck te wesen/ daer de Joncken wel inghezept zyn/eenige daer van ghebleven: van 't west eynde Bour tot de hoeck Cromij, ofte 't Doorder gat van Botton, west zupd west 33. mijlen. Cromp/
een boeck

97. 't Doorder gat van Botton is wijt $1\frac{1}{2}$ mijl / is gelegen op de hooghte van 4 graden 18 minuten/streckt booz eerst een mijl west/daer naer altemet zupdelijckes/tot het Z. westen 2 mijlen / latende dan een kleyn Eplandeken met 2 klippen aen bagboozt leggen/ van daer streckt Botton Z. ten westen 7 mijlen/diepte 25. 22. 28. 30. 33. 24. vadem goede anchor gront/ hier begint de eerste engte/is wijt een half mijl: aen bagboozt laet men leggen een Ep-
 landeken/daer een rif af streckt van wit zant/aen stierboozt een dzooght/
 't welck een enghte maecht/diepte 8. 9. 10. 11. 12. vadem harde gront; van de enghte tot een dzooghte Z. ten westen 5 mijlen / een musquet-schoot vande dzooghte aen de west zijde/diepte 25 vadem zant gront/in dese weg van 5 mijlen/ist wijt 1. 2. 3. mijlen; vande booz dzooghte tot het naufte/wijt een musquet/schoot/latende een kleyn Eplandeken aen bagboozt leggen/'t welck met laeg water aen 't lant vast is/Z. ten westen 3 mijlen; van het naufte een musquet schoot wijt/diepte 50. 60. 70. vadem buple gront daer naer $1\frac{1}{2}$ / so dat 't gat op 't naufte lanch is $\frac{1}{2}$ mijl/daer valt harde stroom deur. . . . tot Botton Z. ten westen/en Z. Z. W. 2 kleyn mplen/diepte 50. 45. 40. 35. vadem cleyn gront/de oostelijcke wal naest: van daer tot Botton, zupden een mijl/lept op de hooghte van 5 graden 33 minuten: van Botton latende een Eplandt aen bagboozt leggen/daer een rif aen streckt/van wit zant/tot dat zup eynde van 't Eplant Cambona, 't Middellant w. z. w. wel so westelijck 10 mplen. Cambona:

98. Als men de Bogueronis passeert inde maent December ende Januarij/en begeert met contrarie ofte noozdelijcke winden te zeplen naer Ternaten, soo is 't geraden tusschen Celebis ende de noozt zyde van 't Eplandt Cambona deur te loopen: van de Bogueronis, tot dat gat \odot . N. O. 22 mijlen/ wijt op 't nauften $1\frac{1}{2}$ mijl/ dan sal u gemoeten een banck van 7. 10. 12. vadem buple gront/ Celebis naest gelegen: vande booz banck tot het Eplant sael N. O. 3 mplen/latende twee dzoogten aen stierboozt leggen/ groen water/ ende dicht by Celebis eenige Eplandekens/wijt een half mijl/diepte 25. 26. 28. 26. 30. vadem: van Sael tot een rond Eplandeken dat aen baghboozt blijft leggen w. ten zupden $\frac{1}{2}$ mijl/diepte 30 vadem: van sael tot 4. Eplandekens/die aen stierboozt bleven leggen N. ten O. 5 mijlen/diepte 28. 24. 17. 16. 15. 14. 13. vadem goede anchor gront, daer zyn gelegen veel laghe Eplandekens met dzoogten/ leggen bupen dit vaer-water om de oost: van 't westelijck Eplandeken vande hier/tot 6. a dzooghten met groen water/ te weten de oostelijcke dzooghte W. ten N. $\frac{1}{2}$ mijl/ diepte 13 vadem: van 't westelijckste Eplandeken booz eerst de cours N. N. O. naer N. O. 3 mplen/daer naer N. O. 5 mplen/diepte 14/15/20/24/20. vadem schoone gront/een mijl van Celebis tot een Eplant dat aen stierboozt blijft leggen; tusschen Celebis en 't booz Eplant ist wijt $\frac{1}{2}$ mijl/diepte 12 vadem/streckt oost e $\frac{1}{2}$ mijl/ dan siet men N. O. te \odot . in zee 't noozder gat van Botton upt/ ofte de hoer kromt; vande \odot 3 yde $\frac{1}{2}$ mijls wijt noozt oost ten oosten 2 mplen/ diepte 13. 18. 38. vadem/ latende een Bap aen Celebis leggen; aen de \odot 3 yde vande Bap streckt een rif af. Sael/Eplant.

99. Item van Celebris Noorden/wel so westelijck 4 mijlen/diep 28. 30. 20. 18. 15. badem/ latende 3 klipkens /daer na Eplandekens met 3 klipkens aen bagboort leggen/met een groot Eplant aen stierboort /wjt op 't nauwste een klepne Mijl/van de 3 Eplandekens tot een Eplandeken *P. P.* West 3 mijlen/latent aen de Oost zijde leggē/met 2 aen de west-zijde: $\frac{1}{2}$ mijle/van 't Eplandeken *P. P. W.* 6 mijlen geen gront /nien laet veel dzooghten aen stierboort/en aen stierboort wjt $\frac{1}{2}$ mijl/diep 30 badem schoone gront; van 't gat een half mijl wjt/tot den ruppen hoeck/streckt een langhe dzooghte af *P. O.* twee mylen/diep 28. 9. 7. badem/lept op de hoogte van 3 graden 8 minuten; van de boort tot een Eplandeken *W. P. W.* $\frac{1}{4}$ mijl/aen de *Z. Z. W.* zijde van 't Eplandeken/ diep 10. 13. badem/schoone gront.

Ruppen
hock.

100. Van de Ruppen hoeck/tot 4 a 5 Eplandekens/zijn gelegen in den inwyck van Celebis *P.* ten westen 2 mijlen/diep 30. 36. badem schoone gront; in desen weg laetmen veel Eplandekens/ende dzoogten aen stierboort leggen/wjt op 't nauste een Goteling-schoor/diep 9. 10. badem Cozael gront: van daer Noorden een mijl/diep 30 badem/lept een dzoogte aen bagboort/met die 4 a 5 Eplanden: van 't nieuwe tot een Eplandeken leggen 3 klippen bp/aen 't zupd-eynde *P.* ten Oosten/wel so Oostelijck 12 mijlen; hoogte 2 graden 10 minuten: Als men de boort Eplanden aen de West-zijde laet leggen/van passeertmen 5 dzoogten /daer van 2 aen de Oost-zpde blyven leggen /loopen noch over een Banck van 3 badem/Cozael gront; van *P. P. W.* aen 2 mijlen/septmen noch dooz 7 Eplandekens/diep 8. 9. badem hier laetmen aen de Oost-zpde; van 't nausten tot een Eplandeken/ Noorden ten Oosten 17 mijlen; van dat boort Eplant/tot een ander Eplant *P. P.* Oost 2 mijlen; dese Eplanden al te mael aen de *O.* zijde/is de bequaemste wegh; van daer *P. O.* Oost 4 mijlen/ tot Ben jagat; valt harde stroom upt/ende is wjt $\frac{1}{2}$ myls/streckt Celebis Noorden ten Oosten 40 mijlen /schoone rust/tot een graet bp noorden de Linie; van een graet/tot dat noord-eynde van Ternaten *O.* 26 mylen.

Cromp.

Xula/Obp

Bathian.

101. Van 't noorder gat totton, wijdt twee mijlen/ofte den hoeck Cromp, tot het zupd eynde van Zoela. Noort Oost ten Noorden/wel so noordelijck 38 mijlen/hoogte 2 graden 50 minuten; van 't zupd eynde Xula tot Oost gat van Oby noort oost /ende n. o. ten oosten 32 Mijlen: van 't ooster gat van Bathian, tot het zupder gat van Bathian, wijdt twee groote mijlen n.n. West 12 Mijlen; in dit baerwater is gelegen een steen onder water: van 't gat Bathian, tot de enghete/dat $\frac{1}{2}$ myls wjt is. *P. P.* West 7 mijlen/lept op de hoogte van 25 minuten bp zupden de Linie; van dese lenghte tot het Eplant Macquian, de Reede Noffquia mit swater noord ten westen/wel soo westelijck 10 mijlen: Cusfchen Gilole, ende dese boort Reede ist wjt 2 mijlen; achte dese wegh bequaemer naer Ternaten te seplen/overmits weynigh dzooghten zijn gelegen/als dooz de dzoachten/ende ondiepten langens Celebes.

Aenwyfinghe van de Coursen, om te seylen van Iaccatra vaer Iapan, tot inde haven van Firando.

A Anno 1620. den 14 Junius/Sondaeghs s' morghens daeghs boort de volle Maen/met de Oostelijck Moufon van Iaccatra 't sepl ghegaen/laeten 5 Eplandekens aen stierboort leggen /zijn gelegen van Iaccatra *P.* ten Oosten

Oosten 4 mijlen / waer van is 't noozdelijck 't grootsten / 't sabonts een Eplandeken / Oost van ons $\frac{1}{2}$ mijl / diep 20 badem; van Jaccatra, tot de voozsz Eplandeken n. ten Westen 10 mijlen / diep 18, 15, 20, 24, 26. badem moddergront; van is geraden 't Eplandeken aen de West zijde te laten leggen; om redenen (dat de stroom hart om den West loopt) met springstroomen / ende so veel hooger boven de andere Eplanden te zeplen / die daer veel in 't ghetal om den West blyven leggen.

103. Den 15 dito s' nacht de wint Oost / ende S. Z. Oost met een voozgaende coelte / diepte 23, 18, 20. badem / lieten alle de Eplanden aen dag voozt leggen / 't naeste Eplandeken een mijl / behouden cours n. ten Oosten / 9 mijlen; so dat wy van Jaccatra sijn 18 mijlen / sagen in 't west n. westen een Eplanden 3 mijlen; en Z. noch een Eplandeken 4 mijlen / dit Eplandeken sepot op 5 graden 8 minuten: alst voozsejde Eplandeken W. Z. W. van u leyt 3 groote mijlen / ist diep 12 badem clep gront.

104. Den 16 dito dingsdaegs / den wint S. Z. O. hoochte aen de Sonne $3\frac{1}{2}$ graed / gesien Banca n. o. 4 mijlen van daer / deden onse cours W. n. W. twee mijlen / doen gesien het Eplant Luzapara n. w. ten Westen 3 mijlen van 't Eplandeken / gekken op 5 graden 8 minuten: tot Luzapara n. ten Westen 27 mijlen / diepte 12, 13, 14, 13, 10, 8. badem / altemet groen water / ofte het voochten waren: van Jaccatra tot het Eplant Luzapara leyt op $3\frac{1}{2}$ graden / noozden ten Westen 47 mijlen / van moet u wel wachten vooz de stroomen / die deers tyt van 't Jaer om den West loopen.

105. Den 17 dito s' morgens / den wint Z. oost: als ghy Luzapara n. o. van u begint te krijgen / so ist diep 4 badem: so lange Luzapara oost van ons lach 2 mijlen diep $\frac{1}{2}$ badem / op dese diepte van 4 badem ende een voet / en 4 badem min een buet / gedurende twee groote mijlen weersch: latende 2 derde waters aen de 3de van Luzapara, ende een derdenste aen de zijde van Sumatra 't is van 't voozschzeben Eplant Luzapara tot de vaste Custe van Sumatra wijdt 3 clepne mijlen: om u vooz een voochte te wachten die aen de oost zijde blyft leggen / is groen water: Sumatra strecht tot den eersten hoev noozden / wel soo Oostelijck dyp mijlen / diep 7, 6, 7, 8, 9. badem: nevens den voozschzeben hoeck ist diep 9 a 10. badem: van den eersten hoeck / tot den tweeden hoeck noozt West 7 mijlen / diep 10, 12, 15, 18. badem / clep gront.

106. Bahde tweede hoeck / tot den derden / n. west ten noozden 6 mijlen / is een lage punt / diep daer nevens seven badem: Bahde derde / ofte langhe punt / tot de vierden hoeck / west ten noozden 7 mijlen / latende een voochte aende 3de van Sumatra. ende een aen de ande zijde van Banca, diep in 't baer water 14, 15, 16 badem steek gront: van den vierden hoeck / tot den Berg Morapij gelegen op dat noozt eynde van 't Eplant Banca n. ten oosten 5 mijlen; desen voozschzeben Berg n. o. ten noozden / een mijl buiten 't baer / tant diep 15 badem / ende 't noozt eynde van Banca noozden van ons 2 mijlen: Op den 18 des sabonts / van 't noozt eynde Banca, tot de seven Eplanden / ofte Pouletay. te weten aen de oost zijde / n. n. oost 12 mijlen / diep 12, 15, 18, 20 badem; de seplen Eplanden sijn gelegen op een graed 8 minuten: als dese voozsz Eplanden west van u leggen een mijl / diep 10 badem; van 't noozdelijcke van de seven Eplanden / tot een ander Eplant om oost 5 mijlen: van Pouletay tot Poulepon, sijn ghelegghen twee clepne Eplandeken Poulepon. aende n. oost zijde: is n. west 7 mijlen van 't noozt eynde Banca tot Poulepon, leydte

Baileer
Eplande.
Luzapara
Eplant.

Monapij
een Bergh.

Poulepon.

lept op 48 minuten zuydelijcker breedte / daer is mede vaer water op / is
 noorden 17 mylen/sult in dit vaer water vinden 18/17/16/15/14/12/10/8/9/
 10/11, badem.

107. Item bande Eplanden / tot Pulo Timaon, als 't west van u leydt 8
 Mylen/is de cours noorden 58 Mylen/diep in desen weg 17/18/23/24/27/
 30, badem; 't Middel-lant van Pulo Timaon is gelegen op de noozdelijcker
 breedte 24 graden; heeft aen de noozdt ende west-zyde versch water: Van
 Pulo Timaon, tot Pulo Candor, noozt noozdt oost 98 mylen/ diep 32/36/40/38/
 35/32/30, badem kley-gront: als Candor, noozt ten oosten/ ende noozt noozt
 oost van u lept 27 mylen/soo krygt men zant gront 27/26/24/27, badem/wp
 hadden hier 4 a 5 daghen harde Eken/ met regen upt den west noozt we-
 sten/altemet's noozd west / sepiden daer mede om den oost/kregen diep wa-
 ter/te weten 22 a 23 badem grof zant-gront.

108. Den 27 dito Saterdaeghs naer noen ten 3 uren / ist wat opghe-
 klaert/gesien Pulo Candor, west ten noorden van ons 6 mylen/diep 24 badem
 sant gront / een up; daer naer weder doncker gheweest: daerom ist ghe-
 den als men de lenghte van Pulo Timaon heeft/ 8 mylen daer van/(als boven
 verhaelt) dat men cours sal stellen Noozt ten Oosten: overmits de Caec-
 ken/die dees tijts Jaers met ongestadigh weer/upt den west noozt westen/
 ende noozt westen komen/met kleyne zeplen moeten loopen, Pulo Candor, is
 een hoogh Berghachtig Eplant / heeft aen de noozt oost zijde 5 a 6 kleyne
 Eplandekens/lept op de hooghte van 8 graden 40 minuten / verscheppen
 bande Custe Champa ontrent 14 mylen; als Pulo Candor oost van u leydt/ ist
 diep 18 badem 3 Myl daer af.

109. Van Picolander, tot de Banck de Brutte Noozdt Oost seventhien
 mylen/ghp sult dese Banck niet naerder komen als 16 badem/ is ghelegen
 op 4 Mylen t'Zeewaerts bande Custe van Camboya: bande noozschepen
 Banck tot de Caep de Cecir Noozt Oost ende Noozdt Oost ten Oosten 32
 Mylen/ diep 19/21/20, badem/ eerst wit sandt/ daer naer schelp grondt:
 Pulo Ce-
 rre, Champa, Bande Caep Cecir de terre, tot Pulo Cecir de Mare, Zupt ende Zupt ten We-
 sten 10 Mylen: Caep de Cecir is ghelegghen aen de Cust van Champa, op de
 hooghte van 10 graden 53 Minuten; 't is tot Averhella Noozdt Oost / ende
 Noozt Noozt Oost/langens de Zee 33 Mylen/geen anchor' gront/2 a 3 my-
 len bupten lants.

110. Primo Julij, van d'Avarella, ghelegghen op de hooghte van dertien
 graden/is een Steen-Rots/laet boven op eenen Bergh/ghelyck een Caep
 Baecke/ofte Coorn/ tot Pulo Canton, Noorden/ ende Noorden ten Westen
 21 Mylen; als de Avarella Noozdt Noozdt West van u leydt / ende zijt d'yp
 Mylen van het vaste Landt/daer legghen eenighe Clippen/ niet diep on-
 der water; soo mp veradverteert is / mooghter wel dooz / ofte tusschen Ca-
 ton, ende tusschen het vaste Landt deur; het is daer whdt twee en een hal-
 ve Myl/ diep 30/35, badem/ half zandt/half kley grondt: Van Pulo Caton
 tot de Noozdt Oost punct Aymaon, ofte twee hooge Eplandekens Noozdt
 Noozd Oost 45 Mylen.

111. Van de Noozt Oost punct van 't Eplant Aymaon, ghelegen op 18
 en een halve graedt/ tot Ilhas de Lemo, zijn vier Eplanden/strecken aen de
 binnen ofte Noozdt zijde Noozdt Oost ten Oosten/4 Mylen/diep inde Ca-
 nael/d' Eplanden naest/ 10/14/15, badem kley-grondt: dit Canael is wijt
 twee

Wijlen/daer seylfmen dooz/ als men van Japan komt naer Maccau, van het
 voorszeyden Canael/ tot Pedro Blanco. Oost Nooyd Oost 10 Wijlen/een mijl
 daer af diep 18 a 19 Vadem/gront als vooren: Blanco is ghelegghen van het
 vaste Lant 5 a 6 Wijlen: Pedro Blanco seyt op 22 graden 24 Minuten/vooz
 eerst oost nooydt oost 11 Wijlen/daer naer nooyd oost ten oosten 12 Wijlen/
 tot het Rys/oste 3 klippen/die op de Zuyd Oost zijde van het Eplandt Ay- Japan/
Pedro
Blanco.
 maon legghen; soo dat van de Nooyt Oost punct van Aymaon tot het vooz-
 schzeven Rys/ is 't Nooydt Oost: ende Nooyd Oost ten Oosten/een weynigh
 oostelijcker 120 Wijlen/diep 35/38/40/35/30/27. Vadem kley gront, als men
 het Rys begint te gynaeccken / diep 24/ 22. Vadem wit / ende swart sant
 gront.

112. Item het Eplandt Aymaon, doet het van verde op als twee Eplan-
 den/dan als men daer by komt/ ist een Eplandt met een Zael; van de Zee-
 lyckste Eplanden/oste by Clippen Aymaon, zyn ghelegghen op 23 graden 6
 minuten tot de by Eplandekens Kyrobo, waer van dat nooydelijckste het Kyrobo-
Eplandekens.
 klepnste is/ wesende de anderen een weynigh groter: nooyd oost 10 Wij-
 len van Kyrobo, tot een rondt Eplandeken/ dat aende zuydt zijde vande Re- Chynchon-
Revier.
 vier Chynchon nooydt oost/ wel soo Nooydelijcken acht Wijlen; seyd op de
 hooghte van 24 graden: vande ronde Eplandekens tot de Riviere Chyn-
 chon Nooyd Nooyd West 2 en een halve Wyl/ heeft Eplandekens in 't inko-
 men/ een groot/ met noch eenighe kleppen/ doch meught aen beyde zijden
 wel in seplen; van Chynchon tot de Disschers Eplanden Zuyd oost ten Oo-
 sten 18 Wijlen/hooghte 23 graden. Van 't Rys Aymaon tot de Zuydelijck-
 ste Piscadoers Oost 24 Wijlen: van het voorszeyden Rys Chinchio sult op Piscadoers-
Chinchio.
 de grondt vinden kleyn sant/ met sommighe schelphens vermengt / ende
 tegens Chinchio ober kley gront de diepte van 18 tot 22 Vadem: van Chin-
 chio ghelegghen op 24 graden 20 minuten/ tot Cabo de Cumbor Nooydt Oost Cabo de
Cumbor.
 87 Wijlen/langens dese Cust is 't al vol Eplanden; ontrent Chinchio sult
 daer sandt grondt vinden/die ghy te vooren niet ghehadt hebt/op 18/20/21
 Vadem: van het ronde Eplandt vooz Chinchio tot Cabo de Cumbor Nooydt
 Oost/ende Nooyd oost ten nooyden 85 Wijlen/ langhens dese Cust ist al vol
 Eplanden.

113. Cacp de Cumbor is gelegen op de hooghte van 28 grad./tot gebroke
 Eplanden van maxima, waer van 7 in 't getal sijn/ n. o. ten oosten 84 my- Maxima-
Eplanden.
 len/ontrent half wegen sult een modder bank vinden van 35/36/40 vadem:
 van Cumbor tot dese voorsz/ ende ober de Bank/diep 52/54/58 vadem aen-
 de oost zijde van maxima geen gront/ aende West zijde wel.

114. Vande oost hoeck Leque Perco gelegen op 25 graden tot maxima Leque Per-
co.
 Nooyd oost ende nooyd oost ten nooyden hondert ende dertigh mylen; dan
 met de zuydelijcke winden die gemeenelicken inde maent van Julio ende
 Augusto upt den Z. oosten waepen/ ist gheraden een streeck oostelijcker/
 aen te gaen.

115. 't Middel-lant vande Eplanden maxima, op de hooghte van 21 gra- Nangefack-
que.
 den 50 minuten/4 graden wassende nooyd oosteringhe/ tot Nangefackque n.
 o. ten oosten 20 mylen; in desen weg geen anchor gront/ als by de Cust van
 Nangefackque; tot vier Eplandekens/waer van het zuydelijckste spits/ heeft
 het fatsoen van een Coorn/daer is vers water op /men laetse alle vier aen
 sterboort leggen/ nooyd nooyd West 4 Wijlen vande voorsz Eplanden/ tot
 een

een rondt Eplandt/ende noch een lanch-werpigh Eplandt / noozdt west ten noozden byn mylen: alst ront Eplandeken noozdt noozt west/van u leyt ist diep 26 badem Schelp grondt / dat wy aen bagboozdt lieten legghen: *Firando.* 't Eplant Firando is seer kenbaer/ heeft aen de Zupt ende Z. oost sijde eenen scharpen Pierck staen; dan loopt het met een Sadel af; dan comender twee *Croesima* vande Bergen van't ronde Eplandeken / tot 't Eplandt *Croesima* strecht *Eplant.* een clepne dzoachte af: aen't noozdt epnde ontrent een myl nooztlijcker/sijn gelegen twee Eplandekens d'een grooter als d'ander / is noozdt / ten oosten 4 mylen/diep 27. 28. 24 badem/latense aen stierboozt leggen/op't nauwste een groot myle wjdt: vande twee laetste Eplandekens / tot booz de Wape *Coetche.* Coetche noozt ten oosten 3 mylen/ soo dat van Nangefackque is tot Coetche 14 mylen. Item/ men mach't ronde Eplandeken / ende lanchwerpigh Eplandeken wel aen stierboozt laten leggen/ en eenige Eplandekens aen bagboozt; daer mede een goet Canael is/wjdt een myl/diep 23 a 24 badem: van dit Canael/ tot een Clip/ die effen boven water leydt noozt ten westen een myl/22 badem: vande boozsepde Clippe/tot het tweede Canael noozdt ten oosten twee mylen/wjdt een groot half myl: vande laetste Canael/ tot de Wape van Coetche: noozdt oost/ ten oosten/ wel soo oostelijcke vier mylen/diep buyten de Wape 24. 26 badem inde Wape van Coetche leyt men ten Ancker op 10 a 12 badem vaste clep grondt / is gelegen op de noozder byeen van 33 graden 20 minuten/ men leydt beschudt booz alle winden/ behalven booz een Oost / ende Zupt oosten windt: oost Zupt ooste cours recht de Wape in/ is wjdt ontrent een myl van't landt / dat oost Zupt oost van u leydt; vande Wape Coetche: tot een Clippe/ die men aen Bagboozt laet leggen/noozt noozt oost/een clepne myle.

Vande Clippe/tot de Logie/ofte Hollants Hups noozt west/ een goteling schoots; men sal hem wel wachten boozt lant aen Bagboozt/ also de hoeck black afftrecht/in het obersteken vallen harde stroomen/ men wert ghe-meenlich daer met Bercken in ghewicht / 't is al vuple grondt.

Alst hoogh water is/ soo valt de stroom de Haven van Firando in, daer meugen in leggen 5 a 6 Schepen / alwaer wy op den 4 Augusti sijn ghearriveert ; van Jaccatra tot Firando in Jappan sijn seken honderdt vijftigh mylen.

F I N I S.

Cat.
V.R. 17/9/76

